

Introduktion: Den politiske begivenheds historie.....	1
Derrida og forskellen i det samme	1
Det politiske problem	4
Rancière og aksiomet.....	7
Læsevejledning	10
Kapitel 1: Røveren til søs og det mytiske supplement	13
Myten gjort tavs	15
Sørøveriets historiografi	18
Kapitel 2: Sørøveren i kolonialismens grænseland.....	24
Rejser igennem flygtighed.....	25
Subjekter og deres splittelse.....	28
Retfærdighed og straf.....	34
Sørøveren og slavehandleren	39
Kapitel 3: Fortællinger om den politiske sørøver	43
Kaptajn Misson og friheden.....	44
Misson og historikerne	46
Fortællinger om uhørte ord.....	51
Kapitel 4: Sørøveriets politik fra mytteri til galge	56
Sørøveren som mytteriets løfter	56
Konstitueringen af negation.....	60
Rollerne i galgens teater.....	65
Konklusion: Sørøveriets politiske begivenheder	71
Abstract	75
Litteratur	77

Introduktion:

Den politiske begivenheds historie

Før denne tekst får forvildet sig i gang, vil jeg for et øjeblik suspendere dens løbebane med den erklærede hensigt at tale om netop denne tekst. Sørøveriet må vente, bare lidt endnu.

Det er også mest ærligt at vente lidt, måske endda med en rastløs tøven for at gøre det klart, at fortællingen ikke finder sit udgangspunkt i noget egentligt punkt, der ville forudsætte en ren enkelhed, som muliggjorde 'bare' at skrive løs. I stedet findes her et spørgsmål om, hvad og hvem teksten skylder og hvad der ligger i selve forsøget på at yde retfærdighed imod en sådan 'arv'.

Derfor er denne introduktion at betragte som et supplement - en pause før teksten udfoldes, men samtidig netop en 'pause', som implicerer, at denne ikke kommer 'for' teksten eller må forstås som selve udgangspunktet. Uden denne ekskurs ville den fortælling, som følger imidlertid ikke være den samme.

Derrida og forskellen i det samme

Når der tales om 'at yde retfærdighed' vil det måske falde nogen ind, at jeg allerede er i gang med at tale om en bestemt arv. Navnet, der melder sig er Jacques Derrida: fransk filosof og dekonstruktionismens største tænker¹.

At skitsere² 'Derrida' er problematisk alene af den årsag, at hans teoretiske begreber altid er situeret i forhold til specifikke tekster og diskurser, hvorfor en lang række af hans begreber overlapper eller definerer det samme forhold i forskellige kontekster, men alligevel ikke i alle sammenhænge er ækvivalente, fordi de bærer forskellige metaforiske relationer og fordi præmissen for selve Derridas filosofi indskriver en radikal historicitet, der forskyder muligheden for simpel gentagelse³. Selve denne problematik er således relateret til de

¹ Derridas hovedværker er "Of Grammatology" og "Writing and Difference", begge fra 1967. Hans bibliografi rummer blandt meget andet desuden Marx-læsningen "Specters of Marx" (1993). Her udfoldes forestillingen om gengangeren.

² Min skitse kan derfor med fordel f.eks. suppleres med Diderichsens introduktion i Derrida (1967/1997b)

³ Spivak i Derrida (1967/1997a), s. lxx-lxxi

forhold, der teoretiseres og Derridas forsøg på at tænke den måde, hvorpå tekster altid forbliver i bevægelse.

Derrida er måske mest kendt for at have konciperet neologismen 'différance' (som på både fransk og engelsk, men ikke dansk, sammenskriver 'difference' og 'deferral') og dermed at have sat navn på det forhold, at betydningen af f.eks. et ord er afhængig af ordets forhold til andre ord, som ligeledes er konstitueret relationelt, hvilket udsætter betydningens 'fuldkommenhed' og introducerer en radikal ubestemmelighed og åbenhed i enhver betydningsstruktur. Betydningen udskydes herved og enhver helhed er derfor altid splittet og intet er virkeligt blot 'en', da dette ville forudsætte en synkronicitet, der forpurre, da diskursens forskellige instanser ikke finder nogen fast og absolut referent, som endeligt kan sikre deres betydning ved at stoppe spillet af forskelsrelationer.⁴

'Teksten er aldrig sig selv', da den grundet betydningens manglende samtidighed og selv-nærvær kontinuerligt suppleres og forskubbes, hvorved der indskrives en forskel i enhver helhed. Således er diskurser markeret af noget, i en vis forstand, fraværende og 'andet', men alligevel virksomt, der i Derridas tekster har mange navne, men bærer det fællestræk at indikere betingelsen for helhedens mulighed, men samtidig at agere som dens 'grænse' eller umulighed. Med dette aksiom om forskellen i det identiske og enhver totalitets ufuldkommenhed i baghånden ligger dekonstruktionen af diskursernes strukturerende dikotomier ligefor⁵. Derridas forfatterskab kan da også netop betegnes som et kontinuerligt opgør med forestillingen om fuldkomment nærvær, hvad enten dette er funderet i et ophav, en struktur, en transcendens eller en metafysik, men uden samtidig at lade noget begreb stå tilbage som en tilstrækkelig erstatning for den tabte enhed, som opgivelsen af disse forestillinger implicerer.⁶

For historikere fremstår Derridas tanker som en invitation til at tænke en radikal og gennemgribende historicitet, der skimtes i det ovenstående. Når ingen betydning er endeligt fikseret, kan intet 'unddrage sig tiden', som historikeren Dorthe Gert Simonsen har formuleret det⁷. Også tiden selv er i opbrud og fanget i differentiering. Nutiden mangler derfor samtidighed og dette muliggør eksistensen af det 'andet' i det 'samme'. Det fortidige er ikke blot afsluttet og borte, men lever som en aldrig identisk gentagelse i stedet videre i

⁴ Derrida (1967/1978), s. 351-370

⁵ En opgave, som har struktureret Derridas læsninger af filosofihistorien.

⁶ Derridas teoretiske greb, her hastigt refereret, er måske bedst udlagt i første del af "Of Grammatology". Se Derrida (1967/1997a), s. 3-93.

⁷ Simonsen (2003), s. 216. Dette værk med titlen "Tegnets tid" er i mine øjne en anelig, men ikke uproblematisk bedrift. Simonsens applicering af Derrida og ikke mindst hendes forestilling om et 'performativt kildebegreb' er forbilledlig. Her tænkes historie som en empirisk praksis, men uden at gå på kompromis med det poststrukturalistiske udgangspunkt. Bag hendes betragtninger gemmer der sig et håb om at kunne skabe en historie, som er konfliktuel og selvoverskridende. Denne opgave er politisk, men Simonsen har, som Derrida, svært ved at præcisere, hvad dette betyder.

nutiden som en arv eller et genfærd, der har indflydelse på selve nutiden, som ikke fuldstændigt kan undvige denne binding⁸. Tiden, både forstået som det, der finder sted og selve modaliteten for denne 'finden sted', er ude af trit og finder aldrig sig selv⁹. Det, der gik forud går igen som fragmenterede tegn, minder og spor, der splitter det, som stadig 'er' imod sig selv og agerer dets grænse, men uden dermed at eksistere som et 'ydre' i sig selv¹⁰. Det er denne spøgelseslogik, som både er historiens mulighedsbetingelse, men også en grænse for konstitueringen af dennes betydning, der altid vil bære et spor af diskursiv kamp, som holder betydningens lukning i skak¹¹.

Her får historikeren sin genstand, der ellers kunne synes tabt i poststrukturalismens tekstfetichisme igen, dog uden, at denne dermed tilskrives metafysisk selv-nærvær. Det er igen muligt at koncipere fortidens stemme, om end denne stemme fremkommer som en splittelse i historikerens egen og agerer som en grænse for historikerens diskurs, der grundet dette supplement, forskellen i det samme, ikke længere er gennemskuelig for historikeren selv.

Hverken fortiden som objekt eller historikeren som spørgende subjekt forbliver uberørt heraf og begge kategoriers enhed og ikke mindst deres relation er allerede med denne betragtning problematiseret. Metafysikken og hermeneutikken efterlades her med den vedvarende påpegning af splittelsen, som betyder, at både historikeren, fortiden og historien stadig er i færd med at blive 'skrevet', hvorved ingen af kategorierne kan udgøre et endeligt fundament for historieskrivningen.

Splittelsen må derfor tænkes både som begrænsning og mulighed, for imens den negerer selv-nærværet åbnes muligheden for historien og det foranderlige¹². Forsøger vi at tænke uden denne historicitet stivner argumentet langsomt, men stædigt, hvorved også fortiden kan gives en fast plads, hvor den langsomt kan sygne hen, imens nutiden som et punkt fortsætter ufortrødent. I stedet bør vi fæstne os ved netop denne historicitet, da den går udover os selv.

•

Opgaven for historikeren bliver med Derrida at etablere sin praksis på en måde, som er sig denne historicitet bevidst og gør den til sit positive udgangspunkt. Her opstår spørgsmålet om at yde retfærdighed til det, der både

⁸ Om gentagelsen siger Derrida (1993/1994), s. 10: "*Repetition and first time: this is perhaps the question of the event of the ghost. What is a ghost? What is the effectivity or the presence of a specter, that is, of what seems to remain as ineffective, virtual, insubstantial as a simulacrum? Is there there, between the thing and its simulacrum, an opposition that holds up? Repetition and first time but also repetition and last time, since the singularity of any first time, makes of it also a last time. Each time is the event itself, a first time is a last time.*"

⁹ Ibid., s. 21

¹⁰ Derrida (1986), s. 37-38

¹¹ Derrida (1993/1994), s. 10 og 26

¹² Derrida (1967/1997a), s. 27

går forud, men også går igen i det, som er: kort sagt et ansvar overfor en splittelse, der er den radikale andens mulighed.

Empirien giver denne splittelse effekt som en spøgelsesagtig begivenhed, der er lige dele gentagelse og singularitet, hvorved fortidens konfliktuelle betydning gentages, men også udvikles i en situation, som kan lignedes med en konstant oversættelse¹³. Fortiden, historien og historikeren indgår her i et spil, hvor alle kategorierne bevæges.

At yde retfærdighed består derfor i en bestemt relation til, og et ansvar overfor den flygtige 'anden'; at lade sporet efter denne få det sidste ord og dermed lade dette agere som en grænse eller lov, der splitter teksten¹⁴. At lade fortiden være uafgjort og ikke fikserer denne endeligt, men i stedet være åben imod andetheden og fastholde denne åbenhed, når vi i kilderne griber sporene efter tekstens splittelser. Historikeren befinder sig med andre ord i et spil, hvor fortiden må gives form, men hvor der samtidig må gribes en radikal ufuldkommenhed i det, som gengives – en balancegang, uden nogen stabiliserende grund, men hvor selve ufuldkommenheden bliver pejlemærket for historikere-rens ansvar.

Her ser vi konturerne af en messiansk tænkning hos Derrida, men en tænkning, som forsøger at lade sin genstand være så tilpas flygtig, at den aldrig ødelægger dette forsvindingspunkt ved at gøre det til 'noget', hvorved det andet-ets mulighedsbetingelse ville forsvinde¹⁵.

Derridas forestilling om historicitet er, som det her anes, samtidig forbundet til hans politiske tænkning. Muligheden for frigørelse er derfor på en og samme tid muligheden for fortiden og gentagelsen, som denne er teoretisk udfoldet med forestillingen om gengangeren, der forskyder nutidens samtidighed og gør en anden konfiguration af det bestående mulig.

Det politiske problem

Her er der imidlertid en uklarhed, som er både nødvendig, men som man må forsøge at unddrage sig, hvis ikke fortidens singulariteter igen skal glide os af hænde. Det drejer sig om begrebet 'politik' tænkt som aktivitet eller begivenhed, eller snarere umuligheden for qua Derrida at tænke politikken sådan. Denne kritik af Derridas politik er i direkte relation til endnu en arv, som det også synes passende at tage op i denne sammenhæng; tænkningen af 'politik' hos den franske idehistoriker og filosof Jacques Rancière¹⁶.

¹³ For mere om dette kildebegreb se Simonsen (2003), s. 167-171

¹⁴ Naas og Brault i Derrida (2001), s. 20-24

¹⁵ Derrida (1993/1994), s. 26-33

¹⁶ Kritikken finder sit ophav i en forelæsning af Rancière med titlen: "The Thinking of Dissensus" (2003). Rancières politiske hovedværk er "Disagreement" fra 1995. "The Names of History" (1992) er desuden relevant. Her udfoldes en kritik af den franske socialhi-

Problemet er langt fra, at Derrida ikke ønsker at tænke frigørelse, det politiske, den politiske begivenhed eller dennes singularitet, for han taler netop selv om begivenheden, som den singulære gentagelse, i forbindelse med gengangeren og den radikale andethed som man må være åben overfor¹⁷. Der er således en klar forestilling om begivenheden hos Derrida. Problemet er derimod, at hans konceptualisering af spøgelset og den dertilhørende messianske venten, gør noget ved muligheden for at tænke denne frigørelse politisk, som noget der 'gøres' eller 'udsiges' af et subjekt.

For det første, og dette var at forudse, undviger Derrida at definere politik stramt eller at forbinde denne med et bestemt indhold. Når den er mest håndgribelig er politikken en art ubetinget 'venskab' overfor den ukendte anden og dermed knyttet til Derridas etik. Derved er politikken også bundet op i en messiansk venten; undefinerbar og paradoksal. Det er symptomatisk, at Derrida på den ene side har afvist at have konstrueret en dekonstruktionistisk politik¹⁸, men samtidig konsekvent har hævdet, at hans tænkning er politisk og endda i en vis forstand 'marxistisk'¹⁹. Denne umiddelbare selvmodsigelse må ikke tages for at være en fejl eller en fortalelse, men i stedet som et udtryk for Derridas komplekse forhold til politik, som efterlader dens betydning åben.

Denne åbenhed er i tråd med dekonstruktionismen, men her ofres også muligheden for at gribe noget bestemt og fastholde sig ved dette igennem troskaben. Dette umiddelbart snævre metodiske spørgsmål får konsekvenser, der strækker sig længere end forventet.

Når man ikke længere kan lokalisere den politiske begivenhed som noget, der foregår i historien, gør vi også sådanne begivenheder usynlige og pludselig ser vi kun de mange fejlslagne forsøg; det som ligner, men alligevel ikke er, fordi øjnene, der ser fæstner sig ved det uperfekte. Her risikerer man langsomt at glemme selve muligheden for den politiske begivenhed, som forskydes igen og igen. Vi bliver f.eks. ude af stand til at tænke og identificere det frigørende i politikken, hvis vi ikke har en teoretisk kategori for den, hvorved vi blot ser det mislykkede, eller som i Derrida, spøgelset af det, der aldrig ankommer - hvis ankomst vi dermed også afskriver på forhånd. Dette rejser behovet for en mere snæver definition af politik, som ikke er det samme som det politiske, som det er empirisk givet. Politik er undtagelsen frem for reglen, men en undtagelse, som kan lokaliseres. Uden en aksiomatisk definition af politik bliver man med andre ord ude af stand til at tænke det affirmative og det man ønsker at være tro imod²⁰ – f.eks. den lighedsforestilling, som synes at spøge i selve Derridas illustrationer af kontingens.

[fortsat fra forrige side]

stories forfejlede forsøg på at give stemmer til masserne. I dette værk er Rancières arv fra Foucaults videnskæologi i øvrigt tydelig.

¹⁷ Derrida (1993/1994), s. 32-33

¹⁸ Derrida i Bennington (red.) (1997), s. 2

¹⁹ Se f.eks. Derrida (1993/1994), s. 112-113

²⁰ Rancière (1992/1995), s. 52: *"anyone who starts out from distrust, who assumes inequality and proposes to reduce it, can only succeed in setting up a hierarchy of inequalities, a hierarchy of priorities, a hierarchy of intelligences – and will reproduce inequality ad infinitum."*

Derridas ønske om etisk åbenhed imod det, som alligevel aldrig fuldstændigt 'er', bliver således fra denne vinkel problematisk, for i koblingen imellem politikken og spøgelse giver han alligevel dette en fast plads, om end en fast plads som noget, der aldrig virkelig fremstår. Han substantialiserer derved på en måde, som delvist fikserer, men alligevel ikke tillader fremkomsten. Frigørelsen bindes til sin spøgelsesagtige ikke-væren. Her bliver den politiske begivenhed derfor mærkeligt fastlåst, mindre singulær og historisk og dette endda på en måde, som apriorisk udelukker den. Spøgelseslogikken giver dermed på en og samme tid for meget væren, men alligevel ingen væren, til den politiske begivenhed og dens frigørelse, der fremstår så allestedsnærværende eller så konstant, at den ikke rigtigt kan begribes singulært eller opfylder sit løfte. Den er blot en del af strukturen; aldrig specifik og dermed aldrig selv mærket af tiden. Hvis alt er politisk er intet politik – for meget politik og ingen politik²¹.

Denne heterogene dynamik ville i så fald blive en ahistorisk kategori for virkelighedens fremdrift, som består i at reducere denne proces til en evig forskydning og forsøget på lukning, og dette var næppe, hvad Derrida havde i tankerne.

•

Løsningen er imidlertid heller ikke at afvise Derrida eller det maksime, som for historikeren kan udledes af Derrida. For historikere er der her for meget at miste. I stedet må vi lade dennes tanker spille sammen med og imod en anden, mere specifik tænkning af politikken for ikke at lukke forståelsen af politik eller for den sags skyld fortid så meget, at vi taber kategorierne af syne.

En sådan tænkning finder vi hos netop Rancière. Dennes tænkning er på en og samme tid beslægtet og på afstand af Derridas²². Fælles er blandt andet den gennemgribende hævvelse af kontingensen og en uvilje imod at give for meget nærvær, men denne forhindring tackles forskelligt. Derfor kan Rancière også hævdes at være fokuseret på en endnu mere radikal historicitet end Derrida, men han er samtidig en aksiomatisk tænker, der har ligheden som sit udgangspunkt. Rancière er kritisk overfor enhver substantialisering, som han ser som et led i, hvad han kalder 'delingen af det sanselige'. Det er i denne sammenhæng, at han kritiserer Derrida for at give for meget krop og dermed

²¹ Rancière (1995/1999), s. 33. Her kritiserer Rancière sammenkoblingen af magt og politik som den ofte ses i poststrukturalistisk tænkning. Når politik er knyttet til magt bliver alt politisk, da der er magtrelationer overalt. Denne reduktion betyder, at politik som det, der bryder det bestående i sidste ende bliver umuligt, da dette igen blot kan reduceres til magt.

²² Rancières forhold til Derrida har Rancière kommenteret ad flere omgange. Se f.eks. Rancière (2003), hvor Rancière anklager Derrida for en substantialisering af det inkommensurable. Se også Rancière i Cheah og Guerlac (red.) (2009), s. 274-288, hvor Rancière beklager sig over, hvad han ser som manglen på et politisk subjekt hos Derrida. Se også Rancière i samtale med Hallward (2003), s. 208-209

at ontologisere – selvom Derridas spøgelseslogik netop forskyder enhver ontologi og selvom Derridas politik altid søger en åbenhed imod kontingensen, undtagelsen og det som 'måske' kan komme.

Alligevel er der for Rancière her for meget struktur og for lidt kontingens og Rancière hævder i modsætning hertil at tænke det specifikt inkommensurable, som findes i bestemte historiske konstruktioner²³. Modsat kunne man sige, at det netop er Derridas koncipering af strukturen, der gør det muligt gennemgribende at tænke væren som netop kontingent. Man kunne også sagtens klandre Rancières definition af politik for at være ahistorisk, men denne gør det netop muligt at tænke politik singulært, som andet end venten på den 'anden', der aldrig ankommer. Ikke, at vi her har at gøre med en renhed, for heller ikke Rancières politik er fuldstændig sig selv, men findes som oftest i en række forvirrede fremkomster²⁴. Ethvert forsøg på at tænke en politik som en entydig 'oprindelse', vil i denne sammenhæng alligevel øjeblikkeligt være problematiseret af den samtidige tilstedesværelse af Derridas argument.²⁵

Jeg vil med andre ord lade dette spørgsmål om, hvilken af de to tænke-re, der tænker kontingens mest udførligt forblive uafgjort, da de hver især for-mår at tænke facetter heraf, som går tabt med den anden. I stedet bliver dette stridspunkt et maksime om ikke selv at forfalde til det ahistoriske i forsøget på at etablere en politisk begivenhedshistorie.

Rancière og aksiomet

Hvad er så denne forestilling om politik?

Rancière forstår politisk praksis som en undtagelse, der ikke har noget særegent sted og derfor heller ikke er knyttet til nogen ontologisk skæbne eller et specifikt endemål. Alligevel har politik og den frigørelse, som muliggøres en bestemt 'form', der knytter den til ligheden. Med andre ord er der tale om en aksiomatisk definition, der gør politik genkendeligt og hos Rancière er netop denne genkendelighed altafgørende, for uden denne var det aldrig muligt at lokalisere politikens begivenhed.

Det bliver i første omgang centralt at forstå, hvad politikken som praksis eksisterer i forhold til.

Her finder man Rancières kategori 'politi' forstået som en orden, en navngivning eller en optælling, som udfører 'delingen af det sanselige', hvorved der konstitueres en række objekter og en række subjekter i en given situation.²⁶ Der er åbenlyst et æstetisk spørgsmål på spil; et spørgsmål om, hvad der

²³ Rancière (2003), s. 11

²⁴ Ibid., s. 4

²⁵ For et andet forsøg på at kombinere disse to tænkere se Critchley (2004), s. 178-183

²⁶ Rancière (1995/1999), s. 28-29. Rancières politi-tænkning kan sammenlignes med Derridas forestillinger om metafysikken, der også er en bevægelse imod lukningen af det kontingente.

i en given situation kan høres og ses samt en forestilling om, hvor disse ting og personer hører hjemme. Delingen af det sanselige muliggør hierarkisering, indeksering eller nominalisering og derfor har æstetikken en særlig effekt, som en kategori for en art apriorisk magt hos Rancière, som den ikke har i daglig tale. Det er denne politiets deling af det sanselige, som f.eks. gør, at det politiske i konventionel forstand er tilskrevet bestemte maneger, f.eks. parlamentet frem for gaden, hjemmet eller krigsskibet. 'Politi' konstituerer derfor bestemte muligheder for samtale og kommunikation i et samfund og konstituerer samtidig de subjekter, som kan tage del i denne samtale²⁷.

Optællingen eller navngivningen af dele, roller og steder er baggrunden for politik. Eller mere præcist; det er fordi optællingen altid er en mulig fejltælling, at politik opstår, for heller ikke politi-optællingen har en transcendent lov, som endeligt kan fundere den²⁸. Noget er ikke talt med eller regnes for ikke at have tilstrækkelig del i det fælles. Rancière er ikke villig til at give denne fejltælling mere struktur end som så, det drejer sig om det, som i en given konstituering af virkeligheden er i overskud, ikke er talt med og derfor ikke eksisterer som sådan. Fejltællingen drejer sig om, hvad der kan eksistere i en given situation og hvordan det ineksistente alligevel manifesterer sig, på trods.

Det er denne fejltælling, som bliver bragt i spil i politik – en aktivitet, der har ligheden som sit princip, sproget som sit medium og 'uoverensstemmelsen' som sin rationalitet.²⁹

Politiske mennesker er talende mennesker, som 'tager del' selvom optællingen på forhånd har dømt denne mulighed ude³⁰. Denne 'taget del' skal forstås bogstaveligt, som at blive en del af en helhed, men indebærer altså en selvmodsigelse: en del som ikke har nogen del. Dette spil kan foregå overalt, for hver gang noget er konfigureret på en bestemt måde, er der også mulighed for, at en del uden del sætter denne optælling på prøve ved at skabe en ny mulighed i det givne. Der er således et element af opfindelse i denne aktivitet og med den paradoksale formulering 'del uden del' kan man skimte, hvorfor de, i denne forstand, politiske subjekter ikke er konstitueret før deres politiske aktivitet. Aktiviteten er netop at opfinde sig selv som politiske subjekter, at tælle sig selv med og at udøve denne forskydning. Det politiske subjekt opstår dermed først i selve den politiske handling³¹, men denne erkendelse må ikke blive argument for en 'renhed' i det politiske subjekt, som med Derridas formaninger i bagehovedet heller ikke fuldstændigt unddrager sig at være bundet op i diskursive relationer og derfor også allerede før sin fremkomst er i færd med at blive 'skrevet'.

²⁷ Jeg har af hensyn til diskussionens omfang forsøgt at udelade de to tænkeres demokratiopfattelser. Dette argument er dog knyttet til en demokrati-diskussion og Rancières pointe er her, at demokrati kun eksisterer der, hvor selve de objekter, som konstituerer samtalen kommer i spil. Se *ibid.*, s. 95-122

²⁸ *Ibid.*, s. 16

²⁹ *Ibid.*, s. x-ix

³⁰ Rancière (1992/1995), s. 51

³¹ Rancière (1995/1999), s. 27

Politik er derfor en aktivitet eller en forstyrrelse, som bringer politiorde-
nens konfigurationer tilbage i spil og dermed hævder det paradoksale; eksis-
tensen af det, som ikke eksisterer i situationen. Her er der et overlap imellem
Rancières forestilling om politik og Derridas tanker om gengangeren, der
findes, men alligevel ikke virkeligt findes³². Begge termer sigter efter det, som
bevæger sig i en diskurs, men alligevel er i overskud til og unddrager sig den-
ne.

I politik udfoldes en uoverensstemmelse imellem to forestillinger, der
strides om betydning fordi de ikke forstår det samme ved det de ser eller hø-
rer³³. At politik vedrører lighed er bundet til den kontingens, som her anes;
politik afslører umuligheden af et samfund, som stemmer fuldt ud overens
med sig selv, da det ikke kan være summen af sine dele³⁴. Derfor er politik at
regne for en splittelse i det bestående eller en uoverensstemmelse i spørgsmålet
om, hvad der er fælles og dermed også lige. Ligheden er derfor at forstå bog-
staveligt, som ligheden imellem hvem som helst og alle andre og da denne
'hvem som helst' lader sig udskifte, er der her en implicit universalitet, der
manifesterer sig, når de del-løse tage del og afslører kontingensen i ethvert
hierarki, som derved i forskelligartede konstellationer bærer ligheden implicit i
sig. Ligheden er derfor ikke ahistorisk, men må gribes der, hvor kontingensen
er indskrevet i det eksisterende.³⁵

Denne latente lighed er eksplicit, når f.eks. herskeren kommanderer sine
undersåtter, for her er 'talen' allerede forudsat; de herskede forstår herskeren
og er dermed i denne specifikke situation dennes lige. Politikken er at tage
denne eller en tilsvarende lighed på ordet, at udføre kontingensen. Ligheden
er derved aksiomet i Rancières ideer, der gør det muligt at tænke kontingen-
sen og politikken og dens begivenheder affirmativt.

Med Rancière bliver det etiske ansvar, som Derrida stillede historikeren
forskudt og tager i stedet form som en troskab overfor politikkens specifikke
uoverensstemmelser og ligheden, der er implicit heri. Her gribes det altid al-
lerede overståede øjeblik, hvor andetheden manifesterer sig som inkommen-
surabilitet før den indlemmes i det sammes horisont. Øjeblikket, eller rettere
de steder, hvor det eksisterende brydes op.

Dette implicerer en drejning imod det videnskæologiske og spørgsmå-
let om, hvad der kan siges og tænkes i hvilke situationer og måden, hvorpå
kontingensen gennemstrømmer disse konstruktioner. Historikerens praksis må
rottere om et forsøg på at spore en viden og den måde denne viden er konsti-
tueret igennem dens æstetiske principper. Her må fristelsen til den strukturelle
årsagsforklaring tæmmes, for skal man fange det kontingente og politiske i

³² Denne parallel er pointeret af Slavoj Žižek (1999), s. 238

³³ Rancière (1995/1999), s. xii, 29-33 og 123

³⁴ Ibid., s. 13

³⁵ Ibid., s. 15-19 og 33-34

fortidens uoverensstemmelser, må man tage dens aktører på ordet og lade talehandlingen komme før det subjekt, som den konstituerer³⁶.

Den politiske talehandling må derfor forstås som noget, der er i overskud til, men ikke findes 'udenfor' den etablerede deling af det sanselige – en specifik inkommensurabilitet eller begivenhed, som muliggør et brud i det givne og indstifter et nyt politisk subjekt. Det er på grund af disse uoverensstemmelser, at der overhovedet er historie forstået som en proces, der sker³⁷ og historikeren må derfor forsøge at verificere denne aporia, bringe dens spil tilbage i de kilder vi er efterladt med for at se, hvordan også disse indebærer kontingensen.

Læsevejledning

Jeg forsøger et tvedelt argument, der har en rod plantet i hver sin ikke gensidigt ekskluderende, men heller ikke fuldstændigt overlappende kontingenstanke. En Rancièrsk/Derrideansk begivenhedshistorie er således målet med denne fortælling om sørøvere. Vi er her langt fra fortællinger drevet af konger, revolutionære masser eller økonomiske nødvendigheder. Det er en talehandlingernes historie om virksomme udsagn, hvis retmæssige udsagnssted løbende forskydes og som derved åbner for forskelle i det sammes horisont og indskriver kontingensen heri. Det er samtidig en historie om de objekter som disse performative³⁸ talehandlinger konstituerer. At jeg forsøger at give vægt til 'talehandlinger' vil dog ikke betyde, at min tekst forsøger en decideret substanshistorie med klart aftegnede aktører. Ofte vil disse talehandlinger og deres subjekter i stedet esistere som brud i tekster, der forsøger at bringe dem til tavshed.

Forsøget går ud på at tænke det vestindiske sørøveris politiske begivenheder og deres specifikke inkommensurabiliteter fra ca. 1660 til 1730³⁹. Leder

³⁶ Dermed etableres et brud med traditionel socialhistorie, som oftest søger at tilskrive denne excès et 'sted', som f.eks. qua Marx, bestemte erfaringer i en økonomisk struktur. Hos Rancière er denne kritik relateret til en bredere kritik af kritisk videnskab og f.eks. sociologi, som Rancière har dedikeret store dele af sit forfatterskab til at angribe efter et opgør med mentoren – den strukturmarxistiske Althusser.

³⁷ Rancière (1992/1994), s. 88

³⁸ Min forståelse af performativitet er i sin mest enkle formulering en fortolkning, som forandrer det fortolkede. Se Derrida (1993/1994), s. 63. Dette betyder en tænkning, hvor repræsentationer går fra at være 'produceret' til også at 'producere' og sågår at ændre de forhold under hvilke de produceres for at bruge Stephen Greenblatts terminologi (Greenblatt (1991), s. 6-7). Judith Butler er måske gået længst i sin tænkning af performativiteten, som er resultatet af hendes læsning af Derrida og er bundet op på en forestilling om en forventning, som i sidste ende fremmaner det forventede (Butler, (1990/1999), s. xv-xvi). Rancières forståelse af talehandlinger implicerer også en lignende forståelse af tekster evne til virkning.

³⁹ Denne tidsperiode er blevet kaldt sørøveriets guldalder, særligt årene omkring 1670 og perioden fra 1716-1726 så sørøveriet florere.

man efter en problemformulering eller en operator for teksten, er det her den kan lokaliseres.

•

Fortællingen er delt i 4 kapitler, som har hver sin facet af sørøverhistorien for øje. Jeg implicerer dog ikke hermed, at jeg kommer hele vejen rundt om problemstillingen eller på nogen måde udtømmer den. En sådan totaliserende gestus ville være imod min egen forståelse af selve problemstillingen, som sigter efter en myriade af fortællinger og italesættelser, hvoraf ikke to er ens. Når jeg løbende perspektiverer og sammenligner kilder skal dette derfor ikke forstås som et forsøg på at fremhæve gentagelsen fremfor det singulære, men skal i stedet tjene som en måde at fremmane disse teksters betydning og virke. Tekster eksisterer og har betydning i relation til andre tekster.

Kapitel 1 roterer om det opgør med sørøveriets legender som sørøverhistoriografien ofte har forsøgt. Dette er forsøget på at gøre op med forestillingen om sørøveriets mange divergerende myter. Imidlertid gør denne manøvre noget ved blikket på sørøveriet, som reduceres til sine årsager når selve fortællingen om sørøveriet ikke længere tænkes med. I stedet vil kapitlet udlægge sørøveriet som et fænomen, der i sin udfoldelse implicerer sin egen historie. Et forsøg på at tænke sørøvermyterne performativt og dermed lokalisere et ubestemmeligt overskud i sørøveren.

Kapitel 2 spørger til forholdet imellem sørøveren, de rum denne agerer i og sin tid, eller mere præcist denne tids fænomener; især kolonialismen, der udstikker rammerne for, hvordan man tænker om de territorier sørøveren udfolder sig i. Kapitlet diskuterer med udgangspunkt i en analyse af franskmændene Alexandre Exquemelins monumentale værk om sin tid som sørøver omkring 1670. Her finder vi en forbavsende fleksibilitet i sørøverens stemme, som rastløst bevæger sig frem og tilbage i det kolonialistiske projekts dominerende dikotomier, hvorved sørøveren på en gang giver krop til kolonialismens imperativer, men samtidig muliggør en radikal kritik og forskydning heraf. Analysen følger en række brud i teksten, som gør denne sørøverstemme mulig og bruger disse som eksempel på den diskursive kamp om sørøveriets stemmer.

Kapitel 3 undersøger eksistensen af positive fortællinger om sørøveren som en politisk figur. Fokus er på den mest udnyttede kilde til sørøveriets historie; Kaptajn Johnsons "A General History of Pyrates" fra 1724, hvori der findes en række overleverede fortællinger om sørøverens evne til at adressere politiske spørgsmål. Her findes imidlertid også en kamp om muligheden for at italesætte disse spørgsmål og i denne forbindelse er der behov for en revision af værket.

Sidste kapitel forsøger at konfrontere og lytte til den politiske sørøverstemme, hvis omrids de forrige 3 kapitler på forskellig vis forsøger at spore. Hvilke spørgsmål adresserer denne egalitære tale og hvilke implikationer har dens form? Samtidig er kapitlet et forsøg på at konceptualisere sørøveriets politik langs linjerne af fænomenets udøvelse, fra det første mytteri til sørøverstemmens endeligt i galgens løkke, i forsøget på at konkretisere de mange be-

tragtninger om politiske handlinger, som de foregående kapitler udfolder. Her forsøges med andre ord en granskning af den politiske stemme, som dels producerer og dels er produceret af de omstridte myter og fortællinger.

Kapitel 1:

Røveren til søs og det mytiske supplement

Henry Every var på tærsklen til det 18. århundrede sørøverkaptajn i Det Indiske Ocean. Han blev kaptajn efter et mytteri ombord på den kaper, hvorpå han tjente, men intet tyder på, at han ellers var nogen særligt flamboyant karakter⁴⁰. Det blev han til gengæld i de historier, som han siden blev en del af og i sørøveriets samtid var han sandsynligvis den mest velkendte af alle sørøvere. Således optræder han f.eks. i starten af 1700-tallet i en række pamfletter, et teaterstykke og i flere fortællinger af blandt andre Daniel Defoe⁴¹.

Denne øjeblikkelige mytologisering udfoldede sig på baggrund af Everyys umiddelbare succes. I 1696 plyndrede han med sit mandskab et af stormogulens Aurangzebs enorme handelsskibe og inkasserede en imponerende gevinst på 200.000£. Dette satte gang i en mindre diplomatisk krise for det britiske østindiske kompagni, der handlede med Aurangzeb.⁴² Allerede før dette havde fortællingen om Everyys sørøveri dog optrådt på vers i en ballade, der slutter med ordene: ”*Now this is the Course I intend for to steer; My false-hearted Nation, to you I declare, I have done thee no wrong, thou must me forgive, The Sword shall maintain me as long as I live*”⁴³. Her er Every helten og når denne type retfærdiggørelse florerede i Londons offentlighed er det ikke usandsynligt, at sømændene ombord på Everyys skib, fortalte lignende heltedige historier om sig selv.

Muligvis var det dog i første omgang Everyys løfte om at bringe mændene til et sted, hvor ’der var penge nok’, som havde fået dem til at slutte op om

⁴⁰ Baer (1994), s. 3. Denne artikel, der undersøger Everyys karriere, er et godt eksempel på historiografiens problematiske forhold til sørøvermyten, for dels er Baer bevidst om, at Everyys historie blev en fortælling, der influerede det senere sørøveri (ibid., s. 1), men samtidig insisterer han på at skrive romantikken ud af sin fortælling og nægter dermed at give denne pointe rum til at udfolde sig.

⁴¹ Se pamfletten ”The Life and Adventures of Capt. John Avery” af en anonym forfatter fra 1709 og skuespillet ”The Successful Pyrate” af Charles Johnson fra 1712. Begge er direkte genoptrykt og her angivet med deres oprindelige sidetal i Baer (red.) (1980). Every optræder desuden i Defoes ”Captain Singleton” og er sågar hovedpersonen i Defoe-novellen ”The King of Pirates” fra 1719.

⁴² Baer (2007), s. 104-115, Cordingly (1995), s. 32-37

⁴³ Balladen er gengivet i Baer (2007), s. 131

mytteriet og den efterfølgende tur til Det Indiske Ocean⁴⁴. Her runger den mest kontinuierlige forestilling om sørøveriet; at sørøveren lever i overflod⁴⁵. Denne forestilling kom før Every og er forbundet med ideen om sømanden generelt som en 'man of fortune'. Every's succes har givetvis bidraget med ekstra kraft til denne romantiske forestilling. At i hvert fald nogen ombord har kendt til sørøverlegender synes også implicit i delingen af byttet, som fulgte sørøvernes egalitære tradition. Hver mand fik en del og kun Every fik to. I tråd med sørøveriets traditioner rejste besætningen desuden videre til New Providence, en ø i Bahamas-gruppen og berygtet sørøverrede, hvor de kunne komme af med byttet⁴⁶. Havde det sorte flag, opfundet nogle år efter Every's eventyr og fra sin spæde begyndelse indikator for sørøverens identificering med egne fortællinger, eksisteret på dette tidspunkt er det således bestemt ikke utænkeligt, at det også havde været med på rejsen. Sørøveriets fortællinger har været en del af Every's færd, allerede før Every selv blev en del af myten⁴⁷.

Myndighederne fik aldrig chancen for at iscenesætte den 'rigtige' sørøverhistorie om Every. Han forsvinder ud af historikerens kilder og efterlod den løkke, der var ham udset tom. Et tomrum, som i stedet blev udfyldt af en række fortællinger.

Det er svært at sætte fingeren på disse historier, for dels spredte rygterne sig fra mund til mund og samtidig divergerer de fiktioner om Every, som er nedfældet og i dag er tilgængelige. Mytens Every er således ikke blot 'en' og derfor kan man blot prøve at sige noget om fællestrækkene.

I disse fortællinger er det netop sørøveren som en karakter, der lever livet mere end fuldt, som tager scenen. Den figur, der skimtes i Every's appel om et sted, hvor der er 'nok' bliver her til en sørøver, der stræber efter at gøre resten af sit liv til "*an uninterrupted Scene of Pleasure*"⁴⁸ og som vinder sig "*a bottomless sea of riches*"⁴⁹. Her er sørøverens begær at leve i en ekstrem tilstand af nydelse og excès og som citaterne afslører, agerer havet som metafor for denne tilstand.

Every selv søger denne 'lykke'⁵⁰ og bliver i flere historier, hjulpet på vej af sit heltemod, sin sans for solidaritet⁵¹ og sin dygtighed, hersker af en demo-

⁴⁴ Baer (2007), s. 93

⁴⁵ Før Every havde denne figur f.eks. optrådt i Exquemelins fortælling

⁴⁶ Cordingly (1995), s. 177-180

⁴⁷ Her ser vi således et forhold imellem repræsentation og virkelighed, som giver genklang af Greenblatts præcise, ord om forholdet imellem disse: "*They are locked together in a world without ecstatic union or divorce*". Greenblatt (1991), s. 7

⁴⁸ "The Life and Adventure of Capt. John Avery" (1709), s. 7, i Baer (red.) (1980)

⁴⁹ Defoe (1719/1974), s. 61

⁵⁰ Ibid., s. 8-9. Efter at have set sørøvernes rigdomme begynder Every selv i denne fortælling af Defoe at overveje at få et godt skib med hensigt at: "*try my fortune*".

⁵¹ "The Life and Adventure of Capt. John Avery" (1709), s. 7, i Baer (red.) (1980)

kratisk og rig sørøverrepublik på Madagaskar. Øen havde omkring år 1700 været et stoppested for pirater som Every, Tew og Kid, og nogle af disse sørøvere blev på øen i længere perioder for blandt andet at drive handel fra øens naturlige havne, om end det er svært at sige, hvor mange sørøvere, der faktisk fandtes i øens sørøverkolonier⁵². Her løber sporet igen ud, imens myten infiltrerer historien med fortællingerne om en civiliseret sørøvernation beboet af 'verdens udstødte'⁵³. Her udviskes grænsedraget imellem fakta og fiktion og resulterer i en uvished, der kan opsummeres i spørgsmålet; hvordan tænkte Every selv om sørøveriet?

Every er således konfigureret som opfyldelsen af sømandens begær; drømmen om et uforstyrret liv i nydelse; drømmen om at have mere end rigeligt⁵⁴. På Madagaskar kan han leve som en kongelig og sørøveren bliver dermed til figur, hvis stemme kan artikulere sine egne ønsker og som bogstaveligt talt tager de friheder, han selv kan italesætte. Samtidig er sørøveren heltemodig og Every beskrives som en usædvanligt begavet og dygtig sømand⁵⁵.

I flere af disse fortællinger gifter den romantisk anlagte Every sig desuden med stormogulens umådeligt smukke datter, som findes ombord på dennes skib⁵⁶. Her bliver sørøveren således også navnet på et seksuelt begær, der i det faktiske forløb går igen i en noget mindre romantisk udgave, da Everys besætning, efter at have taget mogulens skib, voldtog dets kvindelige passagerer⁵⁷, hvorved Everys mænd også synes at bekræfte et andet af samtidens billeder af sørøveren; en barbarisk figur i modsætning til civilisationen.

Det er denne figur, som fremmanes i Kaptajn Johnsons fortælling om Every, der forsøger en performativ gestus, som er mere kompleks end den først fremstår.

Myten gjort tavs

'A General History of the Robberies and Murders of the most notorious Pyrates' er titlen på den fortælling, som den stadig uidentificerede Kaptajn Johnson udgav i 1724 og som indeholder en række biografier over tidens sørøvere. Længe troede man, at dette monumentale værk var en af Defoes utallige kreationer, men grundige granskninger har siden vist, at Johnsons kendskab til livet ombord på et skib langt overgår Defoes, hvorved Johnsons identitet igen er blevet til et mysterium.

Bogen blev en øjeblikkelig succes, der dannede grobund for et hav af oversættelser og genoptryk, samt endnu et bind fra 1728. Siden er fortællin-

⁵² Cordingly (1995), s. 173-175. Se også Bialuschewski (2005)

⁵³ Johnson (1712), s. 4, i Baer (red.) (1980)

⁵⁴ Defoe (1719/1974), s. 47-48.

⁵⁵ "The Life and Adventure of Capt. John Avery" (1709), s. 3-4, i Baer (red.) (1980)

⁵⁶ Ibid., s. 8-9

⁵⁷ Baer (2007), s. 102

gerne blevet det tætteste, man kommer på en autoritativ sørøverfortælling. Det er Johnsons ord, der spøger på Skatteøen og i sørøverfilmernes manuskripter. Det er også Johnsons ord, som er den klart mest brugte kilde, når sørøverhistorikerne søger viden om deres genstand. Deres kildekritik har siden diskvalificeret enkelte af fortællingerne, imens andre har vist sig at være forbavsende velinformerede og således stemmer overens med, hvad arkiverne ellers fortæller. Sådanne overensstemmelser har også været grobund for gætterier om Johnsons eget forhold til sørøverne. Havde han selv været en del af sørøveriet, dets bekæmpelse, eller var han blot en søkyndig og velformuleret forfatter, der havde gjort sin research?

Under alle omstændigheder står Johnsons fortælling som et udgangspunkt for sørøverhistoriografien – både i sin egenskab af kildetekst, men også ved at stå som monument over grundlæggelsen af selve denne historiografi. Johnsons tekst er således blevet læst og taget seriøst som den første 'rigtige' sørøverhistorie og denne fortælling vil da også blive taget op gang på gang i løbet af min egen tekst.

•

Kapitlet om Every er det første i Johnsons værk. Det skiller sig ud i forhold til de andre biografier i det oprindelige bind ved at være det eneste, der handler om en sørøver, som ikke er nogenlunde samtidig med forfatteren. Everys særlige status i sørøverhistorien er grunden til, at han alligevel må tages under Johnsons behandling for; "*None of these bold Adventurers were ever so much talked of, for a while, as Avery*".⁵⁸ Det er myten som Every har givet luft under vingerne som er Johnsons afsæt og han skitserer herefter netop disse fortællinger; konge af sørøvere, gift med stormogulens datter, et liv i overdåd og en sørøvereskadron i baghånden. Denne myte er ifølge Johnson blevet så udbredt, at folk tror på den og tager sørøvernationen seriøst. Men;

[...] all these were no more than false Rumours, improved by the Credulity of some, and the Humour of others who love to tell strange Things; for, while it was said he was aspiring at a Crown, he wanted a Shilling, and at the same Time it was given out he was in Possession of such prodigious Wealth in Madagascar, he was starving in England.⁵⁹

Myten tager fejl. Der er hverken en stor nation af sørøvere eller en Every, der lever med en indisk prinsesse. I stedet fortælles den 'virkelige' historie, hvor Every er fremstillet som en figur, der mildest talt ikke lever op til legendernes glorificering. Johnson forsøger således i sin fortælling at aflive 'talen' om Every og derved give mytens Every den tur til skafottet, som den faktiske pirat undgik fra sit gemmested.

⁵⁸ Defoe (1728/1999), s. 49

⁵⁹ Ibid., s. 49

Fremfor et liv som sørøverkonge snyder Every sine løjnanter for deres del af byttet, da han i ly af natten sejler fra de andre skibe i eskadren med hele mogulens skat. Den romantiske solidaritet, som kendetegner andre fortællinger om Every er her erstattet af en grådighed, der således kommer til at udgøre vrangsidens af forestillingen om en 'man of fortune'. Selv sine mest loyale kammerater snyder han ved at holde en uforholdsmæssig mængde diamanter gemt for dem.⁶⁰

Johnson lader imidlertid ikke Every nyde sin tiltuskede rigdom. Først kan han ikke komme af med diamanterne, hvilket bringer ham til England, hvor han i forsøget på at høste frugterne allierer sig med en gruppe lyssky købmænd, der imidlertid snyder og afpresser ham. Han ender som tigger og dør uden penge til en kiste.⁶¹ At være udstødt fra samfundet fremstår pludseligt ikke som en romantisk fantasi. Sørøveren har mere tilfælles med vagabonder end med konger af eksotiske lande og den omstrejfende tilværelse, der synes dragende i udtrykket 'man of fortune', bliver her til en status som det civiliserede samfunds hjemløse anden.

Løjtnanterne som Every snød drager derimod til Madagaskar, men lider en tilsvarende skæbne. I første omgang opnår de ellers sørøverlykken – et liv i exces. Her etablerer de sig, bliver magtfulde, får slaver og gifter sig med de smukkeste af de indfødte. Imidlertid begynder de at splides indbyrdes, ligesom de indfødte på øen gør det. Magtkampe udfolder sig og gensidig frygt får dem til at forskanse sig i små enklaver. Denne frygt er ifølge Johnson tyrannens kendetegn og sørøvernes hybris bliver her deres undergang. Langsomt degenerer de således som Every selv til en uciviliseret tilstand. Deres afkom udgør en 'motley generation' og da øen efter 25 år besøges af et slaveskib ligner disse sørøverkonger da også det udsbud, de i Johnsons øjne er; halvnøgne og "*overgrown with Beard, and Hair upon their Bodies, they appeared the most savage Figures that a Man's Imagination can frame*".⁶² Her bliver sørøveren sat lig med vildmanden, en ærkefigur i kolonialismens vokabularium. Sørøverens begær afsløres for, hvad det ifølge Johnson er; barbarisk og i modsætning til civilisationen. Denne trope; 'barbariet', går igen igennem hele bogen; i Johnsons indledning perspektiverer han symptomatisk helt tilbage til det oldtidens Rom og dikotomien imellem civilisation og barbar er således en ramme for Johnsons fortælling⁶³.

I sidste ende er sørøverens barbari et angreb på den menneskelige natur:

It is surprising that Men of good Understanding should engage in a Course of Life that so much debases humane Nature, and sets them upon a Level with the wild Beasts of the Forest, who live and prey upon

⁶⁰ Ibid., s. 54-55

⁶¹ Ibid., s. 57

⁶² Ibid., s. 60-61

⁶³ Ibid., s. 28-29

their weaker Fellow Creatures: A Crime so enormous! that it includes almost all others [...]⁶⁴

I dette lys er 'A General History [...]', trods sin fascination af sørøverne, en dobbelthed videre diskuteret i kapitel 3, en slags advarsel, dels overfor nationerne, som ikke må glemme denne lurende trussel, men også overfor sømænd, der ikke må lade sig styre af sit begær efter alle livets glæder eller tro legendernes løfter.

Every's legende artikulerer sørøverens begær. Derfor må den aflives, ikke mindst fordi den har levet videre, er virksom og stadig fortælles i Johnsons samtid. Johnson pointerer selv dette ved at lade en anden sørøver, Kaptajn England, drage til Madagaskar og undervejs lede efter Every⁶⁵. Han finder ham ikke. Denne konstruktion er ikke kun Johnsons frygt, men kan givetvis have været inspireret af Johnsons samtaler med sørøvere. Kaptajn Kid og dennes besætning var inspireret af Every og fulgte i dennes spor og en af Johnsons samtidige sørøvere, Walter Kennedy, havde ligeledes Every's myte med som en vedkendt passager⁶⁶. I Johnsons samtid var Every's genfærd derfor en del af selve sørøveriets nu næsten tavse fortællinger og Johnsons opgør med disse må derfor forstås som et opgør med selve sømandens evne til at fortælle og lade sig inspirere af disse myter.

Johnsons formaninger skal tolkes performativt i dette lys, som et forsøg på et opgør med en levende, men flygtig myriade af fortællinger om sørøverlivets glæder, som var en del af selve sørøverens stemme. Denne myte og dermed også sørøverens mulighed for at fortælle den, forsøges her bragt til tavshed.

Det er derfor heller ikke nogen uproblematisk gestus, at sørøverhistoriografien siden Johnson har gjort det til sit varemærke at mane myterne til jorden til fordel for den mindre romantiske 'realisme'. Denne handling har rødder i en uoverensstemmelse om selve feltets genstande, deres konstituering og mulighederne for at tænke dem; det er striden om, hvad sømandens legitime begær kan være og spørgsmålet om, hvad vi hører, når vi lytter til dennes stemme. Dette er kampen om 'delingen af det sanselige'. Myten er en del af denne kamp og hvis historikere afskriver 'fiktionen' på forhånd, forstyrres sørøverens evne til at italesætte sin egen fortælling, for denne fortælling er bundet til netop det, som ikke kan forklares af sørøveriets blottede årsager.

Sørøveriets historiografi

Netop forholdet imellem det faktiske sørøveri og dets fortællinger er et afgørende omdrejningspunkt for historiografien og har været det siden John-

⁶⁴ Ibid., s. 114

⁶⁵ Ibid., s. 118

⁶⁶ Baer (1994), s. 19

sons grundlæggelse af feltet. Her er det en obligatorisk gestus at forsøge at skrive det fantastiske 'ekstra' ud af sørøveriet for at stå tilbage med det, som mere nøgternt lader sig forklare. Det er der kommet en mængde glimrende og seriøs historisk forskning ud af, men det er symptomatisk, at langt hovedparten af denne forskning ikke formår at tænke sørøveriets fortællinger som en del af selve fænomenet. Ofte er denne gestus, 'at rense den historiske sørøver', selve argumentet for at forsøge at skrive sørøveriets historie – at finde frem til 'den rigtige sørøver', som ikke er farvet af skatteøer, talende papegøjer og romantiske heltegerninger.⁶⁷

Sørøveriet kan imidlertid som konstateret ikke fuldstændigt renses for dette overskud, og som vi netop har set, er dette heller ikke at ønske, da dette blot ville producere en blindhed imod det supplement, som netop ved at pege imod sørøverens stemme viser, at sørøveriet ikke endeligt kan reduceres til sine årsager. I stedet bør denne forbindelse undersøges og ikke mindst bør der spørges til, hvordan denne uvillighed imod at lade sørøveriets romantik rumstere i baggrunden er en del af sørøverhistoriografiens bevidste og ubevidste forsøg på at konstituere sine objekter. Her må stilles det genealogiske spørgsmål; hvorfor denne specifikke deling af det sanselige og hvad skal vi tillægge denne poetiske æstetik? Hvorfor er sørøveriets romantiske og narrative overskud ikke en legitim del af sørøveriets traditionelle historie, som i stedet foretrækker at se myten som et slør, der kom efter og nu dækker det faktiske sørøveri? Disse spørgsmål er en af de akser som denne tekst roterer om og er direkte forbundet til spørgsmålet om sørøverens stemme.

Hvis denne tekst skal opfylde sit mål må den afskrivende gestus til fordel for substanshistoriens 'realisme' derfor undviges. Årsagsforklaringer kan ikke fuldstændigt undgås og dette er heller ikke ønskeligt⁶⁸, men komplikationerne i relationen imellem sørøveriet og dets myter må tages alvorligt. Den 'fejl', som unddrager sig årsagsforklaringen må ikke korrigeres, da dette ville være et sikkert skridt imod at fratage sørøveren sin stemme. At fortælle den politiske begivenhedshistorie om sørøveriet betyder her at granske de talehandlinger, hvormed sørøveren konstituerede sig selv og blev konstitueret som et politisk subjekt. Der hvor sørøveren skrev sig selv ind i historien. Med andre ord de talehandlinger, som netop ikke kan forklares ud fra situationens horisont, da de manifesterer noget, som i den gældende orden ikke var en del af det, der kunne 'sanses', men i stedet kan skimtes som en brist. Det er historien om

⁶⁷ Et sådan argument finder man i "Life Among the Pirates : The Romance and the Reality" af David Cordingly, som er et af feltets allerstørste navne. Titlen indikerer glimrende værket intention. Et lignende greb findes f.eks. hos Baer (2007), s. 15, Baer (1994), s. 2, Earle (2003), s. x-xii og Pennell (2001), s. 3. En tredje variant findes i Thorup (2008), s. 14-15

⁶⁸ Dette ville kræve et metasprog, som åbenlyst ikke er tilgængeligt. Ligesom Derrida dekonstruerer metafysikken fra en position i selve dette sprog, må forsøget her også nødvendigvis gøre brug af realismens troper. Håbet er at at berøre en række forskydninger i sørøverhistorien, som i sidste ende gør denne ubestemmelig ved introduktionen af stadigt nye stemmer – forskelle i det samme.

netop sørøveriets supplement og om de øjeblikke, hvor dette supplement kommer til syne og afslører uoverensstemmelsen, der med et gør situationen ubestemmelig. Disse fortællinger har ofte karakter af at være fragmenterede, næsten usynlige brud og anakronistiske rester, eller 'forskelle i det samme', i tekster, som har deres fokus andetsteds. Når jeg er startet med 'myten', er det således også for at illustrere, at denne fortælling ikke gør krav på den samme forklaringsevne, da den ikke kan tilskrive en stabil plads til sin genstand.

Det er også denne problematik om det manglende 'sted', som er denne teksts uoverensstemmelse med dens næreste slægtninge i sørøverforskningen og denne relation fortjener at blive afklaret.

•

Jeg taler her om den socialhistoriske tradition, som i de seneste årtier er begyndt at vokse sig stærk i sørøverforskningen.

Her finder man forsøg på at tænke sørøveren som udtryk for en anden socialitet end den, der har gjort sig gældende i den resterende maritime verden. Derved åbnes døren på klem for, at sørøveriets fortællinger kan tænkes som en del af fænomenet, der tænkes som bærer af en bestemt egalitær kultur. At vi her har at gøre med en progressiv og ofte venstreorienteret forsknings-tradition overrasker næppe og måske er det symptomatisk, at denne tradition, der til nogen grad lader sørøveren agere som sine fortællingers åbenlyse helt også er mere tilbøjelig til at tage sørøverfortællingernes romantik seriøst, som en del af fænomenet. Her er der længere imellem erklæringerne om at finde frem til den rigtige sørøver i virvaret af fiktioner, om end sådanne argumenter stadig benyttes, når forskningen skal legitimeres.

Alt efter hvilket fokus denne type historier anlægger sig, bliver de til fortællinger om et demokratisk og heterogent miljø, hvor forskelle i nationalitet, status, race, køn og sågar i enkelte historier; seksualitet ikke kommer i vejen for solidaritet.⁶⁹ Der er forskelligt empirisk belæg for disse fortællinger og de høster derfor også forskellig anerkendelse; således er der udbredt tvivl ved påstanden om sørøverskibe som kønslige eller seksuelle frirum, hvorimod sørøvernes til tider afslappede forhold til race og nation er langt mere udførligt dokumenteret.

Denne forskningstradition føres an af historikeren Marcus Rediker, som siden starten af firserne har gjort sit for at dreje historiografien i denne retning og efterhånden anerkendes som en af feltets største bidragydere.

⁶⁹ Forestillinger om sørøveriets implicerede homoerotik findes hos Burg (1983) og Turley (1999). Sørøvernes køn diskuteres vidt og bredt og både Rediker (2004), Cordingly (1995) og en række mindre prominente sørøverforskere har taget diskussioner, som især roterer om de to eneste kendte eksempler på kvindelige sørøvere Mary Read og Anny Bonny. Næsten ligeså vidt diskuteret er sørøveriets forhold til race. Her er Rediker igen autoriteten i feltet. Pennells antologi "Bandits at Sea" fra 2001 indeholder i øvrigt gode artikler om disse forskellige socialhistoriske vinkler.

Anerkendelsen er berettiget. Redikers værker og især den prægtige 'The Many-Headed Hydra' fra år 2000 skrevet sammen med Peter Linebaugh, imponerer i sin analyse af sørøveriets guldalder. Denne bog sporer radikale politiske ideer om egalitet og frihed, der blandt andet finder ophav i den engelske revolution og herefter spredes udover Atlanten, hvor de kobles til alt fra slaveoprør, mytterier, abolitionisme og som nævnt sørøveri. Her tænkes sørøveren som en del af en større, men åbenlyst flygtig politisk modstandsfortælling og de to forfatters argument står i gæld til britisk, marxistisk historie 'fra nedden', som det kendes fra Christopher Hill, Eric Hobsbawm og E.P. Thompson. Især Hill, der af disse tre var den eneste, som decideret skrev om sørøvere er til stede i Linebaugh og Redikers argumenter. Det er også denne traditions bånd til marxismen, som i sidste ende forankrer Rediker og Linebaughs argument i økonomiske strukturer⁷⁰.

Når Rediker er bedst roterer hans argument om sørøverens evne til at artikulere særegne forestillinger, traditioner og politiske principper. Her gives sørøvermyten igen en plads, om end en beskedent, i selve fænomenet. Når Rediker er værst reduceres disse principper til resultatet af en socialitet, der udspringer af en fælles erfaring i den maritime verdens hierarkiske og umenneskelige løn- og slavearbejde, hvor sømanden kontinuerligt udnyttes og udbyttes. Med andre ord er Redikers fortælling hele tiden i farezonen for at blive en nærmest sociologisk forklarende praksis, der i stedet for at tage sine aktører på ordet, som han ønsker at give dem, forklarer, hvad disse 'prøver at sige' og i samme gestus forbinder sørøveren som politisk subjekt med strukturelle forklaringer; økonomiske eller sociale og derved giver det en fast plads. Herved bliver den alternative socialitets møde med den bestående orden til en traditionel politisk interesse- og klassekamp med klart aftegnede aktører determineret af produktionsformerne.

•

Det er åbenlyst, at Rediker har fat i de samme aspekter af sørøverhistorien, som har interesse i denne sammenhæng. Forsøget på at give sørøveren stemme er sympatisk og langt hen af vejen vellykket. Alligevel misser Rediker en vigtig facet, ved at lade den økonomiske og sociale årsag være sidste instans, der sikrer forståelsen af sørøverens socialitet og de deraf følgende politiske handlinger. Dermed bliver det umuligt at give en afgørende vægt til selve den politiske begivenhed, som den her forstås; talehandlinger, hvor det inkommensurable overskud, der ikke er talt med i situationen giver sig selv stemme og dermed i selve denne handling etablerer et nyt politisk subjekt, som netop ikke kan reduceres til en forudgående socialitet, da dette ville forudsætte en forudgående politisk identitet og en efterfølgende interpellation. I denne sammenhæng er det interessante imidlertid der, hvor denne interpellation ikke er fuld-

⁷⁰ Arven fra Marx er eksplicit i enkelte passager. Se f.eks. Linebaugh og Rediker (2000), s. 327

kommen og hvor det politiske subjekt derfor tager form som en nyhed i den givne situation og afslører dens kontingens.

Når jeg forsøger at fremhæve sørøvermyten, må dette derfor ikke forstås som et argument for, at der ligger en forudgiven identitet eller rolle som sørøveren 'blot' påtager sig, for denne proces må kompliceres, hvis sørøveriets begivenheder skal forstås som sådan. At fremhæve de mange fortællinger, som dermed tager scenen skal ikke tjene som argument for, at sørøveren som subjekt kan reduceres til en identitet, der kommer før begivenheden eller talehandlingen - ligesom identiteten modsat ikke kan reduceres til udfaldet af den politiske begivenhed⁷¹. I så fald mister man igen blikket for situationens kontingens ved at tilskrive fænomenet en unødigt renhed. I stedet vil jeg forsøge at insistere: i denne proces, gentagelsen, som implicerer fortællingen, sker der en tilføjelse. I løbet af denne analyse vil netop denne figur gå igen; gentagelsen som tilføjer og her må man huske formaningerne om gentagelsens iboende singularitet. Den historie, som opstår af denne praksis er en mere rodet forestilling end Redikers eller for den sags skyld hans mere traditionelle kollegers sørøverhistorier. Her står det tavse dødningshoved på Jolly Roger som en indikator på en tradition af fortælling, men som tavsheden implicerer, er sørøvermyten ikke 'en', da den for hver gang en ny stemme artikulerer denne tager en ny drejning. I stedet findes her et virvar af forskelligartede fortællinger i en stadig udvikling. Nok gentog sørøvere en bestemt forestilling, når de første gang hejste deres sorte flag, hvorved de også synes at have vedkendt sig en bestemt identitet og tradition, som dette flag metonymisk bar i sig, men selve denne gentagelse var også hver gang noget singulært, hvorved sørøverfortællingen blev en anden. Skønt vi har at gøre med en kontinuerlig historie må hvert punkt derfor forstås som en diskontinuitet heri, hvis ikke sørøveren igen skal miste sin stemme. Forholdet imellem kontinuitet og diskontinuitet er således forskudt og de to kategorier ekskluderer ikke længere hinanden. Måske er det denne uvished, som har gjort det nødvendigt for historikere enten helt at afskrive sørøveriets fortællinger eller i hvert fald som Rediker; at installere en sidste instans, der kan sikre, at vi stadig kan tyde disse.

Myterne er med andre ord indikator for noget mere flygtigt end identifikation med en 'fortælling'. De indikerer det inkommensurable, der supplerer den identitet som sørøveren tilskrives og dermed gør denne til mere end blot det forudgivne eller summen af dennes årsager. Det er denne forskydning, som er genstanden for de følgende to kapitler i denne fortælling. Sørøvermyten er et vidnesbyrd om det kontingente i situationen; det 'ekstra' og de muligheder, som afsløres, når sørøveren unddrager sig sin italesættelse og i stedet selv tager del i situationen og skriver sig ind i sin egen historie. Sørøveriets politiske begivenhedshistorie vedrører med andre ord netop det, der unddra-

⁷¹ Der ligger heri den åbenlyse pointe, at et politisk subjekt ikke er det samme som sin identitet. At systematisere denne forskel ville dog sætte noget på formel, som er bedre tjent uden, hvis vi skal holde døren på klem for de mange overlap, der åbenlyst er imellem disse to begreber.

ger sig den konstruktion jeg skitserede i diskussionen af Johnson – sørøveren som den barbariske anden.

Man kan være nok så interesseret i at give sørøveren stemme, men hvis man som socialhistorikeren insisterer på den entydige forklaring bliver sørøveren ude af stand til at sige andet end sin undertrykkelse. Vil man se andet i kilderne og dermed åbne muligheden for at lokalisere sørøverens politiske handling må man konfigurere sit greb på en måde, som ikke maner sørøveriets supplement til jorden. Et første trin i denne retning er i denne historie at tage et skridt tilbage, til en fortælling før Johnsons grundlæggelse af historiografien; Alexander Exquemelins sørøverfortælling fra 1678. Dennes historie kan hjælpe til forståelsen af denne kamp om det sanselige ved at give indblik i sørøverfigurens eksistens i en verden præget af kolonialismens distinktion imellem 'os' og 'dem'. Hvor er sørøverens plads i denne verden af produktive repræsentationer?

Kapitel 2:

Sørøveren i kolonialismens grænseland

Da jeg atter var en fri mand, følte jeg mig som Adam på skabelsens sjette dag. Jeg ejede imidlertid ikke en hvid og besluttede derfor at forene mig med kaperne eller sørøverne.

Exquemelin (1678/1974), s. 59

I sørøverforskningen proklammeres det ofte, at sørøveren opererer i magtens grænseland; i udkantsområder, hvor autoritet ikke er i stand til at hævde sig selv og hvor sørøveren som resultat heraf kan udfolde sin praksis, der både er til gavn og skade for den ekspanderende magt⁷². Dette kapitel er ikke et forsøg på at underbygge denne tese. I stedet vil jeg forsøge at konstruere et relateret argument, som endnu ikke har fået vægt på sørøverforskningens dagsorden; at sørøveren artikulerer sig selv i kolonialismens diskursive margin – i de sprækker, der opstår i kolonialismens distinktion imellem det samme og det andet. At granske sørøverens plads i sine egne og sin samtids diskurser er i denne kontekst at spørge til en række forskydninger. Sørøveren har ikke én plads, men altid både flere og samtidig slet ingen.

Den tekst, som måske bedst illustrerer dette, er en anden af sørøverhistoriens mest vægtige kilder; franskmanden Alexandre Exquemelins monumentale værk om de vestindiske sørøvere. ”De Americaensche Zee-rovers” hed den første, hollandske udgave fra 1678. Heri følger læseren forfatteren på dennes færd som deltager i adskillige sørøvertogter, hvor han fungerede som skibskirurg under blandt andre den legendariske Henry Morgan. Dette foregik på en tid, hvor sørøverne hele tiden bevægede sig på grænsen imellem det legitime kaperi imod spanierne og illegitimt pirateri.

Exquemelins narrativ har haft en mere levende virkningshistorie end mange af de historier, som hans kollegaer forfattede⁷³. Har man nævnt Johnson som en inspiration for eftertidens sørøverromantik, må man i samme åndedrag nævne Exquemelin. Allerede i samtiden fandtes spanske, tyske, engel-

⁷² Til gavn som kaper, til skade som pirat. Se. f.eks. Thorup (2008), s. 77-85

⁷³ Undtagelsen er Dampiers ”A New Voyage Around the World”, der havde stor betydning for udviklingen af rejselitteratur som genre. Sørøverens stemme er dog skrevet ud af denne fortælling.

ske, franske og hollandske udgaver, som på forskellig vis står i gældsforhold til hinanden. Den mest udbredte udgave den engelske, som imidlertid er en oversættelse af den spanske, der er baseret på den hollandske⁷⁴. Selvom jeg ikke forsøger at etablere en lineær årsagsforklaring kan denne betydning for efterfølgende sørøverfortællinger kun understrege relevansen af, at en fortolkning af denne kilde, som dels er produceret af en sørøver, men også må tænkes performativt som en del af det flygtige net af fortællinger, der øvede indflydelse på selve fænomenet, som netop havde sin storhedstid i det efterfølgende halve århundrede og som Johnsons historie forsøger at gøre op med.

Netop den hollandske strider med den franske udgave om positionen som den originale, da begge menes at være baseret på det samme manuskript og derefter er bearbejdet af hver deres redaktør. Det er derfor ikke kun sørøverens egen stemme, der høres i narrativet – også sørøverens samtid og dennes forestillinger om sørøveren rumsterer. Fortællingens problematiske autenticitet til trods har den været genstand for mange seriøse studier⁷⁵. Det er således Exquemelins beskrivelser af sørøvernes traditioner og levevis, som gang på gang i samspil med Johnson fremhæves, når sørøverhistorikerne forsøger at gøre deres genstand begribelig. Desværre optræder Exquemelin selv og tekstens særdeles komplekse fortællende subjekt her blot som et biprodukt af henvisninger til et partikulært og kuriøst narrativ, der tilfældigvis belyser det samlede fænomen, der løbende antages at eksistere som en på forhånd given helhed et sted bag denne kilde.

Her rejser der sig et behov for en mere nærgående analyse af denne tekst, som netop en 'tekst' og ikke mindst en granskning af dens særdeles komplekse fortællerstemme, som er oversat af historiografien – og som komplicerer antagelsen af sørøverfænomenets enhed. Teksten er enestående i sin beskrivelse af den verden, som sørøveren agerer i og i sin beskrivelse af netop denne ageren, som et fortællende subjekt, der udreder sig selv, men i processen komplicerer situationen. Fortællingen er således en glimrende kilde til undersøgelsen af sørøverens mulighed for at give sig selv stemme og indramme sin historie i den kontekst som kolonialismen udgør.

Rejser igennem flygtighed

Det altdominerende, men paradoksalt uanalyserede element i Exquemelins narrativ er rejserne igennem det territorium, der i datiden kaldtes Vestindien. Det er bevægelsen som stilfigur, der indrammer tekstens konstruktio-

⁷⁴ Kjersgaard i Exquemelin (1678/1974), s. 270

⁷⁵ Et af disse Erik Kjersgaards danske oversættelse fra 1974, der foruden en kommenteret oversættelse rummer en perspektivrig artikel om fortællingens virkningshistorie. Kjersgaard oversatte ikke blot den hollandske eller den franske, men lavede i stedet en sammenligning af de to for at give en mere komplet oversættelse, som inkorporerer dele, der ellers ville være tabt. Denne version er den engelske overlegen.

ner og det er rejsens midlertidighed, der strukturerer værket som helhed, men på en facon, hvor denne struktur implicerer sine egne brudflader⁷⁶.

Som rejseskildring er fortællingen markeret af flygtighed. Sørøveren er konstant i bevægelse og i det ene øjeblik er Vestindien konstrueret som et overflødigshorn, der kan tilfredsstille enhver mands begær, for i det næste at være et ufremkommeligt territorium, hvor sult og nød regerer. Der er en vis rytme i denne oscillering, som jeg vil beskrive senere. Også øernes ejerskab flyder og således undergraves muligheden for at lade selve stedet fungere som et 'hjem'.

Det afgørende billede på denne flygtighed er 'skoven'. Skoven er en figur for både beskyttelse og vildfarelse. Når sørøveren mestrer sit element kan han bruge skoven som taktisk instrument, et gemmested for spanieren, der kommer tæt på at være et decideret 'hjem', men i det næste øjeblik er skoven et 'vildnis', beboet af krigslystne indianere eller et sted, hvor sørøveren farer vild, hvis han i sit hovmod har begivet sig derind uden ordentlig ledsagelse⁷⁷. Skoven som beskyttelse er f.eks. afgørende på sørøvernes mest stabile base, Tortuga. Her skal skoven kunne tjene som et territorium for tilbagetrækning, hvis spanieren forsøger at erobre øen. Her er skoven, der gror direkte på øens klipper således en figur for sørøverens sikkerhed, men samtidig advarer forfatteren:

[...] men man må tage sig i agt, for man styrter let ned i en klippesprække, man kommer til at overse, og mange er forsvundet på den måde. Tid efter anden støder man på skeletter, men det er ikke til at afgøre om de pågældende har været døde i kortere eller længere tid.⁷⁸

Elementet er således både beskytter og modstander og kunsten er at navigere, tage sig i agt og være årvågen hvis selve 'stedet' skal falde ud til ens fordel. Når selv det tætteste man kommer på et hjem i denne nye verden efterlader skeletter, er scenen sat for en fortælling om at justere og tilpasse sig en verden, som ikke er den samme som ens egen og som aldrig rigtigt bliver det, fordi man aldrig forbliver på samme sted og fordi, at selve stedet er i konstant bevægelse, hvilket kræver, at det løbende må opfindes og mestres i en proces som fremstår kontingent og uden teleologisk endemål. Dermed bliver stedets flygtighed også en afgørende trope for fortællingens italesættelse af identitet, der er afhængig af evnen til justering. Stedet gør noget og for at overleve må man blive en anden.

⁷⁶ Her står Exquemelin i kontrast til Dampier, hvis narrativ er en langt mere stabil italesættelse af andethed. Kun i små bevægelser rykkes der ved denne konstruktion, som i tilfældet med moskito-indianerne, der i begge fortællinger står som figur for slægtskabet imellem sørøveren og den anden som 'ven'. Se Dampier (1697/2007), s. 67. Stabiliteten i Dampiers narrativ giver legitimitet til hans europæiske og kolonialistiske horisont - en legitimitet som Exquemelin systematisk undergraver.

⁷⁷ Af samme årsag figurer den indfødte ofte som vejviser.

⁷⁸ Exquemelin (1678/1974), s. 17

Værket er dermed en fortælling om en afstand fra et 'hjem' og om hvad det vil sige at eksistere og overleve i denne tilstand af distancering, som implicerer et tab af historie, som må opgives til fordel for en tilvænning, som ikke er nogen neutral proces, men i stedet påvirker subjektet for processen. Dette træk deler den med mange andre rejseskildringer fra sin tid og Vestindien har som figur for det ikke-hjemlige en lang historie⁷⁹. Exquemelin skriver sig således ind i en tradition, men gør samtidig noget ved denne konstruktion med sin italesættelse, der implicerer behovet for opfindelse og tilpasning.

•

Som andre rejseskildringer fra perioden konstruerer teksten i sit forløb også den afgørende distinktion imellem koloniasator og koloniseret – distinktioner imellem europæeren og den fikserede anden, der traditionelt tjener som legitimation for det projekt netop koloniasatoren udfolder⁸⁰. Teksten kortlægger et territorium for sin læser og i denne proces konstrueres stedet som objekt - et territorium, der kan beherskes af europæeren. I denne matrice konstrueres andethed gennem forskel og som med andre rejseskildringer fra tiden medfører dette en pr. definition en voldelig praksis, som forbryder sig på det 'andets' heterogenitet for i stedet af fikserer andetheden og gøre denne til det sammes instrument. På denne måde er Exquemelins tekst forankret i sin tid.

Det eneste er, at Exquemelin i samme instans gør opmærksom på netop denne vold og dens tilfældighed, ved løbende at opbryde de differentieringer, som etableres og ved at konstruere sørøveren i et prekært forhold til netop disse italesættelser. Med andre ord forsøger teksten at udfordre sin tids imperativ på en bestemt måde, som ikke er mulig, hvis de dikotomier, der samtidig etableres skal forblive stabile.

For at undersøge denne tematik må selve fortællerstemmen undersøges. Hvad er det for et talende subjekt, som opfinder og positionerer sig selv i, og udenfor, dette flygtige terræn, der implicerer kontingensen?

⁷⁹ For mere herom se Praeger (2003), s. 2-7

⁸⁰ Clark (red.) (1999), s. 2-5. I min analyse af fortællingen som en rejseskildring, der samtidig konstituerer sine objekter, har jeg fundet inspiration i en række postkoloniale teorier, som af hensyn til omfang ikke alle er diskuteret i noterne. Blandt de vigtigste navne bør dog nævnes Mary Louise Pratt. I hendes studie bliver poststrukturalismen særdeles produktiv i analysen af det felt af synlighed, som rejselitteratur i forskellige tidsperioder har etableret. Se Pratt (1992), s. 28-29. Også Stephen Greenblatts analyse af rejselitteratur har været inspirerende. Hans ide om 'the go-between' har visse ligheder med min tolkning af Exquemelin, da begge figurer er knyttet til en hybrid flygtighed, som må ses som en strategi for nye italesættelser. Greenblatt (1991), s. 126-128.

Subjekter og deres splittelse

Når dette spørgsmål forfølges viser det sig hurtigt at være et større arbejde end forventet at spore omridset af den stemme, der udsiger fortællingen, da denne position løbende forskydes og i sin fremskriden inkluderer stadig flere udsagnspositioner. Således taler Exquemelin både som den alment vidende fortæller, som handlende deltager, som antropologisk beretter om andethed, som offer, som ofrets læge og som forbryder etc..

For historikeren kan dette tilskrives en årsag, der negerer denne analyses præmis; det er ikke nødvendigvis Exquemelin selv, som har nedfældet historien. Der har været flere redaktører i arbejde og disse kan have gjort sit til at fragmentere fortælleren.

Jeg finder dog denne kritik utilstrækkelig for den ville resultere i en utilstøttet maskering af det egentligt vigtige; selve fragmenteringen er en del af den subjektposition som vi for overskuelighedens skyld kan kalde 'sørøversubjektet', om end det ligger i selve præmissen, at denne position ikke er 'blot' én; den er både flere og færre end en. Ydermere er det selve denne splittelse, som giver sørøveren mulighed for at italesætte det, som ikke afslører sig selv i hans diskurs med mindre man antager denne specifikke gyldighed. Hvis historikeren igen afskriver sørøverens mulighed for at tale, fordi denne stemme er fragmenteret bliver den kritik, som netop denne fragmentation muliggør usynlig for læseren.

Exquemelin synes selv at bekræfte denne anskuelse, da han lader denne splittede stemme spille sammen med tekstens italesættelse af den nye verdens kontingens, som i fortællingen hænger nøje sammen med det at være menneske i en blottet, nøgen, men fri tilstand. Sørøveren er en figur, som er knyttet til denne blotte, kaotiske tilstand og som giver denne stemme. Dette implicerer et offer af den personlige historie - at lade fortid forblive efterladt i den gamle verden og i stedet tilpasse sig ved at genopfinde sig selv i den nye og netop dette er sørøverens bedrift. Sørøverpositionen passer med andre ord til det sted den taler fra; det flygtige og kontingente Vestindien⁸¹.

Her vil jeg referere nogle sider tilbage, til det citat, jeg for dets vigtighed tillod at indlede kapitlet med. Her slutter Exquemelin sig til sørøverne, efter at have tjent som serving⁸² i plantagesystemet.

Fri, men uden noget som helst, hverken personlige bånd, historie eller kapital – dette er sørøverens udgangspunkt. Vigtigt er det, at fortælleren både før og efter dette afgørende punkt i fortællingen nægter at lade sin egen historie få for meget rum og han vil f.eks. i udgangspunktet ikke fortælle årsagen til, at han er i Vestindien⁸³. For sørøveren er fortiden glemt som det udmærket illustreres i en anekdote, hvor Tortugas guvernør importerer kvinder til at

⁸¹ Exquemelin (1678/1974), s. 46-47 Her ser vi dette ideal fremsat som en allegori i historien om en serving, der senere bliver sørøverhelt efter at have levet i vildnisset.

⁸² En arbejder, som har forpligtet sig til at tjene i et bestemt tidsrum

⁸³ Ibid., s. 15-16

befolke sin ø. Disse kvinder har tidligere haft deres gang i Frankrigs bordeller, men for sørøveren er dette underordnet. Her lader Exquemelin en unavngiven sørøver tage ordet, som er adresseret til hans udkårne:

”Jeg agter ikke at kræve Dem til regnskab for Deres fortid, og De vil få lige så lidt at vide om min. Men jeg forlanger, at De står til ansvar for alt, hvad der sker fra det øjeblik, De kommer til at tilhøre mig. Det øvrige slår vi en streg over.”⁸⁴

Vestindien er en ny begyndelse og det er sørøveren, som griber chancen. Historieløsheden agerer her som den positive mulighedsbetingelse for en anden tilværelse og der er da heller ikke meget nostalgi at spore i fortællingen. Derimod fortæller Exquemelin, at han efter sin første rejse til Vestindien har gjort yderligere tre rejser til Amerika⁸⁵.

Sørøveren legemliggør og udnytter således en kontingens, der kommer til udtryk i dennes historieløse stemme. I en prisende passage formulerer Exquemelin det skarpt: ”*De [sørøverne red.] hører ikke hjemme i noget bestemt land; deres hjem er overalt, hvor de søger rigdom, og deres eneste fædrener er tapperhed*”⁸⁶. Sørøveren er hjemløs, men udnytter hjemløsheden og får hjem overalt. Figuren har opsagt sit tilhørsforhold til det bestående og bliver i stedet markeret af en ukuelig drift.

Denne romantiske konstruktion er dog alt andet end fri for gnidninger. Løbende konstrueres sørøveren samtidigt som noget essentialiseret; han ser ud på en bestemt måde, er markeret af et rasende begær og lever op til læserens forventninger og den på forhånd givne diskursive konstruktion af sørøveren som en barbarisk figur, som vi så den hos Johnson. Figuren er i denne egen-skab ’anden’ i forhold til den europæiske læser.

Denne andethed gør sørøveren til en del af den verden, han befinder sig i. Det er da også sørøveren, der er forfatterens første møde med det ’nye’ og i dette møde, som udfolder sig, da sørøverne kommer udvandreernes skib, hvorpå forfatteren befinder sig, i møde ”*med seks mænd, der vakte meget opsigt blandt de fleste af os, som aldrig for havde været uden for Frankrig*”. Opsigten skyldes deres fremmedartede udseende, store skæg, flettede hår og ikke mindst deres tøj, der er smurt ind i ”*blodet fra de dyrekroppe de plejede at bære på*”.⁸⁷

Disse mænd er boucanierer, en slags jægere, som lever på Tortuga og Hispaniola. Disse jægere var imidlertid også hyppige deltagere på sørøvertogter til en grad, hvor navnet allerede i Exquemelins samtid blev et synonym for sørøver. Boucanieren optræder i denne indledende passage som den anden og differentieringen etableres med reference til det velkendte ’Frankrig’, med andre ord; hjemmet. Andetheden kommer direkte til udtryk i sørøverens ud-

⁸⁴ Ibid., s. 28-29

⁸⁵ Ibid., s. 243

⁸⁶ Ibid., s. 62

⁸⁷ Ibid., s. 14-15

seende. Her glimrer fortællingen ved konstruktionen af forskel, som var afgørende i rejseskildringer i en verden, hvor det kolonialistiske imperativ levede af fikseret forskel, hvor den anden gives en fast plads, som stabiliserer det sammens diskursive horisont. Sørøveren essentialiseres, med sit mærkelige udseende, det lange skæg, som i perioden var et udpræget symbol på vildskab⁸⁸ og ved at være smurt ind i blod, der i sammenhængen giver associationer til en anden figur; menneskeæderen eller kannibalen – en figur, der ligeledes er knyttet til det flygtige Vestindien⁸⁹.

Sørøverens vildskab er en gennemgående figur i fortællingen og han er løbende associeret med indianeren. Om boucaniererne fortælles det, at navnet kommer fra den måde, hvorpå de rister kød på spyd over åben ild, hvilket kaldes at 'boucanere'. Denne metode stammer fra indianerne, der dog menes at have brugt mennesker fremfor kvæg og svin. De første boucanierer havde omgang med disse indfødte og selve navnet er på denne vis markeret af et slægtskab til 'vildmanden'.⁹⁰

Alligevel er konstruktionen langt fra fikseret, hvilket er et tilbagevendende træk ved teksten. Ved nærmere eftersyn, og det impliceres, at dette eftersyn er gjort, viser det sig i citatet, at sørøverens tøj alligevel er af linned. Sørøveren er da heller ikke, selv i dette indledende kulturmøde mere fremmed, end at hans nytteværdi understreges; sørøveren kommer med friskt kød til de trængende rejsende og fremmedheden relativiseres – ikke mindst ved at lade indianeren være endnu mere vild, om end heller ikke denne konstruktion er konsistent igennem fortællingen.

Sørøveren er således en splittet, hjemløs figur, som eksisterer imellem det samme og det essentialiserede andet. For videre at undersøge den kontingens og mulighederne for forskydning, som her er implicite, må man granske fortællestemmes konstruktion i dette limbo, som nødvendiggør en besynderlig gestus fra forfatteren.

•

Denne gestus består i at slette sporene af sig selv som handlende aktør i fortællingen. Værkets længste segmenter er beskrivelser af de to sørøverkaptajner Francois l'Olonnais og Henry Morgans togter som Exquemelin selv deltog

⁸⁸ Se Høiris i Høiris og Vellev (red.) (2006), s. 86-98 for mere om vildmanden som ærkefigur. Sørøveren, der fremstår grim og voldsom er herved associeret med vildskaben. Civilisation er i fortællingen løbende associeret med det skønne, det feminine og det elegante, hvorimod vildskaben er symboliseret ved det voldsomme, uproportionerede og bastante som i tilfældet med Hispaniolas vilde heste, der er kommet fra Europa, men er degneret i vildniset. Exquemelin (1678/1974), s. 38. Sørøverens vildskab synes ligeledes resultatet af en eksistens i vildniset.

⁸⁹ Se f.eks. denne passage om menneskeædere; *ibid.*, s. 40. Sørøveren drives i sin sult til ekstreme historier igennem og i disse passager bliver han også løbende mere 'vild'. Se f.eks. *ibid.*, s. 197

⁹⁰ *Ibid.*, s. 40

i. I begge disse afsnit, der tilsammen dækker over halvdelen af fortællingen, ser man kun i korte glimt bevis for, at Exquemelin selv befinder sig midt i de ting han beskriver. Fortællerstemmen skriver ganske enkelt sig selv ud af sin fortælling.

Disse to afsnit er samtidig de afsnit, hvor Exquemelin mest systematisk etablerer en konsistent, men også barbarisk sørøverfigur, som er langt fra sympatisk. Her udlever sørøveren det begær, som han har nedarvet fra tidens italesættelser af sørøveren, der søger lykken; beruselse, kvinder og en fuld mave.

Morgan er den mest karikerede af disse figurer - en voldtægende, torturende og hovmodig morder, som Exquemelin ikke har nogen sympati for⁹¹. Morgan legemliggør begæret, der drives til sin yderste konsekvens. Excessen synes at være imperativet og sørøveren skyr ingen midler for at erhverve sig de værdigenstande, der giver adgang til disse glæder⁹². Denne figur deler i fortællingen et slægtskab med andre tyranniske figurer; spanieren, som undertrykker indianeren og plantageejeren, der mishandler sine slaver og servinger. Slægtskabet består ikke mindst i hovmodet og da fortællingen også er en historie om hovmodets faldgruber, må sørøveren i sin egenskab af tyrann også straffes, ligesom han selv straffer spanieren. Denne straf består i henhold til det førnævnte begær i at berøve sørøveren sine glæder; mad, vin og kvinder og under Morgans tyranniske ledelse må sørøverne igennem lange perioder med sult og tørst. Nemesis rammer dem særligt i forbindelse med indtagelsen af Panama, hvor de forinden krydser landtangen, som adskiller Stillehavet fra den caribiske bugt. Under denne march, der varer i underkanten af to uger må sørøverne lide af en voldsom sult, da landskabet og skoven i takt med sørøvernes hovmod viser sig fra sin ufremkommelige og uvenlige side. Spanierne og indianerne gør samtidig sit til, at sørøveren ikke skal føle sig hjemme. Spanieren forlader landsbyerne og tager alt spiseligt med sig, imens indianerne er en konstant trussel i den skov, som sørøveren ikke længere kan bruge til sin fordel.⁹³ Her søger sørøverne til ekstremer, tilbereder læder for at spise det⁹⁴ og i en passage, hvor de ved en flod møder indianere dukker kannibalen som en reference for sørøverens andethed igen frem:

Nogle af filibustrene sprang i vandet og svømmede over med det faste forsæt at skyde en indianer i håb om, at han medførte mad - og hvis han

⁹¹ Morgan var ikke enig i dette portræt og lagde sag an mod forfatteren. Kjersgaard i *ibid.*, s. 272

⁹² Her kan nævnes en passage, hvor et af Morgans skibe er sprunget i luften med besætningen. En uge efter fisker sørøverne deres kammeraters lig op, for at stjæle fra dem, hvorefter de efterlader ligene til hajerne. *Ibid.*, s. 149

⁹³ *Ibid.*, s. 190-198

⁹⁴ Denne passage konstruerer distance ved at henvende sig direkte til læseren, der formodes aldrig at have oplevet sult. Se *ibid.*, s. 193. Alligevel fremstår spisningen af læder som en allerede etableret metafor for ekstrem sult.

ikke gjorde det, så æde indianeren selv i stedet. Men indianerne var allerede langt inde i skoven og hånlo bare af dem.⁹⁵

Her er det indianeren, som er den retfærdiggjorte i forholdet til sørøveren, der fremstår som den vilde, menneskeæderen⁹⁶ og barbaren, der drives af sit dyriske begær. Herved kompromitteres dikotomien imellem koloniasator og koloniseret, der ellers på overfladen strukturerer fortællingen – en forskydning som teksten kun kan etablere, ved at artikulere sig selv i et prekært forhold til netop dette skema.

Begæret efter kvinder driver også Morgan. Efter indtagelsen af Panama forelsker han sig, sammen med fortælleren, i en tilfangetagen spansk kvinde. Han adskiller hende fra hendes kære og forsøger først at erobre hende med gaver og blidhed. Hun er dog for stolt og vil blot tilbage til dem hun holder af. Her positioneres hendes integritet, der afspejles i hendes skønhed i direkte kontrast til Morgan:

[...] men hun afviste ham med værdighed og var ved denne lejlighed så klog og modig, at hun bragte hans hovmod til fald og gjorde hans brutalitet til skamme.⁹⁷

Morgan forsøger herefter at tage hende med vold, hvilket imidlertid heller ikke lykkes da hun helt modigt forsvare sig med en dolk og han må opgive foretagendet. Sørøveren som maskulin betvinger straffes her ved at møde sin diametrale modsætning; kvinden, der har nok i det hun havde i forvejen.⁹⁸

Det er denne glubske og essentialiserede sørøverfigur, der er relateret til hans samtids dæmonisering⁹⁹, som Exquemelin systematisk distancerer sig fra ved at undlade sig selv fra disse fortællinger, der i stedet er konstrueret med en alvidende fortæller.

Imidlertid undergraves denne konstruktion på strategisk vis. Distancen kan ikke fuldstændigt opretholdes og i takt med afsløringen heraf, bliver det tydeligt, hvordan Exquemelin ikke kun har én sørøverfigur, men i stedet giver denne flere forskellige og til tider modstridende stemmer. Her ser vi den førnævnte struktur med gentagelsen af en forudgående diskurs, der imidlertid følger til og forskyder konstruktionen. I dette tilfælde består tilføjelsen i små, men afgørende brud i denne distance, hvorved sørøverfiguren bliver mere end blot den forudgivne excessive sørøverfigur, som Exquemelin ikke har meget

⁹⁵ Ibid., s. 194

⁹⁶ Morgans franske modstykke L'Olonnais er også en barbarisk figur, som i en scene river hjertet ud på en fange og bider i det. Ibid., s.117

⁹⁷ Ibid., s. 209

⁹⁸ Ibid., 207-210

⁹⁹ Den bedste analyse af dæmoniseringen i bredt perspektiv findes i Thorup (2008), hvor konstruktionen undersøges både teoretisk og empirisk. Jeg har diskuteret Thorups teser i Heinsen (2009), s. 121-126

tilovers for. Her ser vi den forskel i det samme, der gør Exquemelins italesættelse af sørøveren politisk.

Anekdoten om den smukke spanske kvinde er her eksemplarisk¹⁰⁰. Som straf for sin manglende samarbejdsvillighed sulter Morgan hende, men på dette afgørende sted, hvor sørøveren fremstår mest tyrannisk splittes figuren, da fortællestemmen pludseligt inkluderer sig selv i fortællingen:

Jeg ville for mit eget vedkommende ikke have troet det muligt, at en kvinde kunne være så standhaftig, hvis jeg ikke selv havde set hende og talt med hende. Et par gange hjalp jeg med til at bringe hende mad, skønt dette måtte gøres meget gedulgt.¹⁰¹

Exquemelin inkluderer her sig selv som en aktør i fortællingen og gradbøjer dermed sørøverfiguren, som samtidig med sin grusomhed også bliver en medlidende karakter, som er i stand til at handle i kontrast til tyranen. Kvinden får efterfølgende mulighed for at løskøbe sig selv og sender nogle spanske munke efter penge. Munkene snyder hende dog og bruger pengene på at indløse nogle af deres ordensbrødre:

Hvis sandheden ikke var blevet afsløret af en slave, der bragte hende et brev, ville Morgan have taget hende med til Jamaica. Da sørøverne imidlertid med egne øjne kunne konstatere, at pengene i virkeligheden var løsesummen for denne dame, lod de hende endelig slippe og pågreb munkene i stedet.¹⁰²

Her bliver sørøveren som handlekraftig udøver af retfærdighed til en figur, der negerer sin egen konstruktion af autoritet. Hermed bliver det umuligt at hævde sørøveren som konsistent figur, men netop denne splittethed gør sørøveren i stand til at være mere end blot tyrannisk anden. At italesætte sørøveren på denne måde; som handlekraft igennem sin egen og sit begærs negation er en kompliceret, men i denne sammenhæng væsentlig pointe, som giver en autonomitet til sørøveren, der ikke længere er bundet til den forudgivne italesættelse. Herved muliggøres det, at sørøveren kan artikulere en retfærdighedsforestilling, som står i skærende kontrast til den koloniale skelnen imellem det samme og det andet og som det vil vise sig, indebærer denne retfærdighed en rekonfigurering af det hierarkiske terræn som denne italesættelse foregår i – således åbner sørøveren som selvnegation for, at denne figur kan italesætte en

¹⁰⁰ En anden anekdote nedbryder distancen på samme måde. Efter en kamp rammes en sørøver, som er Exquemelins gode ven i øjet af en pil, hvilket lammer Exquemelin, der her agerer i rollen som lægen. Kammeraten selv kommer Exquemelin til undsætning ved selv at hive pilen ud. Her suppleres narrativet af den subjektive fortælling om det personlige bånd og kammeratskab, et supplement, som imidlertid kompromitterer det sørøverbillede som den distancerede fortæller etablerer. Exquemelin (1678/1974), s. 187

¹⁰¹ Ibid., s. 210

¹⁰² Ibid., s. 212

radikal universalitet, som ligger i direkte forlængelse af den egalitet, der til dels har hersket imellem dem¹⁰³. Denne mulighed bliver synlig i tekstens usamtidighed, i dens heterogene instanser, som bryder dens tråd.

Denne handlekraft følges i slutningen af fortællingen om Morgan op med en historie, som videre understreger, at sørøveren ikke er én. En gruppe sørøvere, hvortil man må formode, at Exquemelin selv hører, agter at deserte og gør klar hertil. Morgan får dog nys herom og saboterer foretagendet for i stedet selv at opbryde sit selskab. Dette gør han på en vis, der passer til figurens grådighed – han snyder sørøverne og tager en uforholdsmæssig del af det bytte, der ellers var udset en ligelig fordeling besætningsmedlemmerne imellem. Sørøverne råber op og den dissidente stemme iblandt dem tager scenen, imens fortællestemmens distance fuldstændig opløses, hvorefter det bliver for meget for Morgan, som med hast forsvinder. Her bliver det tydeligt, at der også sørøverne imellem er forskellige forestillinger om det fællesskab de er en del af. Denne forbrydelse er således ikke kun en forbrydelse imod sørøverne, men også imod det fællesskab, som først for alvor bliver synligt i fortællingen, da det ikke længere stemmer overens:

Alle begræd i fællesskab de kammerater, der havde sat livet til i forventning om rigdom – eller rettere: de beklagede, at Morgan havde beriget sig på de faldnes bekostning.¹⁰⁴

Denne forbrydelse har en særlig klang i fortællingen, da den stiller Morgan på linje med plantage- og slaveejeren, som udnytter sine undersåtter og beriger sig på deres ulykke. Da sørøveren til sidst er blevet synonym med kritikken af dette forhold genetableres distancen imidlertid ikke igen og Exquemelin slår systematisk over til at fortælle i første person. Først da sørøverfiguren ikke længere er én, kan han bruge termen 'vi', hvorved det afsløres, at fællesskabsfølelsen og tilhørsforholdet er direkte afhængigt af fænomenets evne til selvnegation. Broderskabet opstår således først egentligt med nedbrydningen af hierarkiet iblandt dem og fortælleren som et 'jeg' bliver først mulig med konstruktionen af et tilhørsforhold til dette fællesskab.

Retfærdighed og straf

Her indskriver Exquemelin sin sørøverfigur som et talerør for en retfærdighedsforestilling. Denne forestilling har han imidlertid allerede på dette

¹⁰³ Exquemelin beretter om egalitet på s. 62-65. De deler ting imellem sig, ingen får uforholdsmæssigt mere end andre og tilskadekomne kompenseres. De slutter sig ydermere sammen to og to for at skrive testamenter og gøre hinanden til arvinger. Det tidlige livs tilhørsforhold erstattes her af nye.

¹⁰⁴ Ibid., s. 216

punkt i sit narrativ konfigureret og den er direkte positioneret i forhold til kolonialismens magtforhold.

Exquemelin italesætter spanieren som kolonisatoren og indianeren som koloniseret. I denne dikotomi falder hans sympati hos sidstnævnte. Spanieren figurerer som tyrannen, der udnytter indianeren og i stil med Morgan bygger sin rigdom på ryggen af andre. Samme forhold gør sig gældende imellem plantageejerne og deres servinger.

Disse servinger er blevet lokket til at binde sig til at arbejde i 3 år og deres ejere har som følge heraf betalt overfarten. Exquemelin sætter dette system lig slaveriet og mener endda, at servingerne behandles værre end slaverne, da ejerne ikke bekymrer sig om at slide dem op for hurtigt. I en passage sættes dette system lig med tyrkernes menneskehandel, som svarer til handel med dyr i Europa¹⁰⁵. Systemets barbariske natur etableres således gennem referencen til en i tiden allerede etableret 'anden'. Samtidig bliver Exquemelins egen italesættelse til en hævde af et alment menneskeligt værd, der italesættes i kontrast til reduceringen af mennesker til 'dyr'. Koloniseringen bringer således både civilisation og barbari med sig og disse figurer er to sider af samme sag. Set over hele narrativets forløb er det interessant, at denne konstruktion, magtpositionernes tyranni, er en langt mere stabil trope end f.eks. vildskaben, der konstant gradbøjes. Det er i denne matrice, at Morgan som tyrann er indskrevet.

Beskrivelserne af grusomhederne i plantagerne er alenlange. Exquemelin selv drives til dødens rand af sin ejer, men klarer den. Så heldigt er det ikke gået andre. En ung mand som Exquemelin kendte rejste til Vestindien, men faldt i klørerne på en herre, der sultede ham og drev han til den yderste konsekvens. Som resultat heraf løb han "*ind i vildnisset og sultede ihjel*". Exquemelin "*fandt selv liget – halvt opædt af hunde*".¹⁰⁶

Her findes et offer, der er klemmt i dikotomien imellem plantagen og vildnisset og ikke finder noget midlertidigt hjem imellem disse to figurer, hvilket er netop sørøverens lod. Tilbage er kun liget, der som andre skeletter i fortællingen agerer som det tavse vidne om forbrydelser, som Exquemelin påtager sig at italesætte, hvorved han indskrives sig selv og senere i narrativet sørøveren som talerør for den forestilling om retfærdighed, der strukturerer passagen¹⁰⁷. Imidlertid straffes plantageejeren for sit hovmod. Den plantageejers, der sultede den ovennævnte unge mand besættes af en ond ånd, som plager ham resten af sit liv og vansirer ham til en grad, hvor han selv mister ligheden med mennesket¹⁰⁸.

¹⁰⁵ Ibid., s. 52

¹⁰⁶ Ibid., s. 54

¹⁰⁷ Skelettet er en gennemgående figur for mærket efter den uretfærdige forbrydelse. Se f.eks. *ibid.*, s. 32

¹⁰⁸ Ibid., s. 54-55

Exquemelin taler her for de forskellige undertrykte grupper i det koloniale systems dikotomier. Han viser også selv vejen ud; han løber væk¹⁰⁹ og opsøger en bekendt, der køber ham og kort efter giver ham friheden – en frihed, som imidlertid også består i en nøgen væren uden tilhør. Denne kontingente og universelle position udnyttes i sørøveriet, hvor subjektet unddrager sig systemet og i stedet bliver en del af det førnævnte fællesskab, der medfører evnen til en kritisk italesættelse som Exquemelin, muliggjort af negationen af sørøverpositionens fiksering, udøver. Her må hans tekst tænkes performativt, som en tekst, der langt fra efterlader sit objekt uberørt, men i stedet åbner et nyt terræn for artikulationen ved at stille en ny præmis som udgangspunkt herfor. Her er flygtigheden muligheden for det 'nye'¹¹⁰.

•

Plantagens hårdhed agerer som et billede for koloniseringen generelt. Her er spanieren den fikserede og tyranniske figur og indianeren er offeret. Sympatien fra Exquemelins side er entydigt hos sidstnævnte. Selvom fortællingen ikke skorter på konstruktioner af netop indianeren som fremmed; som menneskeæder eller hedning, lurer der derfor konstant en mulighed for nedbrydningen af denne andethedsmatrice – en mulighed, der bliver tydelig da sørøverstemmen i løbet af narrativet vrister sig fri af sin egen essentialisering, hvilket muliggør en ækvivalens disse to grupper imellem.

Denne konstruktion er samtidig afgørende for sørøveren, der konstrueres som udvalgt til at straffe spanieren for dennes hovmod.¹¹¹ At der har gået historier og myter om sørøveriet som straf for spaniernes tyrani iblandt sørøvere selv er implicit i en anekdote om den franske sørøver Montbars.

Montbars er franskmænd og har som barn læst bøger om koloniseringen. Han begynder at hade spanierne for deres gerninger og fryder sig til gengæld, når han støder på historier om indianerne, som med succes gjorde modstand. Antagonismen til spanierne bliver således også mulighedsbetingelsen for artikulationen af et slægtskab med indianeren, for hvem Montbars føler en

¹⁰⁹ Endnu en tilbagevendende heroisk handling i fortællingen. Den bortløbne slave blev i tiden kaldt for en 'maroon' og Exquemelin giver selv en kort udredning af dette ords etymologi. Han mener, at ordet betyder 'vildt dyr'. Boucanierne bruger ordet om deres bortløbne hunde og tjenere (se *ibid.*, s. 45-46). Interessant er det, at ordet også blev brugt om skibbrudne; at være 'marooned' på en øde ø er således temaet i f.eks. "Robinson Crusoe" og sørøvere tog dette udtryk til sig (Rediker (2004), s. 56). At være marooned betød således i mere end en betydning at løbe væk og etablere sig 'udenfor'. Sørøveren er da også en tilbagevendende figur i de tekster, Cynthia James diskuterer i bogen "The Maroon Narrative" (2002). Både maroons og sørøvere er ifølge en artikel af Mackie (2005) desuden i dag er del af en nostalgisk mindekultur på Jamaica. Også her eksisterer der således et mærkeligt diskursivt slægtskab imellem slaven, som en figur, der ikke ejer noget, men alligevel handler, og sørøveren ditto.

¹¹⁰ Exquemelin (1678/1974), s. 62

¹¹¹ *Ibid.*, s. 83

medlidenhed, der forudsætter en lighed de to imellem. Senere bliver han sørøver og dette valg fremstår i høj grad som den naturlige konsekvens af hans had. I en kamp imod spanierne, der har nogle indfødte med sig, får han vundet disse indfødte over på sin egen side og triumferer her med den koloniserede imod kolonisatoren. Montbars konstrueres samtidig som den måske mest entydigt positive sørøverfigur i fortællingen og dette understøttes netop af, at de indfødte slutter sig til ham. De hylder ham efter førnævnte slag som en beskytter.¹¹²

Sørøveren er således i stand til at hævne den uretfærdighed, han selv artikulerer og endda ikke kun på sine egne, men også andres vegne, hvorved der italesættes en lighedsforestilling disse grupper imellem. Her giver sørøveren sig selv stemme og læseren lytter til den adressering af kolonialismens uret, som pludselig er mulig, hvorved en ny deling af det sanselige viser sig, hvori sørøveren er et talende væsen og ikke blot navnet på sit begær. Gennem nedbrydningen af denne horisont af fikseret forskel opstår muligheden for en anden 'politisk' stemme, der eksisterer som en radikal splittelse i det bestående – en radikal forskel, som fremfor at tjene det samme truer dennes horisont.

•

Som en fuldendelse af denne undergravning af dikotomier begynder indianeren efter distanceringen til den tyranniske sørøverfigur samtidig at stå som en broderlig figur for sørøveren.¹¹³

Efter bruddet med Morgan rejser sørøverne rundt og har i første omgang svært ved at finde et sted at komme til hægterne. Overalt, hvor de kommer frem, støder de på vilde indfødte¹¹⁴, men langsomt som Morgan kommer på afstand, bliver terrænet mere venligt.

Til sidst kommer de til det nuværende Honduras, hvor de møder mosquito-indianere. Pludselig er indianeren ikke længere den absolut fremmede, men byder sørøveren velkommen. Disse indianere, der ganske vist ikke er kristne, men alligevel heller ikke tilbyder djævelen har drevet handel med sørøverne længe, hvilket har udviklet sig til direkte venskab de to figurer imellem. Indianerne drager med på sørøvertogter, hvor ganske få af dem kan brødføde hele besætninger, da de er dygtige fiskere og for en sørøver har det stor værdi at have maven fuld af friskfanget mad. De er også modige krigere, men fuldstændigt som sørøverne er de imidlertid ikke; de er nemlig ikke plaget

¹¹² Ibid., s. 85-89

¹¹³ Med Laclau og Mouffes dekonstruktivistiske teori om politisk identitet kan man præcisere denne konstruktion. Antagonismen, der består i den andens negation af det sammes nærvær, muliggør artikulationen af en ækvivalens imellem sørøver og indianer. De to er lige i selve deres relation til spanieren. Se Laclau og Mouffe (2002), s. 74-80

¹¹⁴ Disse indianere, som beundres for deres modstand imod spanierne, er kontrasteret til sørøvernes egne tyraner og Morgan hævdes at have sværget at ville udrydde dem, ligesom sørøverne har voldtaget deres kvinder og derved umuliggjort et godt forhold de to grupper imellem. Se Exquemelin (1678/1974), s. 223-225 og 228

af det samme begær. Som betaling for deltagelsen i sørøvertogterne vil de blot have jernredskaber og alt andet afvises.¹¹⁵ I denne henseende er indianeren her at ækvivalere med den smukke spanierinde – de har nok i deres kære og deres hjem.

Med dette begærs konsekvenser in mente er det således indianeren, som er den noble af disse to grupper, da de stiller sig tilfredse med at have det godt, imens sørøverens begær, som fremdrift kommer til at stå i et slægtskab til selve kolonialismens imperativer, som driver spaniere og plantageejere til grusomme forbrydelser i begæret efter mere. Alligevel kan sørøveren slå sig ned iblandt disse indianere og nogen har endda fået familie her. Kun iblandt 'de vilde', som samtidig er mere ædle end europæerne, kan sørøveren få et egentlig hjem i fortællingen. Deres styreform ligner da også styreformen ombord på sørøverskibene, hvor alle har en stemme og hvor ingen autoritet er givet på forhånd.¹¹⁶

Således nedbrydes fremmedhedskonstruktionen og ikke blot ved at lade det andet optræde som det samme, men ved reelt at undergrave muligheden for en stabil italesættelse af et sådant skema¹¹⁷. Hermed italesættes en paradoksal universalisme, som ikke består i at tilskrive mennesket noget alment, men i at forskyde muligheden for at essentialisere mennesket som fremmed.

•

Sørøverpositionen konstrueres således imellem kolonialismens dikotomier og muliggør deres afvikling eller suspendering, hvorved teksten bliver ude af stand til at hvile. Det er i tekstens rastløse bevægelse, at sørøverfiguren bliver til mere end gentagelsen og Exquemelins politiske italesættelse bliver synlig. Her bliver undtagelsen fra reglen mulig, da det, som på overfladen kunne ligne blot en simpel gentagelse af den bestående forestilling om disse forhold viser sig at indeholde en kritik af selvsamme forestilling. Der er ikke nogen fikseret sørøverfigur og netop derfor kan sørøveren være mere end bare én.

Denne hjemløse stemme forskyder den kolonialistiske diskurs – og bliver derved navnet for umuligheden af denne diskurs fuldkommenhed. Hvis der er en position som Exquemelin trods sin stemmes sammensatte karakter aldrig indtager, er det da netop også som autoritet eller legitim magt i denne koloniale verden. Da hensigten med dette kapitel netop var at granske sørøverens plads i denne verden, er et spring derfor nødvendigt for at komme hele vejen rundt om dette forhold. Jeg vil derfor vende blikket imod en anden kilde; slavehandleren og handelskaptajnen William Snelgraves fortælling "A New Account of some parts of Guinea and the Slave-trade" fra 1734, men omhand-

¹¹⁵ Ibid., s. 233-235

¹¹⁶ Ibid., s. 235-238

¹¹⁷ Ibid., s. 238

lende begivenheder omkring år 1720, og udsagt fra en position, som ikke er sørøveren forundt; som den legitime autoritet.

Sørøveren og slavehandleren

Snelgraves fortælling deler en række kendetegn med Exquemelins. Hans beretning er således også en beretning om og dermed en konstruktion af 'den anden'. I dette tilfælde er den anden den indfødte afrikaner og narrativet foregår ved Afrikas østkyst, hvorfra slavehandlernes virksomhed udspringer – disse kyster blev fra tid til anden også besøgt af pirater, der krydsede Atlanten.

Narrativet er konstrueret i tre dele, som hver svarer til et af fortællingens kapitler. Det første beretter om de indfødte og etablerer tekstens konstruktion af andethed. Det næste er en moralsk retfærdiggørelse af slavehandlen, hvorved fortællingens intention afslører sig selv; konstruktionen af den anden skal tjene til retfærdiggørelse af dennes udnyttelse. Vi er med andre ord i denne koloniale tropes velkendte territorium og kannibalisme går sammen med indgående beskrivelser af menneskeofringer da også igennem narrativet som faste referencepunkter¹¹⁸, der essentialiserer den anden og samtidig skaber grundlaget for en retfærdiggørelse af fortællestemmens position¹¹⁹. Det er i denne matrice, at piraten gør sin entre.

Det sidste kapitel er i denne hensigt det mest interessante, da det fortæller om Snelgraves møde med pirater, der resulterer i hans tilfangetagelse. Her forsøges piraterne italesat fra en position, som nægter dem enhver legitimitet – en italesættelse, der kun kan forstås som en performativ gestus; endnu et forsøg på at mane sørøveriets spøgelse til jorden.

Ved mundingen til Sierra Leone floden tages Snelgrave til fange af Thomas Cocklyn, der sejler under sorte flag sammen med to andre sørøverkaptajner. Cocklyns væsentligste kendetegn er hans brutalitet og han er konstrueret langs linjerne af den begærlige sørøverfigur som jeg tidligere har berørt¹²⁰. Her føjer Snelgrave således til sørøvermyten, men mister samtidig den fulde kontrol med sit narrativ, der implicit bliver bærer af dette ukontrollerede supplement, som i konteksten af denne mytes bevægelser bidrager med en ustabilitet til fortællingen, der er direkte indskrevet i det handlingsforløb, som beskrives. Da Snelgraves båd angribes af pirater viser det sig således, at sørøverfiguren er kommet sig selv i forkøbet, da Snelgraves mænd ikke adlyder Snelgraves kommando om at yde modstand og i stedet slutter sig til sørøverne uden den store tøven. Sørøverfigurens fortællingers performativitet kan her ses

¹¹⁸ Se f.eks. passagen om menneskeofring, som følges op af ofrets fortæring. Snelgrave (1734/1971), s. 44-46

¹¹⁹ I forhold til den tilstand af uophørligt barbari, der hersker iblandt afrikanerne er livet i plantagerne ifølge Snelgrave meget mere menneskeligt. Se *ibid.*, s. 160-161. Denne diskursive strategi, har en lang historie og diskuteres blandt andet af Greenblatt (1991), s. 71-72

¹²⁰ Snelgrave (1734/1971), s. 199

direkte i kilderne, som når Snelgrave giver sørøveren stemme og lader denne berette om lethed ved sit job:

”Moreover, they depended on the same good fortune as in the other Ships they had taken; having met with no resistance: For the people we-re generally glad of an opportunity of entring with them:” Which last was but too true.¹²¹

Sørøverfiguren er en del af den menige sømands fortællinger og dette gør sørøveren til navnet på den menige sømands handlinger imod sin overordnede. Her er sørøveren modstand i ordets måske mest konkrete betydning; som noget der forhindrer den gældende ordens funktion. Citatets sidste sætnings kortfattede viderebringer den ærgrelse, som Snelgrave bærer over dette forhold - en bemærkning, der i konteksten virker afskåret; det der må siges, men ikke bør uddybes, da det ville kræve en nuancering af sørøverfiguren og dennes mytiske kvalitet, hvis appel overfor den menige sømand netop må bekæmpes¹²².

Denne bekæmpelse sker ved at lade sørøveren optræde som den brutale karakter, som vi har set figurere hos både Exquemelin og Johnson. Det særlige ved Snelgraves narrativ er i denne sammenhæng, at sørøveren her italesættes i et bestemt forhold til den legitimerede koloniale orden, som på en og samme gang er i modsætning til og i forlængelse af Exquemelins italesættelse, men som påvirkes af Snelgraves udsagnsposition. Her ser vi sørøveren italesat fra en position, der er direkte knyttet til den diskurs Exquemelin negerede.

Sørøveren har ingen plads i den maritime verdens praksis; handelen, der samtidig er knyttet til den koloniale verdens økonomiske relationer. Sørøveren står udenfor, men bryder ind i denne orden.

Her gives den excessive sørøver en bestemt rolle; han ødelægger. Den begærlige sørøverfigur bliver med Snelgraves italesættelse til en figur, der destruerer – skibe, forsyninger, handelsvarer etc.. I beskrivelsen af sørøveren er der således særligt en scene, der går igen; den meningsløse ødelæggelse af ’varer’, som følger i kølvandet på sørøvergerningen; handelsvarer kastes overbord, skibe sættes i brand, vin er både noget man drikker, men også noget man konstant kaster rundt med og et dyrt guldur benyttes sågar som fodbold.¹²³ I diskursens sammenhæng er destruktionsen at sammenligne med de indfødtes menneskeofring, der også løbende artikuleres som et ’spild’ af men-

¹²¹ Ibid., s. 203.

¹²² Denne appel lurer under overfladen i teksten, men viser sig glimtvis, som når Snelgrave ombord på sørøverskibet møder en gammel skolekammerat, men er bange for at give udtryk for, at han kender denne mand, da han har hørt, at det er farligt at kende noget til sørøvers fortid. Her figurerer sørøveren kort, men klart, som muligheden for en ny begyndelse, som ikke er hindret af den personlige fortid. Se *ibid.*, s. 214. Samtidig er denne konstruktion af venskab problematisk i teksten, da den åbner for forskydningen af sørøveren som den anden ved at gradboje figuren.

¹²³ *Ibid.*, s. 210-211, 223, 227, 234 og 243

neskelige ressourcer, som kunne være brugt anderledes¹²⁴. Den anden er den, som ikke udnytter ressourcer – den som ikke fungerer optimalt i den koloniale verdens økonomiske system.

Det er i forbindelse med en sådan scene, at Snelgrave bemærker:

I would not mention such trifling Circumstances, but that I judge they serve to shew the Humours and Temper of the sort of People.¹²⁵

Her afslører Snelgraves diskurs sin egen taktik; at konstruere en essentialiseret sørøverfigur og dermed indsnævre muligheden for dennes egen tale. Denne fiksering sætter spor direkte i piraternes tale, som igennem hele fortællingen figurerer som en måde at vise disse personers væsen. En nat ligger Snelgrave søvnløs, da de berusede pirater holder ham vågen:

Moreover, the execrable Oaths and Blasphemies, I heard among the Ship's Company, shock'd me to such a degree, that in Hell itself I thought there could not be worse; for tho many Seafaring Men are given to Swearing and taking God's Name in vain, yet I could not have imagined, human Nature could ever so far degenerate, as to talk in the manner those abandoned Wretches did.¹²⁶

Sørøveren konstrueres her i forlængelse af den almindelige sømand; som dennes dårlige manerer i deres fuldkomne overdrivelse og essentialiseres ved at lade denne konstruktion udmønte sig i et 'andet' sprog, som gør sørøveren ude af stand til at udtrykke andet end sin egen undergang. Her konstrueres sørøveren i direkte forlængelse af den koloniale ordens 'egen' sømand og får derved positioneret denne ordens overskridelse som netop en overskridelse – en 'træden udenfor', som betyder, at sørøverens begær ikke længere tilhører den legitime sfære. Sørøveren er en anden, ikke mindst fordi han taler som en anden. Igen har denne figur i konteksten en sammenhæng med den indfødte med hvem, man kun kan kommunikere ved brug af tolk. Når sørøveren gives tale ønsker han sig til helvede og gerne med et brag, som i en enkelt scene er lige ved at blive til virkelighed, da der går ild i et af skibene og krudtlageret er faretruende tæt på at antænde. De fulde sørøvere synes at more sig herved og triumferer over muligheden "*For a brave blast to go to Hell with*"¹²⁷. Dette bliver for meget for nogle af de 'nye' sørøvere, som tidligere havde tjent under Snelgrave. De frygter for deres liv og for, hvad der faktisk måtte vente i helve-

¹²⁴ Her knyttes sørøveren således sammen med kannibalismen og menneskeofringerne som i Snelgraves tekst udgør, hvad Greenblatt i en anden sammenhæng har kaldt diskursens 'blockage' – et punkt, som sikrer to kulturelle systemers eksterne og undergraver muligheden for at eventuelle ligheder kan føre til relativisme. Greenblatt (1991), s. 121

¹²⁵ Snelgrave (1734/1971), s. 211-212

¹²⁶ Ibid., s. 217

¹²⁷ Ibid., s. 270

de¹²⁸. Her lader Snelgrave således den menige sømand indse sørøverlivets dårlighed og understreger det beståendes retfærdighed modsat sørøverlivets gudsforladte tilstand. Her manes myten til jorden og Snelgrave gør det effektivt ved, at lade det være selve den menige sømands fornuft, som ender med at råde. Denne fornuft er i narrativet allerede etableret for i scenen, hvor Snelgraves mænd slutter sig til sørøverne er det kun deres nåde, som sparer deres tidligere kaptajns liv; de andre sørøvere ønsker at slå ham ihjel, men da mændene har stor respekt for deres kaptajn taler de hans sag og italesætter således den 'gode' orden med ord henvendt til den blodtørstige og ødelæggende sørøver: "*For God's sake don't kill our Captain, for we never were with a better Man*".¹²⁹ Her står sørøveren som negationen af den maritime verdens orden i kontrast til sømanden, der ved, at denne orden kan fungere og tilmed kan fungere retfærdigt. Det er således i den menige sømands anger, at Snelgrave, som den koloniale verdens legitime autoritet kan bringe sørøvermyten til hvile.

•

Sørøverens forhold til den maritime og koloniale verden, som har været dennes scene er mere kompleks end det først ser ud og dermed kompliceres antagonismen imellem sørøveren og magthaveren. Der er ikke kun forskellige interesser over de samme genstande på spil, men også en diskursiv kamp om konfigureringen af kampens genstande og selve det terræn denne kamps aktører befinder sig i.

Sørøveren er både den samme, den anden og negationen af denne distinktion og markeres derved af en diskursiv flygtighed - en væren både mere og mindre end, men aldrig blot nøjagtig 'en'. Denne usamtidighed muliggør, at sørøverens stemme kan udsige mere end blot den negative italesættelse som barbarisk 'anden'. En manøvre, der viser sig i Exquemelins tekst, hvor den diskursive kamp om figuren udfolder sig over blot et enkelt narrativ. Her afsløres situationens inkommensurable karakter – sørøveren har, som hos Snelgrave ingen legitim stemme i den koloniale diskurs og for at få dette må en gestus, der kun kan tænkes performativt udøves, for at åbne et nyt rum for artikulation.

Her ser man således en kompleksitet, som betyder er, at sørøverfiguren er mere end hvad den på overfladen synes at være. Sørøveren er både gentagelse og singulær opfindelse af en figur, der igen og igen muliggør forskydningen og afsløringen af det kontingente.

¹²⁸ Ibid., s. 271. En lignende scene udfolder sig på side 250-251, hvor en pirats blasfemi får nogle af Snelgraves tidligere mænd til at fortryde. Den blasfemiske sørøverstemme er knyttet til sørøvermyten og dermed sørøvernes fortællinger om dem selv. Se Rediker (2004), s. 148 og 164-167. Læst igennem bestemte briller forskydes Snelgraves narrativ således, når han citerer denne dissidente stemme, der båret spor efter myten – en nemt overhørt dissonans, som er resultatet af tekstens relation til andre fortællinger.

¹²⁹ Snelgrave (1734/1971), s. 207

Kapitel 3:

Fortællinger om den politiske sørøver

I det foregående kapitel granskede jeg et eksempel på muligheden for artikulation af en positiv sørøverfigur i en verden, hvor sørøverspøgelset, som vi også har set, igen og igen blev forsøgt manet til jorden. Med andre ord muligheden for at give disse fortællinger et udsagnssted, hvilket må forstås som et spørgsmål om politik, da det vedrører den diskursive kamp om, hvad der kan siges og hvem der kan tale. Desværre har de myter, hvis tilknytning til sørøverens taleposition blev muliggjort af diskursive manøvrer som Exquemelins ikke uden problemer overlevet tidens gang. Sørøverens egen stemme er derfor en problematisk størrelse, der oftest finder sit nærvær som en rest i de diskurser, der fra positioner udenfor sørøverlivets verden har italesat denne tilværelse – i små forskydninger og delvise sammenbrud i helheder, der har forsøgt at konstruere den sørøverskikkelse, hvis enhed ikke kan tages for givet.

For at drage analysen af denne politiske kamp videre må vi spore endnu et sæt forskydninger, men denne gang findes disse hos en forfatter, der står i et måske endnu mere tvetydigt forhold til fænomenet end Exquemelin. Jeg taler her om Kaptajn Johnson, den ukendte forfatter, som også viste sit ansigt i kapitel 1. I den forbindelse drejede det sig om Johnsons opgør med myten om Every, men hans fortælling er ikke blot et opgør med sørøverfortællingerne; den står i et mere kompliceret forhold til disse fortællinger, der samtidig ofte synes at have udgjort denne tidlige sørøverhistorikers kildemateriale. Johnson har med andre ord haft adgang til den verden af mundtligt overleverede fortællinger, som ikke længere er os direkte tilgængelig.

Til gengæld findes denne verden i modificeret form i Johnsons beretning, der har en særdeles ujævn karakter og efterlader sømmene efter sin sammenstykning blottede. Her findes andre stemmer end Johnsons egen og dette bliver særligt tydeligt i passager, hvor sørøveren gives stemme, for det er også i disse passager, at Johnsons egne formaninger om sørøverlivets afskyelighed bliver fortællingens nødvendige rygrad, som forsøger at holde læsningen på rette spor.

Nogle af disse stemmer fortæller ganske enkelt en anden historie end Johnsons egen, hvis agenda blev tydelig i passagen om Every. Dette kapitel drejer sig om nogle af disse splittelser i Johnsons sørøverhistorie¹³⁰.

Kaptajn Misson og friheden

Da Johnsons andet bind i sin fortælling om de vestindiske sørøvere udkom i 1728, indledtes denne del af en fortælling, der siden har udgjort et puslespil for historikere. Midt i denne tekst, med dens budskab om sørøveriets barbaritet, figurerede nu en karakter, Kaptajn Misson, som er alt andet end barbarisk.

I mange år blev Misson taget for at være en faktisk sørøver. Det er sådan han omtales i Philip Gosses ”The History of Piracy” fra 1932, der stod som en autoritativ sørøverhistorie indtil slutningen af forrige århundrede. Misson er således af sine læsere længe efter blevet modtaget som en faktisk sørøver. For de historikere, som løbende har forsøgt at rense sørøveren fra dennes myte, udgør dette imidlertid et problem, for der har aldrig eksisteret en faktisk pirat med dette navn.

Misson er i stedet en bemærkelsesværdigt utopisk fiktion af ukendt ophav, som Johnson enten har gengivet eller fundet på. Johnson selv opgiver et fransk manuskript som kilden til denne fortælling, men dette var en ofte benyttet trope i sin tid – også f.eks. Defoes fiktion om Every benytter sig af et lignende trick. Da teksten på flere måder bryder stilen fra Johnsons resterende biografier, blandt andet ved at omhandle en ikke engelsk-sproget sørøver, gå i dybden med dennes tid før sørøveriet og ved systematisk at omhandle disse sørøvers tro, er der dog noget, som tyder på, at der her findes et spor af andre unavngivne hænders eller løse rygters værk.

Således ligger tekstens betydning i, at den rummer og spiller sammen med den verden af fortællinger og myter, som figurerede i sørøverens samtid og som har givet den en plausibel klang for sine læsere. Samtidig må vi også have for øje, at netop myterne som tidligere diskuteret var en del af selve fænomenet.

•

Misson er franskmænd og kommer fra et velstillet hjem, men er ikke udstillet nogen arv. Han har dog en god uddannelse og besidder derfor ”*Humani-*

¹³⁰ Jeg er ikke den første, som har analyseret konstruktionen af Johnsons narrativ. Turley (1999) har gransket Johnsons kreation som en fabrikation af sit emne. Han viser, hvordan værket er en sammenvævning af fiktion og fakta og er samtidig bevidst om, at disse to størrelser ikke kan adskilles, da den ene er en del af den anden og vice versa. Turley bruger desværre ikke denne viden til meget andet end lidt løse spekulationer om konstruktionen af sørøverens seksualitet.

ty and Logick”¹³¹. Allerede her er han således differentieret fra de andre sørøvere i Johnsons fortællinger, som hovedsageligt kommer fra ydmyge kår.

Inspireret af rejsebøger og drevet af et ’roving temper’ drager Misson på en rejse igennem Middelhavet. Under et besøg i Rom møder han imidlertid en præst ved navn Caraccioli, som overbeviser ham om deismens rigtighed og kirkens hykleri. Misson tager præsten med og denne bliver hans rådgiver i resten af fortællingen.¹³²

Deres fælles skæbne fører til Vestindien. Caraccioli omvender løbende en del af mandskabet og de planlægger at overtage skibet. Dette sker efter et slag, hvor den eksisterende kaptajn ved et uheld dør, hvorefter Misson tager rollen som leder og fører sin villige besætning på en ny kurs – sørøveri.

Det er imidlertid et sørøveri, der i teksten konstrueres som resultatet af en bestemt forståelse af ’frihed’, der udfoldes igennem teksten. Dette er en frihed, der er givet til mennesket af Gud og naturen og som omfatter alle mennesker. Det er i denne friheds navn, at Caraccioli som konsekvens af sit religiøse standpunkt opildner Misson til at ”[...] lawfully make War on all the World, since it wou’d deprive him of that Liberty to which he had a Right by the Laws of Nature”¹³³. Denne frihed er således uden betingelser, men står i skærende kontrast til det eksisterende politiske hierarki. Som f.eks. Hans Turley har bemærket, findes der her en radikal ide, da ’frihed’ i samtiden oftest blev defineret som en rettighed baseret på den private ejendom som en sfære for unddragelse fra statsmagten¹³⁴. Misson derimod artikulerer en frihed, der ikke kun er for den, som har ejendom, men i stedet er for alle og derved trods forskelle i klasse og nation. Denne frihed ligner den frihed som Exquemelin vævede sørøveriets muligheder i kontrast til kolonialismen sammen med og som resultat af denne frihed er Misson også i stand til at formulere en kritik af både dødsstraf og slaveri. Slaveriet konstrueres her som en barbarisk praksis, der sidestiller mennesket og dyret¹³⁵ og dette punkt rummer således igen en genklang fra Exquemelin. I modsætning hertil hævdes ethvert menneskes værd – en forestilling, der indirekte rummer en lighedsforestilling om de bestående differentieringers kontingens, som bliver synlig, når Misson i en passage konstaterer:

That however, these Men were distinguish’d from the Europeans by their Colour, Customs, or religious Rites, they were the Work of the same omnipotent Being, and endued with equal Reason : Wherefore, he desired they might be treated like Freemen (for he wou’d banish even the Name of Slavery from among them)¹³⁶

¹³¹ Defoe (1728/1999), s. 383

¹³² Ibid., s. 384-5 og 388-390. Johnson er ikke tilhænger af Caracciolis budskab og påstår at udelade passager, som er farlige for svage mænd, der kunne være modtagelige for budskabet.

¹³³ Ibid., s. 391

¹³⁴ Turley (1999), s. 80

¹³⁵ Defoe (1728/1999), s. 403

¹³⁶ Ibid. s. 403-404

Denne radikale frihed og dens implikationer gør Misson til fjende af resten af verden og særligt Europa, som derved tilskrives en anden mindre romantisk ambition om at vedligeholde et illegitimt hierarki. Det er derfor plausibelt at læse kapitlet om Misson som Johnsons kritik af Europas politiske systemer. Sådan er teksten da også netop blevet læst, da man stadigt troede, at Defoe var forfatteren¹³⁷. En læsning som denne giver en særlig vægt til de passager, hvor søroverne adresserer idealer om styre. Her adresseres magthaveres misbrug af deres position, deres overdrevne livsstil, arbitrær lovudøvelse og tyrannisk udnyttelse af undersåtter for personlig vinding, som kun kan resultere i at ”*Oppression, Poverty, and all the Miseries of Life flow from such an Administration*”.¹³⁸ Denne kritiske røst retfærdiggør sørovernes bevidste valg om at afvise denne orden, styret af tilfældige ledere, der drives af deres egne private interesser og hvis magt udøves af mænd, som er underkastet et ’slaveri’, der har knækket deres ånd og holder dem uvidende om den frihed, som er deres ret¹³⁹.

I egenskab af kaptajn er Misson da også langt fra den tyranniske søroverfigur, vi så spøge i fortællingen om Every. Misson søger i modsætning til de adresserede magthavere at styre med en retfærdighed, der er bygget omkring et fælles bedste¹⁴⁰, som betyder enhver mands frihed, men også eksplicit indebærer et fællesskab, som muliggøres gennem afvisningen af de personlige interesser, der hører ’tyranen’ til¹⁴¹. Det er i denne konstruktions navn, at han til sidst i kapitlet slår sig ned på Madagaskar med sin besætning og grundlægger en søroverstat med det flot klingende navn ’Libertalia’, der synes at udgøre en direkte modsætning til den søroverstat, som Every’s mænd i første kapitel af Johnsons første bog grundlagde på selvsamme sted. I modsætning til deres tyranniske samfundskonstruktion er Libertalia en republik styret af en folkevalgt leder, der vælges hvert tredje år af landets indbyggere og som forsøger at varetage folkets interesse. Slaveri er afskaffet og folk af alle racer og nationaliteter lever side om side i et samfund, hvor alt er fælles ejendom, hvor penge ikke har nogen værdi og hvor ingen har ret til at tage en andens liv¹⁴². Her findes med andre ord en utopisk konstruktion af en god og i sin samtid radikalt demokratisk styreform.

Misson og historikerne

Misson har nydt en omstridt tilværelse i historiografien. Nogle historikere, som Peter Earle har ment, at denne kilde er overvurderet og bør afskrives

¹³⁷ Se Novaks forord i Defoe (1728/1961)

¹³⁸ Defoe (1728/1999) s. 393

¹³⁹ Ibid., s. 394

¹⁴⁰ Ibid. s. 392

¹⁴¹ Ibid., s. 394

¹⁴² Ibid., s. 427 og 431-433

som det stykke fiktion den er. Her afvises kilden som sådan af rent metodiske årsager, da den ikke kan bruges i forsøget på at etablere årsagsforklaringer¹⁴³. Blandt mere progressive historikere har Misson dog stået som et symbol på sørøveriets politiske dimension. I sidstnævnte lejr finder man Christopher Hill og Marcus Rediker, der med deres socialhistorier har søgt at give Missons argumenter vægt ved at relatere disse til det faktiske sørøveri og dets udfoldelse.

Hills argument er i denne sammenhæng simpelt; forfatteren til "A General History of Pyrates [...]" på daværende tidspunkt antaget at være Defoe, har med Misson reproduceret 'substansen' af, hvad han er blevet fortalt og deraf slutter Hill tesen; "*Some pirates must have seen themselves as egalitarian avengers.*"¹⁴⁴ Som følge heraf bliver de egalitære og demokratiske ideer som Missons fortælling beretter om netop de idealer som Hill og deraf også Rediker søger at bevise med deres referencer til sørøveriets socialhistorie¹⁴⁵. Missons radikale stemme er det, som i den virkelige historie skal bevises og lokaliseres, fordi den udgør et pejlemærke i form af en myte¹⁴⁶.

Det er i min søgen efter sørøveriets politiske begivenheder fristende at tage Hill og Redikers argument i forsvar. Jeg er da heller ikke i tvivl om, at Johnsons historie indeholder en myriade af sammenløbne fortællinger og myter fortalt om og af sørøvere og skal sørøvernes politiske betydning vægtes, er Johnson som kilde uundværlig. Jeg er heller ikke i tvivl om, at der er en forbindelse imellem Missons radikale idealer om frihed og lighed og sørøveriet. Denne forbindelse bliver synlig ved en simpel sammenligning af Misson og Exquemelin.

Alligevel ser jeg et behov for at gøre ophold og revurdere denne kilde. Alt for ofte går diskussionerne om dens brug alene på historiernes gyldighed og autenticitet og det er strengt taget også en sådan diskussion, som strukturerer modsætningen imellem Earles realistiske argument og Hill og Redikers socialhistorie. Denne klassiske diskussion er imidlertid også med til at gøre fortællingens performativitet til en overset facet.

Der er ganske enkelt behov for at udspørge denne tekst fra en anden position, som forsøger at rumme teksten som et udsagn, der forsøger at gøre noget ved sin genstand. I denne forbindelse bliver det afgørende at spørge, hvorfor netop Misson tillades den radikalitet, som i den resterende fortælling forsøges manet i jorden? Hvorfor gives netop Misson stemme? Og hvem er det egentlig, som adresseres? Med andre ord må teksten læses som en tekst om selve evnen til den politiske tale og evnen til at gøre det politiske krav forstå-

¹⁴³ Earle (2004), s. 130-131

¹⁴⁴ Hill (1985), s. 165

¹⁴⁵ Hill læser *Libertalia* som et eksperiment i radikale ideer relateret til både Lockes idealer, men vigtigere også et eksperiment, som havde appel til religiøse dissidenter og var relateret til de radikale strømninger, der i England havde udfoldet sig i midten af det 17. Århundrede. Se *ibid.*, s. 164 og 176-180.

¹⁴⁶ Rediker i Cordingly (red.) (1996), s. 126-127

ligt – en læsning, hvor selve denne tekst bliver en kampplads for forskellige stemmer.

•

Denne revision komplicerer tekstens forhold til dens genstand. Nok er Missons fortælling et forsøg på at italesætte de mange fascinerende og positive myter om sørøveriet, men fortællingen forsøger samtidig at gøre noget ved disse myter og dens mange divergerende sørøverstemmer.

Misson kommer med et legitimt om end kontroversielt budskab, som er flot artikuleret og adresserer den gældende orden. Vigtigheden af budskabet skal ikke underkendes – vi har at gøre med italesættelsen af en utopisk vision¹⁴⁷, der står i kontrast til det bestående, men som er iscenesat som en kritik baseret på fornuft og således konstruerer sin egen legitimitet. Denne legitimitet betyder, at Missons stemme kan høres og denne hørbarhed er Johnsons måde at give disse krav stemme på – de kontroversielle krav præsenteres på en i forvejen anerkendt måde og selve deres form er der således intet kontroversielt ved.

Denne legitimitet igennem brugen af en anerkendt talemåde betyder også, at Missons stemme må læses som henvendt til sørøveren selv og at denne henvendelse sker fra et sted, der ikke er sørøverens egen. Her kan man alene huske på det væsentlige karaktertræk, som adskiller Misson fra sine sørøverkolleger; han er dannet og fra samfundets højeste lag – han er ganske enkelt bedre til at tale et legitimt politisk sprog, som helt symptomatisk ender med italesættelsen af et ideal for den gode stat og således er indskrevet i en tradition af politisk filosofi, modsat de andre sørøvere i Johnsons fortælling, hvis stemmer ikke resulterer i en løsning af det problem som de med deres kejtede og afstumpede sprog får artikuleret. Samtidig adskiller Misson sig ved sin høje moral og sin retfærdiggørelse af sit antagonistiske forhold til den resterende verden. Misson har logos og det har sørøveren ikke.

Når Misson adresserer sørøveriet er der således heller ikke den identifikation, som mange af Johnsons andre historiebevidste sørøvere har med deres egen fortælling. I stedet finder man en distancering, der bliver tydelig i en passage umiddelbart efter Misson og besætningens beslutning om at vende den resterende verden ryggen:

The Boatswain then asked what Colours they should fight under, and advised Black as most terrifying; but Caraccioli objected that they were no Pyrates, but Men who were resolved to assert that Liberty which God and Nature gave them, and own no Subjection to any, farther

¹⁴⁷ En utopi, der ifølge teksten ikke kan lade sig gøre i virkeligheden. Således går Missons projekt da også i vasken, da Libertalia opløses efter et angreb fra de vilde, som sørøverne ikke har taget vare om at beskytte sig imod, fordi de naivt tror, at de har et stabilt forhold til dem. Se Defoe (1728/1999), s. 419-420 og 436-439

than was for the common Good of all : That indeed, Obedience to Governors was necessary, when they knew and acted up to the duty of their Function [...].¹⁴⁸

Herefter følger en adressering af magthavere i Europa, men i netop denne passage er det sørøveren, som adresseres og det er ikke i en venlig tone. Sørøveren er i modsætning til Missons mænd ikke i stand til at retfærdiggøre deres liv, da de ikke gør det i denne velartikulerede friheds navn og derfor ikke har noget krav på at kunne gøre noget for det fælles bedste. Derfor bliver Missons flag ikke sort, men hvidt:

As we then do not proceed upon the same Ground with Pyrates, who are Men of dissolute Lives and no Principles, let us scorn to take their Colours : Ours is a brave, a just, an innocent, and a noble cause; the Cause of Liberty.¹⁴⁹

Sørøverens sag er uden principper, hvorimod Missons er retfærdiggjort gennem et stålsat princip. Misson distancerer sig fra sørøveren og med denne gestus distancerer Johnson samtidig myten om den politiske sørøver fra det faktiske sørøverfænomen, som kommer til at fremstå som et uartikuleret liv styret af begæret. Caraccioli har således ret, når han siger, at han og hans mænd ikke er sørøvere, for de taler ikke fra sørøveriets udsagnsposition, der i forhold til den bestående orden eksisterer som et overskud eller en ustabil tilføjelse, hvis manglende fiksering afslører ordenens arbitrære konstruktion. Det er i stedet denne sørøverpositions stemme, som Misson erstatter og i samme gestus gør endnu mere obskur og uforståelig ved at kontrastere den. Her kan Johnsons tekst læses som en sofistikeret forskydning af de fortællinger, som sørøvere og andre har fortalt om sørøveriets verden og dens politik – ikke mindst Exquemelins¹⁵⁰. Sat på spidsen bliver Misson således et sidste desperat forsøg på at gøre sørøveren tavs ved at lade en anden mere 'veltalende' figur kontrastere og erstatte sørøverens tale.

Denne kamp udfolder sig endda direkte i teksten. Efter at have kapret et hollandsk skib sker der noget, som Misson ikke ønsker; den hollandske besætnings grove væremåde; druk og blasfemisk tale, smitter af på hans ellers fromme besætning. Han adresserer problemet direkte i en tale til de to besætninger, der i konteksten kan forstås som en tale direkte henvendt til henholdsvis sømanden og den sørøverfigur, hvis eksistens i Johnsons tekst netop er karakteriseret ved sin exces:

¹⁴⁸ Ibid., s. 392

¹⁴⁹ Ibid. s. 393

¹⁵⁰ Når Exquemelin realiserer sørøverfællesskabet, er det netop i passager, hvor denne autoritet er negeret. Hvor Johnsons politiske sørøver er kaptajnen, som holder sammen på en helhed er Exquemelins den menige sømand, som gør op med hierarki. Dette overser Rediker, når han hævder, at Libertalia symboliserer arbejderklassens selv-organisering (Rediker i Cordingly (red.) (1996), s. 127)

Before he had the Misfortune of having them [hollænderne red.] on board, his Ears were never grated with hearing the Name of the great Creator prophaned, tho' he, to his Sorrow, had often since heard his own Men guilty of that Sin [...]. That this was not the only Vice they had introduced, for before they were on Board his Men were Men but he found by their beastly Pattern they were degenerated into Brutes, by drowning that only Faculty, which distinguished between Man and Beast, *Reason*.¹⁵¹

Kun mændenes klare tale og sobre hoveder adskiller dem fra dyret, sikrer deres menneskelighed og retfærdiggør deres tilværelse¹⁵². I modsætning hertil står ikke kun den hollandske besætning, men også de 'rigtige' sørøvere i Johnsons værk, hvis andethed konstrueres gennem deres manglende evne til at gøre sig forståelig og opretholde sin menneskelighed. Således passer også denne biografi, trods sin italesættelse af utopiske ideer, ind i det mønster som jeg identificerede i Everyys myte i første kapitel; sørøveren er civilisationens barbariske anden og herved bliver sørøverens stemme uforståelig.

Uforståeligheden er afgørende i den kamp om delingen af det sanselige, som udspiller sig omkring sørøveren i teksten. Samtidig gør den os i stand til negativt at definere den egentlige trussel som sørøverfænomenet har udgjort fra den position som Johnsons tekst konstruerer, ved at gribe fat i den profane stemme, som forsøges manet i jorden.

Denne stemme er sømandens og sørøverens egen og finder ikke som Missons sin kraft indenfor den bestående sansedelings domæne. Dens kraft består derimod i en diskontinuitet, som forstyrrer og forskyder den eksisterende konstruktion af det maritime hierarki, hvorved sørøverens vilde artikulation pludselig udsiges fra en ny position, der undergraver dette hierarki, hvis dele ikke længere, som hos Exquemelin, stemmer overens. Denne stemme er netop politisk ved at udsige noget decideret nyt i situationen, en ny aktør og ikke mindst en ny måde at tale politisk på. Herigennem muliggøres og konstitueres et hidtil uhørt politisk subjekt, der har sin egen stemme med en særegen og i dette tilfælde fra det eksisterendes horisont 'profan' klang. Fra en position i denne orden tager dette brud form som en skandale, da en ikke anerkendt del pludselig gør krav på en rekonfigurering af selve denne horisont. Heri består sørøveriets politiske og demokratiske¹⁵³ perspektiver; i manifestereringen og fremkomsten af en del, som ikke er talt med i den bestående orden og som

¹⁵¹ Defoe (1728/1999), s. 404-405

¹⁵² Se *ibid.*, s. 526-529 for en lignende konstruktion.

¹⁵³ I en rancièresk optik har vi her at gøre med en manifestering af demokrati, som dog, ligesom 'politik', ikke forstås i ordets daglige brug. Her består demokrati netop i fremkomsten af en inkommensurabilitet, som afslører optællingen og konfigureringen af 'folket' som ufærdig, da folket her netop fremstår som en del, der ikke har nogen del i det bestående. Derfor er demokrati altid skandaløst da det afslører diskrepansen imellem helheden og sig selv. Rancièr (1995/1999), s. 99

derved sætter selve dennes optælling på prøve ved at udøve denne situations inkommensurabilitet.

Misson er italesættelsen af en bestemt form for frihed, som er politisk, men han adskiller sig radikalt fra sørøveren ved sin måde at artikulere denne frihed på. Det politisk farlige ved sørøveren er netop den måde som denne frihed italesættes, fordi denne tale, hvor den laveste tale er sidestillet med den højeste, ikke blot artikulerer en lighed, men griber den og udøver den. Den blasfemiske stemme vi ser adresseret i Missons tale må læses som udtryk for et opgør med denne 'ukontrollerede' og 'grove' politiske artikulation, som pludselig gjorde den jævne og hidtil uhørte sømand i sin egenskab af sørøver i stand til at give udtryk for en uoverensstemmelse vedrørende den diskursive konstruktion af den maritime orden. Sat på spidsen forsøger fortællingen om Misson således et opgør med den trussel, som består i, at sørøverens profane og 'menige' tale havde manifesteret sig, blev hørt og fik virkning. Misson er derfor ikke blot et kondenseret udtryk for de politiske fortællinger som sørøveren har fortalt om sig selv, han er også et opgør med selve sørøverens evne til at artikulere netop et politisk udsagn, ved at bevare kontrollen med hvilke stemmer, der kan give dem vægt og hvordan.

Nok er Misson et af de bedste eksempler på eksistensen af positive fortællinger om sørøveriet, men skal disse fortællinger gives deres politiske kraft, må de løsnes fra den italesættelse som Johnson udøver. Dette kan ske ved at vende Johnsons tekst imod sig selv og udforske de steder, hvor det supplement som Johnson forsøger at mane i jorden gennem fiksering i en rensset form manifesterer sig. Dette sker i passager, hvor Johnsons funktion af kommentator og redaktør af sin egen tekst bliver mest tydelig. Med andre ord finder vi ikke sørøverens virkeligt politiske truende stemme, der hvor denne tillades. Her finder man i stedet en forvrængning. I stedet finder man netop denne mytes virksomhed, der hvor Johnson med sine gentagede formaninger forsøger at drive denne bort.

Fortællinger om uhørte ord

En sådan kamp findes i en passage om Kaptajn Anstis besætning, som efter en uoverensstemmelse slår sig ned på en lille ø ud for Cuba, for at afvente muligheden for at blive benådet.

De slår tiden ihjel med dans og "*other Diversions agreeable to these Sort of Folks*"¹⁵⁴. I konteksten kan en sådan hentydning kun betyde enhver tænkelig exces og her er vi således på sporet af endnu en af Johnsons barbariske sørøverfigurer. De finder dog også tid til en leg eller rettere et spil, hvis forløb Johnson er blevet fortalt. Af hvem ved vi ikke, men det kunne sagtens være et af besætningsmedlemmerne og her er vi derfor igen i terrænet for sørøverens

¹⁵⁴ Defoe (1728/1999), s. 292

fortællinger om sig selv¹⁵⁵. Dette spil består i en hånende parodi af en retssag imod sørovere, som Johnson over 2 sider citerer som dialog – vi har altså her, at gøre med søroverens italesættelse af sit forhold til en af samfundets afgørende institutioner og ikke overraskende er den citerede dialog akkompagneret af en hensigtserklæring fra Johnsons side; *”to show how these Fellows can jest upon Things, the Fear and Dread of which, should make them tremble.”*¹⁵⁶. Her etableres således en distance imellem fortælleren og genstanden, som ikke fandtes i historien om Misson.

Selve dramaet består i en serie spottende omvendinger på forskellige niveauer. Rollerne fordeles tilfældigt og Johnson bemærker, at den, som den ene dag er kriminel, den anden dag er dommeren. Alene heri ligger en kritik af hierarkiets arbitrære karakter og denne kritik udfoldes igennem passagen.

Anklageren lægger ud med en række anklager om voldsomme sørovergerninger og runder af med at understrege, at den værste forbrydelse den anklagede har begået dog er at drikke 'Small-Beer' for *”[...] your Lordship knows, there never was a sober Fellow but what was a Rogue”*. Herefter undskylder anklageren sin egen grove tale, men forklarer sig med, at man ikke kan tale 'good Law' uden at have drukket.¹⁵⁷

Kritikken af arbitrær lov-udøvelse fortsætter. Dommeren er langt den mest interessante figur. Han sidder i et træ med en beskidt pressening som dommerkåbe, en hat og et par store briller. Hans stemme overtager stykket efter anklagerens og han gør det hurtigt klart, at han er i humør til en hængning og at det helst skal gå stærkt. At dommeren er en blodtørstig figur overrasker ikke, men hans tale er også bemærkelsesværdig ved at være særligt grov og hvor anklagerens stemme med dens adresse til dommeren var situeret i en juridisk diskurs, taler dommeren snarere som en sømand - som når han ønsker, at fangen øjeblikkeligt skal blive *”[...] set a Sundrying like a Scare-crow”*. Da fangen ønsker en retfærdig rettergang, får han kontant svar; *”The Devil you will”*.¹⁵⁸ Selve stykket indeholder således en omvendning af stemmer, hvor den laveste og mindst artikulerede stemme udsiges fra det sted, hvor man skulle forvente at finde den mest raffinerede. Her svarer søroveren således på anklagen om sin egen stemmes grovhed og illustrerer i stedet kontingensen i konstruktionen af enhver magtdiskurs med anklagen; 'denne diskurs er ikke bedre end vores egen'. I lyset heraf må Johnsons formaning om respekt læses; truslen fra søroveriets 'jest' er dens forhold til det eksisterende magtsprog.

Også fangens konstruktion kan læses som en kritik af fordelingen af stemmer og legitimitet i den bestående orden. Fangen, der er den eneste, som taler et nogenlunde sobert sprog, vil forsvare sig selv, men berøves sin stemme

¹⁵⁵ Rediker mener f.eks., at det må være gået sådan til. Se Rediker (2004), s. 157

¹⁵⁶ Defoe (1728/1999), s. 294

¹⁵⁷ Ibid., s. 293

¹⁵⁸ Ibid., s. 293-294

af dommerens fornævnte udbrud. Hertil bemærker anklageren, at *"if the Fellow should be suffer'd to speak, he may clear himself, and that's an affront to the Court"*.¹⁵⁹

Søroverens parodi af den bestående orden udmønter sig her i en skarp kommentar om dennes bevidste forsøg på at gøre op den dissidente stemme. Fordi retten grundet egne interesser anser det for uønsket, at denne stemme kunne legitimere sig selv, afskæres den af princip, men i stykkets ånd er dette princip en latterliggjort version af sig selv. Således hænges søroveren til sidst fordi dommeren synes, at søroveren har et *"damn'd hanging Look"* og ikke mindst fordi, at han er sulten og det er sædvane at hænge fangen, når dommerens mad er færdig.¹⁶⁰

Her vendes anklagen om søroverens glubskhed tilbage imod samfundet, hvis retfærdighed udsiges af en person, der styres af sin sult og sine rigide vaner, hvis fikserede karakter understreges i en passage, hvor han bemærker *"I'll make it Treason to consider"*¹⁶¹. Heri ligger søroverens kommentar til den rationalitet, som han forsøges berøvet og modsat Misson kommer denne her fra en sørover, som identificerer sig med sin egen stemme.

•

Her eksisterer søroverens politiske tale i Johnsons tekst som en dissonans, der adresserer sin egen uhørthed. I næste kapitel undersøges flere af disse mislyde i Johnsons fortælling. Først skal det granskes, hvordan denne kamp præger teksten.

En måde hvorpå Johnson kommer den truende dissidente søroverstemme i forkøbet er gennem censur, men denne censur består ikke blot i at udelade det uønskede. I stedet forsøger teksten at udstille denne søroverstemmes profane karakter og derved gøre den både uforståelig og fremmed. For at eliminere den almene sømands politiske adresseringer, må han overdrive denne tales form, hvorved dens trussel går fra at være en forskydning, som muliggør artikulationen af det beståendes utilstrækkelighed og i stedet bliver til uforståelig og fikseret andethed, der retfærdiggør netop det bestående. Her deler Johnsons tekst med andre ord et slægtskab til Snelgraves, som også censurede sin sørover ved blot at lade denne give udtryk for profaniteter¹⁶². Her får Johnsons tekst en bevidst chok-effekt, som udstiller kontrasten imellem disse to verdener og således undergraver søroverstemmens hørbarhed.

¹⁵⁹ Ibid., s. 293

¹⁶⁰ Ibid., s. 293-294

¹⁶¹ Ibid., s. 293

¹⁶² Dette udfoldede sig på et tidspunkt, hvor blasfemi var på tilbageslag i offentligheden og blev anset for tilhørende underverdenen, imens augustansk decorum blev standard. Se Hughes (1992), s. 142-157. Også McEnery (2006), bemærker dette skifte i en historisk sociologisk undersøgelse af 'dårligt sprog', som betød at bestemte typer 'dårlige' talemåder blev knyttet til bestemte sociale grupper. Dette skifte var bundet til etableringen af en moralsk magtdiskurs for middelklassen i perioden 1690-1745. Se McEnery (2006), s. 3-7 og 116

Søroverne bander hele tiden og i en passage, som er relateret til Anstis' retssalsparodi befinder læseren sig med Johnson ved galgen, hvor Bart Roberts mænd gøres klar til deres møde med Gud. End ikke her finder søroverne en passende tone: *"they all exclaim'd against the Severity of the Court, and were so harden'd, as to curse, and wish the same Justice might overtake all the Members of it."* Ved samme lejlighed taber en af søroverne hovedet, da han ser en kvinde som han tidligere har kendt blandt tilskuerne. Hans sidste ord bliver at *"he had lain with that B--h three Times, and now she was come to see him hanged"*. Her ser vi en strategi, hvor Johnson for effekten gengiver skældsord, som dog censureres og bliver delvist ulæselige.¹⁶³

Denne strategi går igen i hele fortællingen og tjener til at gøre det sagte fremmed. Denne hensigt bliver ikke mindst tydelig i en ledsagende og for teksten typisk kommentar:

I mentioned these two little Instances, to shew how stupid and thoughtless they were of their End, and that the same abandoned and reprobate Temper that had carried them thro' their Rogueries, abided with them to the last.¹⁶⁴

Her konstrueres søroverens stemme som et resultat af hans væsen. Med andre ord er søroverens uforståelige stemme en del af den essentialisering, som stiller søroveren i et direkte modsætningsforhold til civilisation.

Mest udtalt bliver denne konstruktion i et længere citat i andet bind af Johnsons værk. Det drejer sig om Kaptajn Fly, en ikke specielt succesfuld sørover, men en bemærkelsesværdig stemme. Johnson kender ikke Flys baggrund, men konkluderer, at han må være af *"obscure Parents; and by his Education (as he was no artist) very unfit"*. Dette lave sociale ophav knyttes til hans begær, som driver den kriminelle handling; *"ignorant as he was of Letters, he was ambitious in Power, and capable of the most barbarous Actions to acquire it"*.¹⁶⁵ Langs det mønster jeg her har sporet i Johnsons tekst, overrasker det ikke, at denne grove analfabet ikke tillades evnen til politisk artikulation.

De barbariske handlinger, der nævnes er dels mordet på en kaptajn, men hvad i konteksten fremstår mindst ligeså 'barbarisk' er den måde som Fly taler på. Her finder man således et eksempel på Johnsons censur gennem overdivelse for hans stemme er i Johnsons fortælling næsten uigennemtrængelig og reduceret til 'støj':

Look ye, Captain Atkinson, it is not that we care T—d for your Company, G—d d—n ye; G—d d—m my soul, not a T—d by G—d, and that's fair; but G—d d—n ye, G—d's B—d and W—ds, if you don't act like an honest Man G—d d—n ye, and offer to play us any Rogue's

¹⁶³ Defoe (1728/1999), s. 286

¹⁶⁴ Ibid., s. 286

¹⁶⁵ Ibid., s. 606

Tricks by G—d, and G—d sink me, but I'll blow your Brains out; G—d d—n me, if I don't.¹⁶⁶

Stykket fortsætter i samme tone, som for hver bindestreg designerer udtømmingen af sørøverens argument. Her tjener censuren sit mest åbenlyse formål og hver erstatning af skældsordenes bogstaver står således som monumenter over den kamp som sørøverens tale var genstand for. I denne kamp bliver selve indholdet af Flys tale gjort obskurt og det kræver således en aktiv indsats af læseren at tyde det budskab, som han giver udtryk for. Denne blokade tjener det åbenlyse formål; etableringen af sørøveriets forskel som en forskel imellem to eksterne verdener, fremfor den mere truende og skrøbelige konstruktion af sørøveren som 'forskell i det samme'.¹⁶⁷

Hverken kampen om sørøverens eller mere specifikt William Flys stemme ender dog her og i sidste kapitel vender jeg tilbage til Fly og hans bespottelser, som skulle gøre hans møde med galgen spektakulært.

•

Sørøveriets positive myter er overlejret i Johnsons fortælling, men ikke uden en modstand. I spillet om disse afsløres de politiske problematikker som disse myter bærer med sig – spørgsmål om forståelighed og fordelingen af stemmer og disse stemmers evne til slet og ret at give udtryk for andet end dyrisk begær. Johnsons tekst må læses som en tekst, der forsøger at konstituere sit objekt, men som grundet sin sammenstykkede karakter ikke er fuldstændigt retlinet og derfor rummer divergerende forestillinger om sørøverlivet og dets politik.

Jeg er ikke færdig med Johnson, men i denne analyses sidste kapitel vil jeg forsøge at sætte ham i en kontekst af andre kilder med den hensigt at udbyde og perspektivere den dissidente og truende stemme som jeg har set adresseret i hans tekst og som også forefandt i en anden mere positiv form i Exquemelins fortælling, muliggjort af dennes komplekse karakter. Denne stemme trængte sig i årene 1716-1726 for alvor på og afslørede det maritime hierarkis kontingens ved gang på gang at vende dette på hovedet og lade den menige sømands tunge udsige en anden forestilling om sin verden. Heri består sørøveriets politik, i demonstrationen af muligheden for tale, selv der hvor en sådan tale på forhånd er udelukket. Det er denne tale som jeg nu vil forsøge at aflytte.

¹⁶⁶ Ibid., s. 610-611

¹⁶⁷ Samme konstruktion finder man i en tekst fra 1725 af en anden samtidig sørøverfange ved navn Philip Ashton Jr. trykt i Stephens (red.) (1996). Se s. 262. På side 267-268 bemærker han om sørøverlivet: "*prodigious drinking, monstrous cursing and swearing, hideous blasphemies, and open defiance of heaven, and contempt of Hell itself was the constant employment, unless when sleep something abated the noise and revelings.*"

Kapitel 4:

Sørøveriets politik fra mytteri til galge

Sørøverfigurens uoverensstemmelser, der komplicerer sørøverfiguren og efterlader de undersøgte tekster som arrede vidnesbyrd om diskursiv kamp, betyder i denne sammenhæng, at der opstår et behov for genfortolkning af sørøveriets talehandlinger og deres politik. Jolly Roger, i sin metonymiske funktion, står med denne dissensus i baghovedet som indikator for sørøveriets splittede politiske subjektivering og designerer dermed ikke længere blot én historie, men en myriade af fortællinger og kontrafortællinger, som efterlader sørøverpositionens betydning åben – at hejse det sorte flag har dermed både været gentagelse og første gang; identifikationen med myterne og med mytens splittelser in mente; konstitueringen af et nyt politisk subjekt.

I dette kapitel vil jeg derfor forsøge at gribe fat i nogle afgørende facetter ved sørøveriet og i lyset af denne teksts hidtidige erfaringer og teser undersøge den politiske betydning heraf. Samtidig vil dette give læseren en chance for at følge sørøveriet fra dets spæde 'begyndelse' som en trussel om mytteri, over dets bekræftelse og konstituering som selv-negation og til dets undertrykkelse.

Sørøveren som mytteriets løfter

Kaptajn Every startede som nævnt i første kapitel sin karriere som mytterist i håbet om at søge sørøverfortællingernes 'fortune'. Han skulle, som hans heltkvad bevidner, senere selv blive et fikspunkt i netop denne type myter – en fortælling om fuldbyrdelsen af den trussel som sørøverfiguren fra konflikten anden side udgjorde. Hans myte var en blandt mange, der fortalte om muligheden for at vende op og ned på skibets verden og i stedet konstituere en anden orden ombord¹⁶⁸.

¹⁶⁸ Disse myter viser sig igen og igen i sørøvernes motivation igennem Johnsons fortælling. Se f.eks. Defoe (1728/1999), s. 307.

Mange sørøvere startede deres karrierer som netop mytterister ombord på tidens handels- eller kaperskibe¹⁶⁹. Andre tog springet, da deres skibe blev taget af sørøvere, som tilbød dem muligheden for et karriereskift. Variationerne er åbenlyst relaterede og indebærer den samme tilsidesættelse af hidtidig autoritet, ligesom begge positioner implicerer, at sørøverfiguren er en forudetableret trope for oprøret¹⁷⁰, der således giver myten en central plads i selve fænomenets udfoldelse. Også den mindre aktive vej til tjeneste under Jolly Roger indebar således en position, der er svær at skelne fra mytteristens. Dette kapitel roterer om denne position, dens omfordeling af stemmer og roller og de principper, som her udøves.

Første trin handler om annonceringen af den taleposition jeg forsøger at spore - udøvelsen af et nyt politisk subjekt, der ikke kunne være talt med fra selve den horisont, det truede. Sørøvernes første gerninger kan netop tolkes som indstiftelsen af en 'ny' stemme, hvorved truslen fra sørøveriet tog en ny politisk dimension.

•

I Johnsons narrativer, som også her er vores nok bedste kilde, da den rummer fragmenter af sørøverens taleposition, figurerer sømanden som en stort set tavs figur, indtil mytteriet eller en lignende begivenhed sprænger fortællingerne. Mytterierne starter da heller ikke overraskende som tale imellem sømænd og tilmed en tale, der ikke vil forstumme efter mytteriet.

Tværtimod, for som den direkte følge af sørøvernes bemægtigelser af skibene følger netop 'stemmer'. Sørøverfiguren er i denne forstand truslen om en sømand, der taler. Ikke bare en stemme, men derimod hver gang en forsamling af stemmer, som konstituerer et nyt fællesskab.

Før sørøverne kom så langt skulle de dog igennem noget, der i narrativets kontekst ligner tumult. Således følger der hos Johnson nogle bemærkelsesværdige scener i kølvandet på mytterierne. Efter Howell Davis og hans kolleger overtager det handelsskib de sejler med holder de krigsråd over en punchbowl, hvor de stemmer om kaptajnrollen, som tilfalder Davis, der i en tale erklærer hele verden krig, hvorefter besætningen i fællesskab enes om en kurs samt de artikler, der udgør den sørøverpagt, det var tradition at tilslutte sig¹⁷¹. George Lowther, næstkommanderende på et slaveskib, konspirerer med besætningen imod kaptajnen og efter en dramatisk overtagelse holder også denne besætning et fælles møde, hvor de beslutter at søge deres 'fortune' til søs, skriver artikler og syr sorte flag¹⁷². Før John Phillips kan blive kaptajn efter et

¹⁶⁹ For en bred diskussion af mytteri i perioden se Scammell (2003), s. 337-354. Se også Woodes Rogers fortælling om sin tid som kaptajn på et kaperskib. På dennes rejse er mytteriet en konstant trussel. Rogers (1712/1928)

¹⁷⁰ I denne egenskab fungerer sørøverfiguren f.eks. i George Shelvockes beretning om sin rejse som kaperkaptajn. Se Shelvocke (1726), s. 25 og 42-44

¹⁷¹ Defoe (1728/1999), s. 167-168

¹⁷² Ibid., s. 306-307

mytteri, må han vælges af den kun 5 mand store besætning, som omstændighederne til trods følger kutymen og på rituel vis annoncerer sin nye position ved at sværge på deres sørøverartikler¹⁷³. Efter en særdeles blodig henrettelse af skibets kaptajn, vasker Philip Roche og hans medsammensvorne sig rene for blod, plyndrer skibet og forsamlers sig i den tidligere kaptajns kahyt for i en munter stund at drikke rom, vælge Roche som kaptajn og i fællesskab lægge store planer for deres nye tilværelse¹⁷⁴. Sidst, men ikke mindst opfølges en ed blandt menige sømænd af et tilsvarende blodigt mytteri ombord på det skib, hvor Fly tjente. Efter mytteriet følger en ivrig debat, som gør Fly til kaptajn og som afgør skæbnen for sørøvernes fanger, hvor blandt andet skibets læge spares, da et flertal mener, at denne kan vise sig nyttifuld¹⁷⁵.

Sørøveri optræder således i sørøverhistoriens vigtigste kilde som truende og fremmed snak på en præmis, der ligger fjernt fra den horisont, som trues, længe før sørøverne får lejlighed til at gøre en alvor ud af truslen om at røve til søs – en gerning, der i konteksten synes at være nærmest en bagatel i forhold til den egentlige forbrydelse. I de næste afsnit ser jeg nærmere på de principper som denne truende stemme artikulerer og udøver blandt andet med sørøvernes pagter. Først vil jeg dog kigge på to andre facetter af annonceringen af sørøversubjektets realisering; det sorte flag og domfældningen over den gamle kaptajn.

•

Jolly Roger blev opfundet omkring år 1700 af en fransk sørøver, men blev hurtigt et afgørende symbol på sørøvet og ikke mindst på sørøvernes traditioner, der implicerer evnen til at fortælle egne myter. Siden blev det sorte flag, hvis motiver var varianter over hvide knogler¹⁷⁶ og en række symboler, heriblandt blødende hjerter og timeglas, et kendetegn ved bølgen, som hærgede imellem 1716 og 1726. Det var også med denne bevægelse, at det sorte flag blev en del af den litterære sørøvers univers, eksemplificeret ved flagets tilstedeværelse i blandt andet Daniel Defoes sørøverroman 'Captain Singleton' fra 1721, der udkom netop som denne sørøverbølge kulminerede. Her behøver flaget ingen introduktion; dets betydninger er ligeså implicite, som når sørøverflaget blev hejst på havet som en trussel imod fremmede skibe. Ikke overraskende overlevede flaget i denne brug desuden en større periode i dvale og blev således genoplivet af cubanske sørøvere i 1820'erne.¹⁷⁷ Alene

¹⁷³ Ibid., s. 341-343

¹⁷⁴ Ibid., s. 374

¹⁷⁵ Ibid., s. 606-608

¹⁷⁶ Symbolerne havde tidligere været at finde i kirkegårdsudsmykning og skelettet har været en fast bestanddel af kristendommens ikonografi. Dødningshovedet med de to krydsede knogler blev også brugt af sømænd, når de i deres logbøger registrerede dødsfald ombord. Se Rediker (2004), s. 166-167

¹⁷⁷ I mellemtiden var flaget blandt andet blevet brugt af sorte demonstranter imod slaveri i London (Se. Linebaugh og Rediker (2000), s. 322). Som et modstandssymbol har Jolly

denne diskontinuitet peger på sørøverfortællingernes rolle i selve fænomenet. Sørøverstemmen artikulerer med dette flag, hvis metonymiske konstruktion derved forskydes, sin egen historie og ikke mindst sin evne til at fortælle den. Her har vi med andre ord at gøre med den synlige annoncering overfor den horisont som sørøverstemmen splintrede og ikke overraskende blev dette stridspunkts betydning da også forsøgt forskudt af myndighederne, som i 1720'erne brugte flaget under henrettelser for at give symbolet en ny, mindre appellerende betydning¹⁷⁸. Som i det førnævnte eksempel med Lowther udgjorde hejsningen af dette flag dermed en bestanddel i annonceringen af den stemme, som mytteriets tale afslørede.

Det subjekt som dette flag i denne kontekst indikerer skulle fra sin spæde begyndelse vise sig i stand til at artikulere forestillinger, der stod i kontrast til det bestående. Det var således i sørøveriets guldalder en almindelig praksis, at når et sørøverskib tog et skib som bytte, fældede besætningen en dom over kaptajnen på dette skib, hvis udfald var afhængigt af hans brug af besætningen. Derved var noget af det første, som sørøveren brugte sin stemme på, at vise sine egne forestillingers potens og annoncere, hvad truslen om mytteriet og dets fuldbyrdelse betyder.

En tekst jeg tidligere har diskuteret giver et særligt indblik i denne domfældelse. Jeg refererer her til Snelgraves fortælling om sit mandskabs forræderi, da de begår mytteri og bevidst lader sig overmande af sørøvere. Også her er sørøveren den talende pendant til den tavse sømand, om end sørøveren primært er i stand til at ytre, hvad der i konteksten bliver til blasfemisk støj.

Da Snelgraves skib i Sierra Leone-floden angribes af sørøvere under sort flag forrådes han af sin styrmand, der ikke længere parerer ordre, da han sammen med andre af besætningsmedlemmerne ønsker at slutte sig til sørøverne. Sørøverne møder derfor, trods Snelgraves ordre om forsvar, ingen modstand. Her konfronteres Snelgrave med, hvad han portrætterer som et blodtørstigt monster af en bådsmænd, der er rasende over, at Snelgrave beordrede forsvaret af skibet. Bådsmænd angriber Snelgrave, som med nød undviger det første sværdhug og derefter redder skindet, da hans tidligere besætning appellerer til aggressorens forestilling om retfærdighed ved at fortælle, at kaptajnen har behandlet dem godt¹⁷⁹.

Imidlertid peger alt på, at denne karakter ikke har handlet i det blinde raseri, som Snelgrave portrætterer. Senere da der er kommet ro på gemytterne er Snelgrave i samtale med kvartermesteren:

[fortsat fra forrige side]

Roger således en bredere historie. Med tiden er symbolet også blevet et populært symbol på den yderste venstrefløj, som bruger flaget i en lang række sammenhænge. Senest, men ikke mindst, er symbolet blevet knyttet til det digitale 'pirateri'. Chris Land (2007) har diskuteret flere af disse moderne genkomster af Jolly Roger, som stadig i dag er knyttet til anti-autoritære projekter.

¹⁷⁸ Rediker (2004), s. 165

¹⁷⁹ Snelgrave (1734/1974), s. 206-207

Then the Quarter-master took me by the hand, and told me, "My Life was safe provided none of my People complained against me." I replied, "I was sure none of them could."¹⁸⁰

Her ser vi sørøverens stemme være en stemme, som bringer en kontrasterende forestilling om retfærdighed i spil og dette sker netop ved selve tærsklen til sørøveriets verden, hvor sømanden bliver et talende væsen, og hvor læseren mødes med en ny forestilling om sømanden og dennes rolle. Snelgrave redder skindet, men kun fordi hans mænd, hvoraf en gruppe underskriver sørøvernes artikler, ikke beklager sig. En lignende historie findes i Johnsons beretning om Kaptajn England, hvis besætning sparer en handelskaptajn¹⁸¹. Her viser truslen om sørøverens stemme ligeledes sin potens og manifesterer sig som domfældelse over det gamle hierarki, der opløses i det virvar af stemmer, som høres på tærsklen til sørøverens verden.

Denne verden var en verden, som sørøveren selv var med til at artikulere og udgør en alternativ horisont, som blev mulig med indstiftelsen af sørøverens taleposition. Intet sted er dette mere tydeligt end i næste genstand for analyse; sørøvernes pagter.

Konstitueringen af negation

Ombord på piratskibet herskede regler og regulationer, som sørøverne vedtog i fællesskab. Sørøverne sluttede, gerne direkte i forlængelse af et mytteri¹⁸², pagter, som hver mand underskrev og som således var endnu et led i konstitueringen af sørøverpositionen. Disse pagter fungerede som kontrakter for deres færden ombord. Før man hejste det sorte flag og forfulgte fortællingernes 'fortune' havde man derfor allerede vedkendt sig sørøvelivet på en anden måde¹⁸³. Fra magthavernes side så man denne gestus som bindende og det blev et argument imod tilfangetagne sørøvere i retssager, at de frivilligt havde underskrevet sørøverpagter og dermed erklæret krig mod verden¹⁸⁴. Bordet fangede.

¹⁸⁰ Ibid., s. 208

¹⁸¹ Defoe (1728/1999), s. 118-121

¹⁸² Se f.eks. Kaptajn Lowther og Kaptajn Phillips pagter. Ibid., s. 304-308 og 342-343

¹⁸³ Det er muligt at studere initiationsritet i Snelgraves tekst, men også i f.eks. Ashton Jrs beretning om sin tid som fange under Kaptajn Low. Denne tekst er redigeret af en af Bostons gejstlige. Se Ashton Jr. (1725), i Stephens (red.) (1996), s. 260-291. Her ser man sørøvernes forsøg på at få hovedpersonen til at underskrive artiklerne, men da fortælleren ved, at dette ville gøre ham til sørøver, nægter han.

¹⁸⁴ Se f.eks. Guthrie (1725), s. 7. Denne kilde er en pamflet om Kaptajn Gow af den type jeg vil diskutere i det sidste afsnit af dette kapitel. Også Gow er kommet til magten gennem et mytteri og tilskriver den kollektive forsamling af stemmer en ganske særlig vægt, da han ifølge pamfletten under retssagen forsøger at undskylde sig med, at besætningens 'common sailors' befalede, at han skulle være skibets kaptajn. Se ibid., s. 11

Denne tradition havde sørøverne fra deres artsfæller, kaperne, men indholdet af disse pagter er struktureret om principper, som gør dem til uvurderlige kilder til den uoverensstemmelse, der eksisterede imellem sørøverens taleposition og den gældende ordens deling af det sanselige.

Disse pagter er beskrevet af både Exquemelin og Johnson. Sidstnævnte har gengivet nogle af disse direkte¹⁸⁵ og denne gengivelse tages seriøst af sørøverforskerne som værende autentisk¹⁸⁶. Her har vi mulighed for at kigge direkte på tekstpassager, som var afgørende for konstitueringen af det fællesskab, som sørøveren talte ud fra og som i formaliseret udgave indikerer sørøverens rekonfigurering af sømandens rolle ombord på skibet. Med denne teksts læsning af Johnson, er det da heller ikke overraskende, at denne direkte indlemning af sørøverens egen stemme, som i tilfældene med Anstis og Fly vedhæftes en række advarsler. Dissonansen i Johnsons tekst forsøges her maskeret ved en formaning om, at den gengivne pagt ikke indeholdt alle sørøvernes artikler, da de havde destrueret originalen, som Johnson mener rummede passager ”[...] *too horrid to be disclosed to any, except such as were willing to be Shares in the iniquity of them*”¹⁸⁷. Herved opretholdes distancen imellem det gældende og sørøveren som dettes ’anden’, der her konstrueres som den man ikke fuldstændigt kan kende.

Sørøverpagterne er relativt veldiskuterede i sørøverhistoriografien¹⁸⁸ og min analyse vil derfor fokusere på pagternes implikation af en radikal lighed besætningsmedlemmerne imellem, der medfører, at konstitueringen af sørøverfællesskabet bliver et pr. definition splittet fællesskab, i hvilket ingen hierarkisering kan regnes som legitim.

•

Den første artikel i Bart Roberts sørøverpagt illustrerer på radikal vis sørøverlivets distance til det gældende maritime hierarki:

Every Man has a Vote in Affairs of Moment; has equal Title to the fresh Provisions, or strong Liqours, at any Time seized, and may use them at Pleasure, unless a Scarcity (no uncommen Thing among them) make it necessary, for the Good of all, to vote a Retrenchment.¹⁸⁹

’Every Man’ betyder i denne sammenhæng, illustreret af flere af de undersøgte tekster, hvert eneste besætningsmedlem, fra kaptajn til skibskok og udligner dermed hierarkisering imellem dem. Alle besætningsmedlemmer har

¹⁸⁵ Bart Roberts artikler: Defoe (1728/1999), s. 211-212. Se derudover Lowthers (ibid., s. 307-308) og Phillips artikler (ibid., s. 342-343).

¹⁸⁶ Rediker (2004), s. 71

¹⁸⁷ Defoe (1728/1999), s. 213

¹⁸⁸ Rediker har lavet en fyldestgørende diskussion af disse i Rediker (2004), s. 60-82. Mit eget argument om talepositioner og politik er relateret til Redikers og kan læses som et supplement til dennes socialhistorie.

¹⁸⁹ Defoe (1728/1999), s. 211

en stemme og alle stemmer tæller ens uanset dannelse, veltalenhed, baggrund eller dialekt. Kun i kamp har kaptajnen dirigentstokken. Dette får radikale implikationer. At alle har en stemme betyder også, at enhver mening i princippet er tilladt i 'Affairs of Moment'. Det er sådan, man skal forstå sørøvernes talemåde; "at være fra havet", som runger igennem Johnsons forestilling¹⁹⁰ når hans figurer skal klarlægge deres tilhørsforhold, der annullerer hierarki og divisioner som f.eks. nationalitet. Sørøverne havde, som vi så med Exquemelins, ingen plads i den bestående verdens relationer af tilhør, men fandt i stedet en lighed udenfor disse. Sørøverpagterne var således grundlagt på en radikal egalitet, som er indskrevet direkte i dem som en lighed af stemmer og denne lighed skal ikke blot forstås som et princip for afstemning, men et radikalt princip, der sikrede, at ethvert besætningsmedlem kunne ytre sin mening og at denne mening talte med¹⁹¹. Her stålsættes den forestilling, som florerer i flere af de diskuterede tekster; forestillingen om sørøveren som besiddende en demokratisk stemme. Denne forestilling fandtes i Exquemelins fremhævelse af dissidens blandt sørøverne og i ideen om sørøveren som negationen af autoritet – sørøveren, som agerer og taler imod sit eget hierarki. Fra en anden vinkel ekisterer denne demokratiske uorden af stemmer som en trussel hos både Snelgrave og Johnson, der hver især maskerede denne ved at iscenesætte den som blasfemi.

Dette princip bliver i konteksten afgørende for forståelsen af lederskab, ved at iscenesætte hierarki som en kontingent størrelse, hvor den ene kan være ligeså god til at bestemme som den anden og i sammenhængen betyder denne implicite kontingens, at sørøverpositionen bliver til en taleposition, som er universel i den forstand, at den ikke er funderet i et bestemt udgangspunkt i den givne situation. Med andre ord er sørøverpositionen ikke knyttet til en bestemt rolle eller egenskab, men er i denne forstand en kontingent størrelse, som er almen ved netop ikke at være defineret i sin relation til sin egen rolle. Dette betyder, at sørøverstemmen står i et prekært forhold til situationen ved at være defineret som noget, der kun delvist eksisterer heri og den magt, der udspringer fra en sådan position er da også pr. definition skandaløs og i udgangspunkt markeret af sin egen negation. Med dette princip kan sørøverfællesskabet ganske enkelt ikke totaliseres.

De resterende artikler og konstitueringen af sørøverfællesskabet skal læses på baggrund af denne lighed. Denne første artikel skal også læses som en direkte konsekvens heraf; sørøverne styrer deres skib ud fra lighed og derfor

¹⁹⁰ Se f.eks. *ibid.*, s. 474

¹⁹¹ Hvis man tager et skridt imod en 'substanshistorie' bliver spørgsmålet, i hvor høj grad dette princip blev efterlevet. Dette er et af de store stridspunkter i sørøveriets historiografi. Her er der for hvert plus et minus og denne strid, som står imellem progressive socialhistorikere og en mere 'realistisk' position vil derfor med sandsynlighed fortsætte længe endnu. Min egen undersøgelse foregår på en anden præmis end denne diskussion. Striden om spørgsmålet kan her tjene som en påmindelse om ikke at totalisere mit eget argument – at sørøverpositionen åbnede for en kritik af eksisterende eksklusioner betyder ikke automatisk, at livet ombord nødvendigvis var præget af lighedsprincipper.

skal de også leve lige. Med sørøverbegærets *exces*, som jeg i de første kapitler lokaliserede som et stridspunkt in mente, er det da heller ikke overraskende, at den første konsekvens af egaliteten er en ligelig fordeling af mad og spiritus. Exquemelin fortæller om en lignende regel, som betyder, at hvis kokken har gjort kaptajnens anretning større eller bedre end andres må et menigt besætningsmedlem tage dennes anretning eller alternativt; kokkens egen, hvorved også dette hierarki negeres¹⁹². Her bekræfter sørøveren med andre ord noget af appellen ved sin egen myte; det frie liv betyder også legitimering af det begær vi så være en del af fortællingerne om sørøverne¹⁹³. Eller formuleret anderledes; sørøveren bruger sin nyfundne stemme til at bekræfte sine fortællinger, hvorved disse samtidig indlemmes som en del af selve fænomenet og forandres – alene ved de nuancer, som viser sig når disse udsiges fra denne 'nye' position. Forskellen i det samme.

Således fordeles goder, men også risici, ud fra en eksplicit forestilling om lighed blandt besætningsmedlemmerne, som var fælles parthavere i deres foretagende og dette princip skal forstås som en direkte konsekvens af den taleposition, der udsiger det. Byttet fordeles hos Roberts ligeligt besætningsmedlemmerne imellem og kun kaptajnen, kvartermesteren og få andre udvalgte medlemmer får en ekstra bonus for deres arbejde. Kaptajnen og kvartermesteren får således to dele af byttet, hvor et menigt besætningsmedlem 'blot' får et enkelt¹⁹⁴. En anden tradition var at belønne den, som først spottede et sejl fra et potentielt bytte i horisonten. Disse ekstra bonusser kan dog tolkes som en konsekvens af sørøvernes villighed til at belønne dem, som tager risici - en praksis, der også er implicit i en anden bemærkelsesværdig tradition, som bestod i oprettelsen af en slags forsikringssystem, som ofte også var indskrevet i sørøverpagterne. Dette system betød, at dem, der kom til skade eller blev invalideret i kamp skulle kompenseres for deres skader. Sådant en ordning finder man både hos de tidligere sørøvere med Exquemelin og f.eks. i Roberts artikler. Sørøverfællesskabets lighedsforestilling var dermed ikke afhængig af sørøverens duelighed, da fællesskabet var forpligtet overfor den, som ikke længere kunne bidrage til fællesskabets økonomiske fortjeneste.¹⁹⁵

De resterende sørøverartikler indeholder mere pragmatiske foranstaltninger. Her afgøres det, hvad man gør i tilfælde af indbyrdes strid og hvordan man færdes ombord på skibet. F.eks. påbydes sørøverne at holde deres våben i god stand og det bestemmes, at hasardspil og kvinder er forbudt på skibet, da disse elementer skaber splittelse. Der er sågar regler om brugen af åben ild.¹⁹⁶ Sørøverne viser sig her i stand til at etablere deres egen orden og tilmed regulere denne på 'civiliseret' vis, hvorved de agerer i direkte modsætning til den

¹⁹² Exquemelin (1678/1974), s. 65

¹⁹³ Dampier fortæller, at netop sulten var en af de primære årsager til mytteri. Dampier (1697/2007), s. 106

¹⁹⁴ Defoe (1728/1999), s. 212. Rediker kalder fordelingen; *"the most egalitarian plans for the disposition of resources to be found anywhere in the early eighteenth century."* Rediker (2004), s. 70

¹⁹⁵ Defoe (1728/1999), s. 212 og 308 samt Exquemelin (1678/1974), s. 64

¹⁹⁶ Defoe (1728/1999), s. 211-212, 307-308 og 342-343

dæmoniserede sørøverfigur, der lever i en anarkisk tilstand. Herved etableres en ny deling af det sanselige, som er udsagt fra en position, der ikke var talt med i den foregående situation og som derved demonstrerer sin egen evne til artikulation.

•

Når det kom til at drive og organisere skibet var den lighedsforestilling, som var eksplicit i sørøverpagterne også et udgangspunkt. Sørøverlivet var dog ikke en tilværelse uden et hierarki, men snarere en tilstand, hvor det hierarki, som var nødvendigt for en nogenlunde hensigtsmæssig drift af skibet f.eks. i kamp, altid kunne betvivles og negeres og udelukkende byggede på fællesskabets vilje til opbakning. På denne måde bestod konstitueringen af sørøverfællesskabet i en radikal forskydning, hvor en ofte undertrykt præmis i den normale drift af et skib (besætningen som en potentiel aktør, med evnen til at udligne skibets hierarki¹⁹⁷) blev gjort til et udtalt fundament.

De to vigtigste stillinger ombord på sørøverskibet var kaptajnen og kvartermesteren. Begge var valgt af besætningen. Kaptajnen havde den fulde kommando i kamp, men ellers ingen væsentlige privilegier. Ikke engang en kahyt kunne han regne med at have for sig selv. Johnson kalder kaptajnen for skibets 'militære officer' og bemærker; "*they [besætningen red.] only permit him to be Captain, on Condition, that they may be Captain over him*".¹⁹⁸ Kaptajnens magt er således hans besætnings magt, men da denne besætnings sørøverstemmer var en kontingent og ikke-totaliseret enhed, burde det heller ikke komme som nogen overraskelse, at den magt som denne demokratiske dissonans kan konstituere synes at være en pr. definition utilstrækkelig og impotent magt, hvis negation var implicit i dens konstruktion.

Her kommer kvartermesteren som Johnson kalder en 'civil magistrat' ind i billedet. Denne figur havde på mange måder mere indflydelse end kaptajnen, da kvartermesterens beføjelser også gjaldt, når der ikke var fare på færde. Det var kvartermesterens opgave at holde orden, sørge for, at besætningen eller kaptajnen ikke brød reglerne og regulere byttet. Kvartermesteren talte for hele besætningen, varetog dens interesser og kaptajnen var fuldstændig afhængig af dennes velvilje.¹⁹⁹

Således består sørøverfællesskabets organisation i en folkevalgt, men pr. definition inkompetent kaptajn, en folkevalgt kvartermester, som er valgt for at adressere denne inkompetence og en broget forsamling af dissonante stemmer. Sidstnævnte er sørøverskibets mest splittede, men også mest magtfulde instans og således kan man betragte sørøverfællesskabet som kontitueret om sin egen ufuldstændighed. Hvis sørøverens taleposition består i en improviseret opfindelse af egen stemme i kontrast til en række negative italesættelser,

¹⁹⁷ Denne implicitet er tydelig hos både Rogers og Dampier

¹⁹⁸ Defoe (1728/1999), s. 212-213

¹⁹⁹ Ibid., s. 213 og 423 og Snelgrave (1734/1974), s. 199-200

består sørøverfællesskabet i den løbende opfindelse af et fællesskab, der rummer denne improvisation ved pr. definition at forblive åbent og kontingent.

Her vil jeg referere to kapitler tilbage og påminde læseren om, at sørøverens taleposition og det deraf følgende fællesskab også var etableret på denne måde i Exquemelins fortælling. Her bliver sørøvernes broderskab først for alvor realiseret ved selve splittelsen. Noget lignende udfolder sig i Johnsons fortælling, som er fuld af eksempler på sørøvertogter, der brydes op for at samle sig på ny i en form for improviseret spil med tilhørsforhold. Nok er kaptajnerne i Johnsons historie langt hen af vejen grusomme herskere, men deres besætninger synes hele vejen igennem at være i stand til at opløse sig og finde nye måder at søge lykken, når de ikke er tilfredse. Sørøveriets myriade af demokratiske stemmer medfører her, at sørøverfællesskabet altid er et fællesskab, som både er i færd med at opfinde og opløse sig selv. Vi finder Johnsons fortælling spækket med sørøvere, der trodser kaptajner. Ofte foregik dette fredeligt, f.eks. som da dele af Kaptajn Vanes besætning forlader ham, da de ganske enkelt ikke synes om hans måde at lede på²⁰⁰. En anden kaptajn, Martel, blev afskediget af sin besætning grundet sin grusomhed og fik i stedet stillet en sluppe til rådighed som han, sammen med de, der var villige til at følge ham, kunne fortsætte sit eventyr i²⁰¹. I begge disse tilfælde ser vi et utilfredst sørøverfællesskab, der realiserer sin egen magt som en enhed i netop afskrivningen af den autoritet den ellers har etableret²⁰².

Sørøveriets demokratiske dissonans, der var resultatet af den lighed af stemmer, som var sørøveriets princip medførte således splittelse helt ind i konstitueringen af sørøvernes fællesskab.

Rolleme i galgens teater

Også sørøverens sidste ord var genstand for et bemærkelsesværdigt spil. Henrettelser af pirater var offentlige forestillinger, hvor den gældende ordens imperativer blev udfoldet for øjnene af store tilskuermængder og som følge deraf udgjorde sørøverens sidste ord en mulighed for myndigheder - hvis sørøveren vel at mærke spillede sin rolle som manuskriptet foreskrev, bekendte sin skyld og angrede sine ugerninger.

Disse skuespil levede videre efter sørøvernes død. Dels blev nogle af sørøverne hængt i kæder ud for havne, hvor de skulle tjene til advarsel blandt de sømænd, som kunne føle sig fristede af sørøverlivet. Dels blev sørøvernes retssager og henrettelser ofte dokumenteret i pamfletter, der som regel indeholdt den prædiken, som blev holdt ved lejligheden, en kort skildring af sørøvernes forbrydelser og deres næsten altid angrende ord, der understregede sørøverlivets afskylighed.

²⁰⁰ Defoe (1728/1999), s. 136-137. Anstis oplever noget lignende. *Ibid.*, s. 289

²⁰¹ *Ibid.*, s. 67

²⁰² Se desuden Johnsons fortællinger om Phillips og Fly.

I havnebyen Boston gjorde præsten Cotton Mather en særlig dyd ud af at udnytte den mulighed som en pågrebet sørøver eller for den sags skyld andre kriminelle udgjorde. Fra hans hånd har vi en række beretninger om sørøveres sidste dage, der illustrerer den kamp om dennes sidste ord, som gik forud for henrettelserne.

Et særligt interessant tilfælde bringer os tilbage til en allerede velkendt karakter; Kaptajn Fly²⁰³, Johnsons profane figur, hvis stemme naglede sørøverens andethed fast. I 1726 blev han efter en kort sørøverkarriere pågrebet og bragt til Boston og beretningerne om hans sidste tid er en passende afslutning på denne tekst, da de måske bedre end noget andet tilfælde viser os, hvad der er på højkant²⁰⁴.

Samtidig finder jeg Flys henrettelse passende som afslutning da den viser, hvordan den politiske begivenhed, som den er forstået i denne sammenhæng også kan udfolde sig som en begivenhed i konventionel forstand. Henrettelser var offentlige begivenheder og i ganske få, men som med Fly, dramatiske tilfælde blev de også genstand for en politisk begivenhed – annonceringen af det inkommensurable og erklæringen af det nye.

•

Sørøvernes henrettelser var forestillinger, der skulle komme sørøveriet i forkøbet og derved sikre det bestående. Da sørøveri som vi har set imidlertid var meget meget mere end blot en økonomisk kriminalitet, var det imidlertid ikke så meget selve gerningen, men snarere sørøverlivet med dets mange fortællinger, som der måtte advares imod. Det er også i sørøverens sidste time en essentialiseret sørøverfigur, der italesættes fra myndighederne. Præsten Benjamin Colman opsummerer glimrende i en prædiken, som blev afholdt to dage før Flys og hans 3 medskyldiges henrettelse den 12 juni 1726:

Yours our Seafaring friends, is the danger of turning robbers and murderers; and so of a life of horror and terror here, and of wailing and an-

²⁰³ Til min diskussion af Fly har jeg haft tre kilder til rådighed. Dels Johnsons biografi, dels præsten Benjamin Colmans prædiken til sørøverne 2 dage før henrettelsen og den dertilhørende skildring af deres forbrydelse. Vigtigst har dog været Mathers "The Vial Poured out upon the Sea" (1726), hvoraf jeg desværre kun har haft første del om selve henrettelsen til rådighed. Også Ashton Jrs. tekst kan bruges til studiet af denne problemstilling, da Bostons gejstlige havde sat et tydeligt præg på denne. Således giver fortællestemmens konstruktion i denne tekst et indblik i, hvordan en sømand ideelt skal tænke (autoritetstro, der f.eks. kommer til udtryk i respekt for ens forældre) imens sørøverfiguren fremstår som en essentialiseret og uforståelig anden.

²⁰⁴ Fly er da også blevet genstand for adskillige studier. Vigtigst er her Daniel E. Williams artikel "Puritans and Pirates" (1987), som i mine øjne, til trods, at den blot er 18 sider lang, stadig er det bedste stykke videnskabelige litteratur om sørøvere. Her følger Williams Mathers og Flys håndtering af sagen og understreger deres verdners inkompatibilitet. Min egen diskussion af Fly skylder Williams en del. Williams er dog ikke sørøverhistoriker, hvorfor hans betragtninger også mangler kontekst.

guish for ever; because of those vices and lusts that reign among and over the men of the Sea; Namely, profaness, cursing and bitterness, swearing and blasphemy, drunkenness and revellings, contempt of religion and profanation of the Lord's Day, whoredom and uncleanness.²⁰⁵

Her ser vi igen tidens essentialiserede sørøverfigur. Sørøverens kriminalitet betyder et liv, der ændrer hans væsen, hans begær og ikke mindst hans spottende tale, som er berøvet logos og i stedet konstrueres i direkte modsætning til Colmans egen taleposition og dennes religiøse ræson – en horisont fra hvilken sørøverens blasfemi umuligt kan have politisk legitimitet. Samtidig tilskrives havet i denne partikulære artikulation en depraverende egenskab – det frie liv på havet er en fristelse, som må modstås, for i sidste ende er også sømanden i Guds hænder og dennes dom er hård. Denne imaginære geografi afslører hvad der er på spil; et liv på land er et liv i en fælleshed hvor det, som er fælles, er en accept af en specifik orden, imens det kaotiske liv på havet, bringer sømanden i et antagonistisk forhold til dette fællesskab. Sømandens anger skal dels bringe ham tilbage i Guds fold og ved sin performative karakter konstituere og legitimere selve denne fælleshed.

Sørøveren og hans begær, og implicit de mange positive fortællinger, som afsværges, er forudsatte i konstruktionen af det scenario, der opstilles. Colmans adressering til sømænd fungerer kun, hvis sømanden kender den modsatte formulering af sørøvelivet som et frit, egalitært og ikke mindst festligt liv. Uden denne implicitet ville der ingen adresse være på Colmans italesættelse og uden dette supplement har sørøverens angrende rolle i sin egen død ikke den samme effekt. Angeren bliver her dels til bekræftigelsen af sørøvelivets vederstyggelighed, afskrivningen af dets fristelser og fortællinger og understregningen af Guds og grundet situationens ækvivalenser også den bestående orden. Sørøverens rolle, lige dele nyttefuldt eksempel og skræmmebillede, såvel som nævnte ækvivalenser, kan ses i Mathers ord om to af Flys besætningsmedlemmer:

Cole and Greenville, had much greater Signs of Repentance upon them. They made their Prayers, and seem'd continually praying, and much affected. They desired the Spectators to take Warning by them. And they mentioned Profane Swearing and Cursing, with Drunkenness and Sabbath-breaking, as Crimes which were now particularly grievous to them. They also justified the Court, as well as acknowledged the Justice of the Glorious God, in the Punishment they were now brought unto.²⁰⁶

Sørøveren bliver her lejligheden til at konstruere et fikseret skel imellem orden og uorden, som fikserer førstnævntes horisont og diskvalificerer alt,

²⁰⁵ Colman (1726/2007), s. 329

²⁰⁶ Mather (1726), i Williams (red.) (1993), s. 115

hvad der konstrueres som tilhørende sidstnævnte. Det er med denne diskursive kamp i baghovedet, at man kan forstå det spil, der udfolder sig ved galgen. Sørøveren skal bekræfte den advarsel om et liv udenfor de gældende værdier som Colman adresserede.

•

Men Fly er et særligt tilfælde. Han udgør en anomali i denne form for litteratur, men en afgørende anomali, som synes at kræve en symptomatisk læsning. Han nægtede ganske enkelt til det sidste at spille den rolle, der var ham tilskrevet. Når Johnson lod Fly stå som symbolet på sørøverens profane stemme, kunne hans optræden i teksterne om sine sidste dage være årsagen, for her lyder sørøverpositionens politik igen og igen.²⁰⁷

Det var ellers ikke fordi, at Mather ikke prøvede at få Fly til at spille sin rolle. Tilsyneladende tværtimod. I dagene op til henrettelsen havde Mather og Fly samtaler, hvor førstnævnte prøvede at instruere Flys henrettelse. David E. Williams har i en kort artikel analyseret denne samtale, som Mather selv har efterladt os på skrift.

Mather prøvede med både trusler og løfter om Guds barmhjertighed at få Fly til at angre, men lige lidt hjalp det. Hvor Flys 3 kolleger erklærede sig villige til at bekræfte sørøvertilværelsens syndighed for at stå så godt som muligt i efterlivet, var Fly trodsig igennem hele processen. Han vedblev med at retfærdiggøre sine handlinger og hvor hans kolleger gjorde alt for at distancere sig fra deres tidligere identitet, holdt Fly stædigt fast i sørøveriets taleposition. Han nægtede at vedkende sig sin forbrydelses afskyelighed og hvad måske er endnu vigtigere, nægtede han at tilgive sine medmennesker og overgive sig til næstekærlighed. Hverken hans tidligere kaptajn eller manden, som ved list havde tilfangetaget ham, kunne han tilgive og derved fordømte han sig selv i præstens øjne.²⁰⁸

Fly nægtede at angre og tilgive og selvom Williams tolkning er stærk bliver vægten af Flys ord endnu mere slående i denne analyses optik. Fly nægtede ganske enkelt at opgive den uret, som hans politik adresserer; det maritime hierarkis uretfærdighed – dets konstruktion af sømanden, dennes stemmes illegitimitet og den retfærdiggjorte udnyttelse, som var muliggjort heraf. Selv med truslen om evige pinsler opgiver han ikke denne forestilling. Når han ikke vil påtage sig sin rolle som angrende synder illustrerer han den radikale uoverensstemmelse, der er imellem hans egen stemme og det gældende hierarkis imperativer. Her udøver han den inkommensurabilitet, der er imellem hans

²⁰⁷ Johnsons tekst står desuden i vedkendt gæld til Mathers tekster og referer til en af disse i en passage om Kaptajn Bellamy. Fortællingen om Bellamy giver som Missons stemme til utopiske fantasier og i særligt én passage kobler sørøveren til myten om Robin Hood. Samtidig manes denne myte også til jorden ved at lade sørøverne lide en grum skæbne og kun enkelte af besætningsmedlemmerne er så heldige at vende tilbage til Guds fold inden deres død – takket være omsorg fra Bostons gejstlige. Se Defoe (1728/1999), s. 585-592

²⁰⁸ Williams (1987), s. 239-244

og Mathers antagonistiske verdener, ved i stedet for anger at argumentere for sin forbrydelses retfærdighed. I samtale med Mather siger han således; *"We poor Men can't have Justice done us. There is nothing said to our Commanders, let them ever so much abuse us, and use us like Dogs"*.²⁰⁹ Flys adressering af denne uret bliver her et argument for en anden orden, hvor sømænd er talt med som mennesker i situationer og således har en stemme. En forestilling, der implicerer en anden mere egalitær konstruktion af fælleshed end den, som var implicit i Colmans argument. Fly syntes at have hejst sit sorte flag med stolthed²¹⁰ og det må derfor formodes, at han har vedkendt sig den verden af myter om sørøveren som dette flag bar med sig. Flys italesættelse af sømandens dårlige kår bliver således et argument for den egalitet, der er udfoldet i sørøvernes fortællinger, deres pagter og selvnegerende organisation.

Flys udøvelse af denne inkommensurabilitet må også forstås som et bevidst valg, da han tilsyneladende havde gennemskuet det teater som galgen udgjorde. Han nægtede ifølge Mather, at fremstå foran folk inden henrettelsen og ville således ikke være med i det spil, som skulle udfolde sig. Da det blev tid til selve henrettelsen, forløb forestillingen heller ikke, som tilskuerne var vant til. Fly var trodsig til det sidste. Heller ikke her var der skyggen af anger. Efter at have latterliggjort bødlen for ikke at have bundet galgens løkke ordentligt, og med egne hænder, som en stædig demonstration af sømandskundskab, bundet løkken om, fik han ordet:

When he was called upon to Speak he should judge proper to be spoken on that sad occasion, at least for the Warning of the Survivors, he only said, That he would advise the Masters of Vessels to carry it well to their Men, lest they should be put upon doing as he had done.²¹¹

Her udfolder denne dissidente stemme sig, hvor tilhøreren forventer bekræftigelsen af dennes tavshed; fordi rollerne er fordelt på forhånd, hvorved situationen igen åbnes. En stemme, der i stedet gør sig selv forståelig ved at appellere til de fortællinger, som vi så være implicite i scenen, men som normalt afsværgedes gennem konstruktionen og afvisningen af en essentialiseret sørøverfigur. En konstruktion Flys opførsel trødser. Fly udformer sin adressering på en måde, der implicerer, at han kan høres; det er således lige dele trussel og retfærdiggørelse, hvorved han overkommer den konstruktion af sin egen stemmes uforståelighed, der var konstitueret i hans tid og i stedet udøver en lighed imellem sig selv, tilskuerne og de autoriteter, som advares. Herved undergraver hans stemme den konstruktion af autoritet og hierarki, som galgens

²⁰⁹ Mather citeret i Williams (1987), s. 243. I situationen afbrød Mather Fly, med en rasende fordømmelse af denne forestilling.

²¹⁰ Både Johnson og Mather nævner i deres skildringer af Flys karriere igen og igen hans sorte flag.

²¹¹ Mather (1726), i Williams (red.) (1993), s. 114

teater normalt artikulerede og understreger i stedet sørøverens politiske betydning med en performativ talehandling.

Fly griber denne mulighed for at give sig selv stemme og udnytter den ved at gribe den implicite mulighed for forskydning af den deling af det sanselige, som netop var i færd med sin udfoldelse²¹². I denne begivenhed annoncerer han således ikke blot en uret, men udøver også den forurettedes politiske stemme, hvis forståelighed forskyder konstruktionen af sørøverens tale som blasfemi. En begivenhed, der i stedet for at udligne den truende forskel i det samme ved fremmedgørelsen af denne forskel, blev skueplads for denne forskels muligheder og vedholdenhed.

•

Potensen af denne stemme bliver tydelig i Mathers fortælling om proceduren. Ligesom Johnsons forsøgte at gøre Fly uforståelig gør også Mather sit til at tilsløre den uret som Fly adresserer. Således fik Fly ikke det sidste ord i sagen. Mathers narrativ får i stedet Flys valg til at fremstå som resultatet af dumhed og depravitet, der er en direkte provokation af Gud²¹³. I denne analyses sammenhæng er det særligt interessant, at denne konstruktion også var konstruktionen af sørøverstemmens blasfemiske kvalitet. Her finder vi igen en form for censur, der har til hensigt at gøre sørøveren uforståelig:

The Sullen and Raging Mood, into which he fell, upon his being first Imprison'd, caused him to break forth into furious Execrations, and Blasphemies too hideous to be mention'd;²¹⁴

Her ser vi en horisont, der understreges ved formaningen om den truende forskel, der stemples som 'hideous'. Denne formaning bliver således til et værn imod den trussel som denne modsætning udgør – truslen fra den kontingens som den politiske sørøverstemme udøver og som undergraver det bestående.

I stedet efterlades Fly tavs, for sådan tjener han denne horisont bedst. En stilhed, som forsøger at komme sørøveriets insisteren på forskydningen af det gældende, helt ned i den mindste, uhørte talehandling, i forkøbet. En stilhed, der udgør en diskursiv pendant til den skæbne Flys lig fik; at blive hængt i kæder til skræk og advarsel – som det, fra en specifik horisont, synlige bevis for sørøverlivets depravitet.

²¹² I denne aktive handling synes Fly at udgøre en modpart til f.eks. Gow, som fremstår utilfreds med sin repræsentation i retten og viser sig modvillig, da han skal erklære sin skyld eller uskyld. Modsat Fly formår Gow, dog ikke at italesætte denne situations inkommensurabilitet, men bliver i stedet apatisk. Se Guthrie (1725), s. 13-14. Bart Roberts mænd udviste en lignende trodsighed, som Johnson maskerer. Disse blev diskuteret i slutningen af forrige kapitel.

²¹³ Williams (1987), s. 245-246

²¹⁴ Mather (1726), i Williams (red.) (1993), s. 114

Konklusion:

Sørøveriets politiske begivenheder

Sørøverhistorien eksisterer i et terræn, hvor myten er en del af fænomenet i ligeså høj grad, som det modsatte er tilfældet. Derfor har sørøveriets politiske begivenhedshistorie ikke udfoldet sig som en traditionel substanshistorie, men er i stedet konstrueret som et forsøg på at imødekomme den sammenfilt-ring af myter og begivenheder, der vikler sørøverfænomenet, dets fortællinger og dets historiografi sammen. Sørøveriet bar sine myter i sig og kan ikke endeligt adskilles herfra, en pointe som i denne tekst blev illustreret af Every's omstridte tilværelse i og tilhørsforhold til sørøveriets fortællinger. Every var inspireret af fortællinger om sørøvere og blev senere selv en del af det korpus af myter som den efterfølgende generation af sørøvere spejlede sig i.

Derfor har det været nødvendigt at gå til sørøveriet med en åbenhed overfor fænomenets fortællinger, da afvisningen af disse, og den skarpe differentiering af myter og fakta som det har været tilfældet i historiografien fra Johnson og fremefter, resulterer i en manglende evne til at lade sørøveren tale og ikke mindst tage denne på ordet. I stedet for klare årsagsforklaringer har fokus derfor været på netop fortællingerne og deres, ofte konfliktfyldte, forsøg på at etablere forskellige sørøverfigurer, der hver især har rummet modsætninger og forudgående italesættelser. Kildebrugen har således fokuseret på teksternes manglende enhed, deres forskellige stemmer og deres performativitet. Kilderne er blevet set som forsøg på at konstituere forskellige objekter, særligt stemmer og de subjekter, som har dem, men netop disse forsøg rummer konflikter, som tolkningen har forsøgt at bringe i spil, for derved at nå frem til kildernes stadig virksomme inkommensurabiliteter. Analysen kan således ikke gøre krav på at være den rigtige historie om selve sørøveren, men er i stedet et mere ydmygt forsøg på, gennem studiet af en række diskurser, at se sørøveren som en figur for uoverensstemmelsen og at tolke dennes tale, som oftest lyder gennem andre, som en tale, der ikke hviler, men i stedet går gennem teksterne som et genfærd, der frarøver teksternes deres fikseringer og komplicerer disse kilders udsagnssteder ganske betragteligt.

Den historie, der former sig herved beretter om en kamp om sørøverfigurens andethed og ikke mindst figurens stemme. De to primære kilder udspiller sig som henholdsvis et forsøg på at give og et forsøg at fratage sørøveren stemme gennem et spil med figurens andethed. Exquemelins tekst viser her, hvordan sørøveren kan få stemme, men kun gennem nedbrydningen af diko-

tomien imellem det samme og det fikserede andet, hvorved sørøveren i narrativet kommer til at stå som en splittet, selvnegerende og hjemløs figur, der dog gør denne hjemløse omvandren til sin positive mulighedsbetingelse og herigennem finder et 'ikke-sted' at tale fra, der bryder den bestående horisonts distinktion imellem 'vi' og 'dem'. Johnsons fortælling er derimod et forsøg på netop at fikse sørøverens andethed, der instrumentaliseres og tjener det bestående som stabil forskel. Hans fortælling resulterer, ligesom Snelgraves og Mathers, i konstruktionen af en blasfemisk stemme, der kun kan høres som støj fra positioner i det bestående og som erstatter den verden af myter, som f.eks. gjorde Everyss fortælling til en del af efterfølgende generationer af sørøveri. Det er disse myter og de stemmer, der fortæller dem, som Johnson forsøger et opgør med. Dette forsøg kompliceres imidlertid af den store mængde stemmer og myter, der netop figurerer i fortællingen, som dermed aldrig formår at lukke sig om sig selv. I stedet splittes sørøverfiguren også her, hvilket indskrives en bemærkelsesværdig perspektivrigdom i den nu fragmenterede fortælling, hvor sørøveren igen er både den anden og den samme, hvorved dette skel også her nedbrydes.

Sørøverfigurens fiksering i rollen som den civiliserede verdens 'anden' splintres dermed i de tekster, som er blevet undersøgt. Her er sørøveren både mere og mindre end sin ærkefigur. I Exquemelins rejsefortælling om sørøverens manglende sted splittes fænomenet imod sig selv og bliver sin egen antitese, på en gang monstrøs og barbarisk og samtidig, i kraft af sin negation, også mere menneskelig end den verden sørøveren befinder sig i. Her muliggøres en kritik af udnyttelse fra en position, der på tekstens overflade er selve udnyttelsens ultimative punkt, men som langsomt opløses og afløses af et langt mere kompliceret billede, hvori sørøveren har stemme. I Johnsons historie figurerer sørøveren som et mytisk supplement, der skal uddrives, fordi det er en del af selve fænomenet. I denne kamp splittes teksten imod sig selv i forsøget på at nagle sørøveren som umenneskelig kriminel fast – et forsøg som aldrig fuldstændigt lykkes, da myterne og de mange divergerende sørøverstemmer i fortællingen i visse dissonante passager forstyrrer tekstens konstruktion. Beretningen om Misson er en sådan fortælling, der dels må tolkes performativt som et ihærdigt forsøg på at bringe sørøveren til tavshed, men som samtidig giver stemme til sørøveriets iboende romantik. Med andre ord en måde at give plads til myterne, men samtidig bevare kontrollen over, hvem der kan give disse gyldighed og hvordan. I andre passager bliver kampen om sørøverstemmen endnu mere udtalt og her finder vi spor efter sørøverens egen italesættelse af sit fællesskab og dets relation til det gældende.

•

I denne fragmentering af sørøverfigurer gemmer der sig således en historie om en politisk figur, der netop er direkte relateret til sørøverens manglende overensstemmelse. Sørøverens politiske taleposition, som den udfolder sig i kilderne, er netop splittet, uden afgørende fundament og berøvet essens.

Denne splittelse gør sørøveren til en politisk figur, som er i stand til en radikal italesættelse og forskydning af den bestående orden og dens deling af

sanselighed; dens fordeling af roller og stemmer. Denne figur var netop genstanden for denne teksts ledende udsagn; at ville tænke sørøveriets politiske begivenheder og deres kontingente udfoldelse. Med andre ord et forsøg på at lokalisere de inkommensurable udsagn i sørøveriets kilder og undersøge de subjekter, som udsiger og udsiges af disse.

I denne proces viser sørøveren sig som en forstyrrelse i fordelingen af stemmer og roller. En forhindring, som udelukker tingenes uproblematisk italesættelse og når sørøveren selv, i sjældne øjeblikke, får ordet er dennes taleposition netop defineret ved sit antagonistiske forhold til det gældende. William Flys dramatiske stemme og kampen herom udgør det måske mest sigende eksempel. I stedet for en accept af den rolle, der tilskrives ham, eksisterer sørøveren her som den improviserede rekonfigurering af sømandens plads i det maritime hierarki, der med introduktionen af en demokratisk stemme markeres af en politisk dynamik og derved aldrig hviler i sig selv. Herved bliver truslen fra sørøveriet til truslen om en situation, hvor der ikke længere er styr på, hvem der kan tildeles evnen til bestemte typer artikulation og det politiske subjekt, som hverken er defineret ud fra ejendom eller herkomst, men til trods herfor artikulerer en forestilling om frihed, udgør beviset for denne trussels potens.

Denne truende demokratiske stemme kan knyttes til den lighed imellem forskellige kontingente stemmer, som er den både implicite og i enkelte tilfælde eksplicitte præmis for sørøverstemmen. Den forstyrrelse som sørøverstemmen udgør i kilderne er bundet til forestillinger om egalitet og kontingens, der kommer til udtryk i f.eks. sørøvernes pagter, hvor status og stemme ikke længere hører sammen, hvorved sørøverstemmen kan siges at være demokratisk ved netop ikke at tilhøre et specifikt sted, men i stedet at eksistere som et overskud til det velkendte og derved at markere det givnes kontingens samt den mulighed for rekonfigurering som sørøverne ved deres omstrejfende tilværelse synes at gøre til selve deres positive mulighedsbetingelse – en pointe Exquemelin i sin fortælling udfolder bedre end nogen anden, men som desværre synes at gå tabt i sørøverhistoriografis socialhistoriske tænkning og læsning, hvor sørøverens sted bliver fikseret ved koblingen til forestillingen om et førindustrielt proletariat. Denne stemme, hvis (manglende) tilhørsforhold illustreres bedst, når den i Johnsons fortælling erklærer sig 'fra havet', artikulerer herved en forestilling om frihed, der er knyttet til mennesket, men uden at være knyttet til anden specifik egenskab ved mennesket end muligheden for at artikulere og søge lykken.

Den alternative orden som sørøverne etablerer ombord på deres skibe er da netop også en orden som synes at gøre kontingensen til udgangspunktet. Her betyder fordelingen af poster ikke, at en stemme privilegeres over andres. I stedet konstrueres hierarkiet på en måde, hvor det pr. definition kan opløses og redefineres. Sørøverfællesskabet er således konstitueret omkring sin egen negation, hvorved det får en eksperimentel og uafsluttet karakter, som står i skærende kontrast til den gældende ordens forsøg på stabilitet.

Ikke overraskende er sørøverhistoriens subjekt da heller ikke den koherente genstand som alt for ofte antages i forskningen. I stedet findes et virvar af stemmer, som udøver den dissidente position min analyse skitserer, men i

sagens natur aldrig fuldstændig kan inkredse. Og dette virvar af stemmer, som gang på gang annoncerer nye politiske subjekter, der hver især formår at forbyde sig imod det beståendes fuldkommenhed, udgør netop sørøveriets politiske begivenheder, som de her er defineret. Singulære fremkomster, som hævder situationens utilstrækkelighed og som eksisterer i et prekært forhold af distance og negation til det hidtil forestillede.

Abstract:

The Political Voice of the Pirate

Rooted in french post-structuralism this study attempts to think the political events of the Caribbean pirates from 1660 to 1730; what is often called 'the golden age of piracy'. The political event is qua Jacques Rancière understood as a contingent disruption in the partition of the sensible, which manifests the specific incommensurable of a given situation. In other words the study grasps at the voices of those that are counted out at the moment when these voices make themselves heard, and thereby put the count itself in jeopardy by announcing themselves as subjects.

The period fostered picturesque pirates that inspired the romantic figures of pirate fiction. The romance of the factual pirates was however contended at the time and is still disputed by historians. This discursive battle is one of the study's objects.

On the one hand there was a body of myths and narratives about the fortunes of a life as a pirate. These range from dreams of abundant food, women and liquor, but also include radical political utopias of anti-autoritarianism and a life of egalitarian solidarity. These myths fluctuated in the public, but were also part of the stories that pirates themselves told about their ventures. They must therefore be considered as a part of the phenomenon itself – as the pirates way of narrating his own history and his subjectification.

One the other hand there are texts that attempt to silence these myths, and thereby also to silence the pirate and his alluring political voice. Here the pirate is constructed as an 'other', and is thereby equivalent to other stereotypical articulations of 'otherness' in the colonial world such as the indian or the cannibal. Here the pirate figures as an uncivilised barbarian. As a result he is most often only capable of issuing blasphemous noise or at best articulating his extreme greed. This pirate has no real voice and in this performative gesture the possibility of him articulating a legitimate political claim is decimated.

This battle has left its marks on the narratives of piracy. In a series of deconstructive readings this study examines some of the quintessential sources, among others Alexandre Exquemelin's "The Buccaneers of America" (1678) and Captain Johnson's "A General History of the Pyrates" (1728). Exquemelin's text, after a series of turns and twists, gives the pirate a voice as a figure of negation, which puts the construction of the pirate as 'other' in limbo and carves out a space for the articulation of a justified pirate figure. This figure contrasts the tyrant who builds his fortune on the abuse of his minions. Here is a pirate who speaks, where silence was expected; a political voice. Johnson's text is however a systematic construction of the pirate as an uncivilised and dissolute character. This pirate cannot express anything but his excessive desire, and is denied the possibilities shown by Exquemelin. The narrative however is constructed in a way, where the exorcised myths come back to haunt it

and continually, in spite of the narrator's persistence, unsettle the construction of the silenced pirate.

As such the pirate's voice exists as a continual displacement in the sources. A displacement that enacts the contingent and announces new possibilities of speech. Here the pirate signals the political event which manifests as a disagreement on the objects in dispute.

Litteratur

- Baer, Joel (1994): "Captain John Avery" and the Anatomy of a Mutiny", *Eighteenth-Century Life*, Nr. 18, s. 1-26
- Baer, Joel (2007); "Pirates", Tempus
- Baer, Joel (red.) (1980); "The Life and Adventures of Capt. John Avery and The Successful Pyrate", The Augustan Reprint Society
- Bennington, Geoff (red.) (1997); "Politics and Friendship : A Discussion with Jacques Derrida". Forefandtes 18. Marts, 2009 online på adressen: <http://hydra.humanities.uci.edu/Derrida/pol+fr.htm>
- Bialuschewski, Arne (2005); "Pirates, Slavers, and the Indigenous Population in Madagascar, c. 1690-1715", *The International Journal of African Historical Studies*, Vol 38 nr. 3, s. 401-425
- Bhabha, Homi (1994); "The Location of Culture", Routledge
- Burg, B. R. (1983); "Sodomy and the Perception of Evil : English Sea Rovers in the Seventeenth-century Caribbean", New York University Press
- Butler, Judith (1990/1999); "Gender Trouble", 2. udg., Routledge
- Cheah, Pheng og Guerlac, Suzanne (red.) (2009); "Derrida and the time of the political", Duke University Press
- Colman, Benjamin (1726/2007); "It is a fearful thing to fall into the Hands of the Living God : A Sermon Preached to some miserable Pirates", genoptrykt i Baer, Joel (red.), "British Piracy in the Golden Age", Vol. 4, Pickering and Chatto Publishers, s. 297-341
- Cordingly, David (1995); "Life Among the Pirates : The Romance and the Reality", Little, Brown and Company
- Cordingly, David (red.) (1996); "Pirates", Salamander Books
- Critchley, Simon (2004); "Five Problems in Levinas's View of Politics and the Sketch of a Solution to Them", *Political Theory*, vol 32, nr. 2
- Dampier, William (1697/2007); "Memoirs of a Buccaneer : Dampier's New Voyage Round the World", Dover Maritime Press
- Defoe, Daniel (1719/1974); "The King of Pirates : Being an Account of the famous Enterprises of Captain Avery", AMS Press
- Defoe, Daniel (1721/1974); "The Life, Adventures, and Pyracies of the Famous Captain Singleton", Blackwell
- Daniel, Defoe (1728/1999); "A General History of the Pyrates", Dover Publications
- Defoe, Daniel (1728/1961); "Of Captain Misson", The Augustan Reprint Society
- Derrida, Jacques (1986); "Memoires for Paul de Man : Revised Edition", Columbia University Press
- Derrida, Jacques (1967/1997a); "Of Grammatology", The John Hopkins University Press
- Derrida, Jacques (1994); "Specters of Marx", Routledge

- Derrida, Jacques (1967/1997b); "Stemmen og fænomenet", Hans Reitzels Forlag
- Derrida, Jacques (1994/1997); "The Politics of Friendship", Verso
- Derrida, Jacques (2001); "The Work of Mourning", The University of Chicago Press
- Derrida, Jacques (1967/1978); "Writing and Difference", Routledge
- Earle, Peter (2003); "The Pirate Wars", Methuen
- Earle, Peter (1982); "The Sack of Panama", The Viking Press
- Esquemeling, John (1678/1967); "The Buccaneers of America", Dover Publications
- Exquemelin, Alexandre Olivier (1678/1974); "Bogen om de amerikanske sørøvere ; oversat, bearbejdet og kommenteret af Erik Kjersgaard", Wormianium
- Gosse, Philip (1932); "The History of Piracy", Longmans, Green and Co.
- Greenblatt, Stephen (1991); "Marvelous Possessions : The Wonder of the New World", The University of Chicago Press
- Guthrie, James (1725); "A True and Genuine Account of the Last Confession and Dying Words of John Gow, alias Smith, Captain of the Pirates", T. Warner
- Hallward, Peter (red.) (2003); "Politics and Aesthetics", *Angelaki : Journal of the theoretical humanities*, Vol 8 nr. 2, 2003, s. 191-211
- Heinsen, Johan (2009); "Menneskehedens fjender?", *Historie*, 2009 nr. 1, s. 121-126
- Hill, Christopher (1985); "The Collected Essays of Christopher Hill : Vol. 3", The Harvester Press
- Hobsbawm, Eric (1969); "Bandits", Delacorte Press
- Hoedebine, J. L. og Scarpetta, Guy (1972); "Interview/Derrida : Positions", *Diacritics*, Vol. 2 nr. 4, s. 35-43
- Hughes, Geoffrey (1992); "Swearing : A Social History of Foul Language, Oaths and Profanity in English", Blackwell
- Høiris, Ole og Vellev, Jens (red.) (2006); "Renæssancens verden", Aarhus Universitetsforlag
- James, Cynthia (2002); "The Maroon Narrative", Heinemann
- Johnson, Captain Charles (1724/1998); "The General History of Pirates : with an introduction and commentary by David Cordingly", Conway Maritime Press
- Laclau, Ernesto og Mouffe, Chantal (2002); "Det radikale demokrati", Roskilde Universitetsforlag
- Land, Chris (2007); "Flying the black flag: Revolt, revolution and the social organization of piracy in the 'golden age'", *Management & Organizational History*, 2007; 2, s. 169-192
- Linebaugh, Peter og Rediker, Marcus (2000); "The Many-Headed Hydra : Sailors, Slaves, Commoners, and the Hidden History of the Revolutionary Atlantic", Verso
- Mackie, Erin (2005); "Welcome the Outlaw : Pirates, Maroons, and Caribbean Countercultures", *Cultural Critique*, Nr. 59, s. 24-62

- McEnery, Tony (2006); "Swearing in English : Bad language, purity and power from 1586 to the present", Routledge
- Pennell, C. R. (red.) (2001); "Bandits at Sea", New York University Press
- Pratt, Mary Louise (1992); "Imperial Eyes : Travel Writing and Transculturation", Routledge
- Pyle, Howard (1921/2000); "The Book of Pirates", Dover Publications Inc.
- Rancière, Jacques (1995/1999); "Disagreement : Politics and Philosophy", University of Minnesota Press
- Rancière, Jacques (1992/1995); "On the Shores of Politics", Verso, 1995
- Rancière, Jacques (1992/1994); "The Names of History : On the Poetics of Knowledge", The University of Minnesota Press
- Rancière, Jacques (2000/2004); "The Politics of Aesthetics", Continuum
- Rancière, Jacques (2003); "The Thinking of Dissensus: Politics and Aesthetics", Udgivet paper fra konferencen *Fidelity to the Disagreement: Jacques Rancière and the Political*, London
- Rancière, Jacques (2004); "Who Is the Subject of the Rights of Man?", *The South Atlantic Quarterly*, Vol. 103 nr. 2/3, s. 297-310
- Rediker, Marcus (1989); "Between the Devil and the Deep Blue Sea", Cambridge University Press
- Rediker, Marcus (2004); "Villains of All Nations : Atlantic Piracy in the Golden Age", Verso
- Ritchie, Robert (1986); "Captain Kidd and the War Against the Pirates", Harvard University Press
- Rogers, Woodes (1712/1928); *A Cruising Voyage Round the World*, Cassell and Company Ltd.
- Scammell, G.V. (2003); "Seafaring, Sailors and Trade, 1450-1750", Ashgate
- Shelvocke, George (1726); "A Voyage Round the World by the Way of the Great South Sea", M&T Longman
- Simonsen, Dorte Gert (2003); "Tegnets tid : Fortid, historie og historicitet efter den sproglige vending", Museum Tusulanums Forlag
- Smith, Aaron (1824/1929); "The Atrocities of the Pirates", The Golden Cockerel Press
- Snelgrave, William (1734/1971); "A New Account of Some Parts of Guinea and the Slave Trade", Frank Cass
- Starkey, David J. m.fl. (red.) (1997); "Pirates and privateers", University of Exeter Press
- Stephens, John Richard (red.) (1996); "Captured by Pirates : 22 Firsthand Accounts of Murder and Mayhem on the High Seas", Fern Canyon Press
- Thorup, Mikkel (2008); "Pirater, terrorister og stater", Forlaget Klim
- Turley, Hans (1999); "Rum, Sodomy, and the Lash : Piracy, Sexuality, and Masculine Identity", New York University Press
- Williams, Daniel E. (red.) (1993); "Pillars of Salt : An Anthology of Early American Criminal Narratives", Madison House
- Williams, Daniel E. (1987); "Puritans and Pirates : A Confrontation between Cotton Mather and William Fly in 1726", *Early American Literature*, Nr. 22 vol. 3, s. 233-251
- Žižek, Slavoj (1999); "The Ticklish Subject", Verso